27. ROČNÍK
26. BŘEZNA 2021

750 let Vyšehradské notářské školy

1
2021

AD NOTAM

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Z OBSAHU:

Články

Filip Melzer, Petr Tégl: Glosa k usnesení NS ohledně notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti

Markéta Jiříčková: Společenství vlastníků po velké novele

Martina Sáblíková: Institut závěti v italském právu

Drahomír Foltan: Existence exekutorského zástavního práva v době likvidace pozůstalosti

Judikatura

Dočasně jednočlenná VOS

Rozhovor

JUDr. Petr Šuk, nový místopředseda Nejvyššího soudu

Ze zahraničí

Nová rubrika *EU v kostce*

Pro případ, že se na vás podepíší Murphyho zákony.

§

Víme, že i vy notáři jste jen lidé. Proto vám už přes 20 let nabízíme naše služby v oblasti pojištění. Kromě profesního pojištění odpovědnosti za škodu si u nás můžete uzavřít pojištění pro svůj automobil, pro život i na soukromý nebo firemní majetek.

Informujte se o našich speciálních nabídkách u svého pojišťovacího zprostředkovatele.

Kooperativa
VIENNA INSURANCE GROUP

Pro život jaký je

www.koop.cz

Obsah

ČLÁNKY

Filip Melzer, Petr Tégl: Glosa k usnesení NS ohledně notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti ... 3
Markéta Nývltová: Opět k výhradě soupisu, aneb další nuance institutu ... 8
Markéta Jiříčková: Společenství vlastníků po velké novele ... 11
Martina Sáblíková: Institut závěti v italském právu ... 13
Drahomír Foltan: Existence exekutorského zástavního práva v době likvidace pozůstalosti ... 20
Dávid Maukš: K odkazu alternatívnej pohľadávky ... 22

DISKUSE

Šimon Klein: Několik poznámek ke zprostředkované identifikaci ... 25

JUDIKATURA

Dočasně jednočlenná VOS ... 28

ROZHOVOR

JUDr. Petr Šuk, nový místopředseda Nejvyššího soudu ... 31

RECENZE A ANOTACE

Pocta Jiřímu Rajmundu Treterovi ... 35

ZE ZAHRANIČÍ

Světová škola notářství v době pandemie ... 36
EU v kostce ... 38
NK ČR ve správní radě Rady notářství EU ... 39
Digitální archivace notářských listin v Německu ... 40
Projekt CNUE „Monitorování a hodnocení uplatňování nařízení EU 650/2012 týkajícího se dědictví" (MAPE dědictví) ... 41

STOJÍ ZA POZORNOST ... 42

ZPRÁVY Z NK ČR

Zahájení a ukončení činnosti notářů ... 44
Konkurzy na obsazení uvolněných notářských úřadů ... 45

STŘÍPKY Z HISTORIE

Stanislav Balík: Střípky z historie 62 ... 50

FEJETON

Petr Duda: Poznatky moderní psychologie a jejich vztah k notářské praxi (aneb sám sobě psychologem) ... 51

Úvodník

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

Mgr. Pavel Bernard,
viceprezident
Notářské komory
České republiky

po delší době jsem dostal příležitost oslovit vás z toho místa, a jak už bývá u mne zvykem, nebývám vždy tím, kdo přináší zprávy, které budí nadšení. Spíše realitu, ať je jakákoli. Tentokrát bude onou realitou změna notářství, která bude, ať chceme či nechceme, změnou zásadní. Změna zákona, kterou právě projednává Poslanecká sněmovna, přinese pro veřejnost v obchodních věcech možnost volby, a to volby, zda k notáři přijdou osobně nebo zda využijí možnosti s notářem komunikovat elektronicky. Není to vývoj, který bude v Evropě ojedinělý, obdobnou cestou jako české notářství se vydalo notářství německé, španělské rakouské a pochopitelně Pobaltí. Elektronizace je něco, čemu se musíme přizpůsobit, pokud má notářství nadále existovat. Neplatí automaticky to, že pokud něco či nějaká instituce existuje a funguje staletí, v dobách dobrých i zlých, musí existovat automaticky i nadále. Zanikla řemesla, zanikla povolání, zanikly státy i říše. K zániku však často došlo proto, že nedokázali odolávat vnějšímu tlaku či využít nové věci, trpěli představou nenahraditelnosti, výjimečnosti, exkluzivity. Přežít a rozvíjet se však dokázali ti, kteří byli progresivní, využili příležitosti a přizpůsobili se novým podmínkám a přitom se snažili zachovat principy, které pro ně jsou příznačné. To je cesta, kterou nám otevírá zmíněná novela notářského řádu.

Už rok žijeme v podivné době, plné omezení, zákazů, rizik. Snažíme se minimalizovat osobní kontakty, a to všude tam, kde je to možné, a často k tomu využíváme elektronickou komunikaci, používáme elektronické podpisy, zapisujeme do různých rejstříků, což je nutnou součástí notářské praxe a umožňuje fungování notářství ku prospěchu společnosti. Zápisy notářem do veřejných rejstříků jsou jednoznačně nejlépe vnímanou změnou, která byla v oblasti podnikání provedena. Je tedy namístě zase další krok k tomu, abychom neusnuli

AD NOTAM ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Vydává: Notářská komora ČR se sídlem Apolinářská 12, 120 00 Praha 2, tel. 224 921 126, 224 921 258, tel./fax 224 919 192, 224 919 266, e-maily: prispevky.adnotam@nkcr.cz, reklamace.adnotam@nkcr.cz, www.nkcr.cz, ISSN 1211-0558, MK ČR E 7049. Vedoucí redaktor: JUDr. Ing. Michael Sáblík. Zástupce vedoucího redaktora: Mgr. David Kittel. Adresa redakce: Apolinářská 12, 120 00 Praha 2. Výroba a grafická úprava: IMPAX, spol. s r. o. Redakční rada: JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D., JUDr. Kateřina Brejlová, prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc., JUDr. Roman Fiala, Ing. Mgr. Lenka Holíková, Mgr. Luboš Holík, JUDr. et Ing. Ondřej Klička, JUDr. Martina Kasíková, Mgr. Šimon Klein, prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D., Mgr. Erik Mrzena, JUDr. Filip Plašil, JUDr. Věra Sáblíková, JUDr. Karel Wawerka. Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník (cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH), předplatné možno objednat na predplatne.adnotam@nkcr.cz. Tisk: Impax, spol. s r. o.

na vavřínech a nabídli další možnost pro podnikatele – tedy volbu komunikace s notářem. Jistě existuje mnoho oblastí, kde je osobní přístup a osobní komunikace nenahraditelná, jedná se o věci rodinné, o manželské smlouvy či pořízení pro případ smrti. Osobní kontakt v podnikání je nepochybně důležitý, ale právě díky dnešní době víme, že mnoho věcí řešíme přes e-mail, prostřednictvím videokonferencí a můžeme vidět, kolik času a nákladů tím ušetříme. Samotné založení společnosti u notáře není nákladnou záležitostí, ale je nutno cestovat, navštívit úřady, a to jsou věci, které těm, kteří budou mít zájem, mohou odpadnout. I čas jsou peníze a z vlastní zkušenosti vím, kolik času jsem schopen ušetřit tím, že různá jednání probíhají nikoli osobně, ale prostřednictvím videokonferencí, k tomu mohu připočíst ještě úsporu nákladů na dopravu, parkování a podobně. Proč tedy neumožnit těm, kteří mají zájem komunikovat touto cestou, činit úkony online. Ostatně to po nás požadují i evropské směrnice. Bude-li zajištěna dostatečná míra bezpečnosti a zůstanou-li veřejné listině zachovány její atributy, proč ne. Změnou notářského řádu nastupujeme do jedoucího vlaku, a i když se o změně mluvilo a její legislativní podoba byla připravena už před pandemií, jedoucí vlak nám málem ujel, neboť právě současná situace potřebu elektronické komunikace zvýšila a tlak sílí. Elektronizace je tedy nutnost, kterou ale můžeme a musíme využít. Přináší spoustu otazníků, dá se očekávat, že zejména v agendě obchodních korporací dojde k tomu, že nebude rozhodující, zda notář sídlí na venkově či ve velkém městě. Může to být tedy impuls pro rozvoj venkovských notářství, budou-li tyto služby nabízet. Zároveň to může být problém pro ty, kteří nebudou chtít novou formu komunikace využívat a dopředu se jí obávají, myslí si, že elektronizaci si vymysleli ti mladší, aby se dostali na místa těch starších. Není tomu tak a při tvorbě systému se snažíme, aby byl uživatelsky přívětivý a aby práci s ním zvládli lidé bez ohledu na věk. Koneckonců ten systém vytváříme i pro mne a pohled na rok narození říká, že mládí ode mne definitivně odešlo. Kvůli současné situaci je pro nás velmi obtížné tyto věci vysvětlovat, složité bude i vysvětlit fungování systému, nebude-li zde možnost setkat se osobně, ale budeme si muset poradit. Rovněž časově je vybudování změn v informačním systému velmi napjaté, musí být v provozu od 1. září letošního roku a z toho plyne, že na proškolení bude velmi krátký čas. Všechny tyto změny budou doprovázeny změnami našich prováděcích předpisů, bude-li možné snížit touto cestou administrativní náročnost, tak to uděláme.

Celý vývoj aplikace bude i po 1. září dál pokračovat, například tak, že část služeb CIS2 bude dostupná přes mobilní telefon.

Elektronizace není to jediné, co nás čeká, od března se změnil systém evidence svěřenských fondů a evidence skutečných majitelů. Věřím, že změna to bude k lepšímu, nicméně možnost seznámit vás s novinkami bohužel byla prakticky nulová, informaci o změnách jsme předávali v řádu hodin poté, kdy se o ní Komora dozvěděla. Aplikace skutečných majitelů pak dalších změn dozná od 1. června letošního roku. V této souvislosti budou za zápisy do evidence skutečných majitelů nově stanoveny odměny notáře. Odměny jsou to za zápis skutečností na základě předložených dokladů, znamená to tedy, že odměna je stanovena za to, že posoudíme, zda navržené změny mají podklad v předložených dokumentech, tedy formální přezkum. Odměna není stanovena za to, že někomu zpracujeme dokumentaci nutnou pro zápis skutečného majitele, ani za to, že řekneme, která osoba má být skutečně zapsána. Neznamená to, že takovou právní pomoc nemůžeme poskytnout, jednoznačně ale říkám, že odměna za právní pomoc není totožná s odměnou za zápis skutečného majitele do evidence.

Snad se mi podařilo nastínit další vývoj pro letošní rok v oblasti notářství. Je to jednoduché – v případě elektronizace není otázka „ano či ne?“, ale „s námi či bez nás?“ Bohužel v ostatním, řekněme všedním životě, to tak jednoduché není a ani v nejmenším nedokážu odhadnout další vývoj. Proto všem přeji pevné nervy, pevné zdraví a pochopitelně také mnoho štěstí, neboť s ním to jde v životě lépe.

Mgr. Pavel Bernard
viceprezident Notářské komory České republiky,
notář v Brně

Dne 1. března 2021 složily slib do rukou ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešové, podle § 9 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, notářka **Mgr. Martina Müllerová Zelená**, notářské kandidátky **Mgr. Kristýna Golová**, **Mgr. Nikola Hladíková**, **Mgr. Lenka Koňaříková** a **JUDr. Lucie Melzerová, Ph.D**.

Výše uvedené notářce a notářským kandidátkám blahopřejeme a zároveň přejeme mnoho úspěchů v další činnosti. ■

Redakce Ad Notam

Glosa k usnesení NS ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 26 Cdo 2085/2019, ohledně notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti

doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.,
doc. JUDr. Petr Tégl, Ph.D.

1. OBECNĚ; SKUTKOVÝ STAV

V rozhodnutí ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. 26 Cdo 2085/2019, NS s odkazem na vlastní starší judikaturu[1] tvrdí, že **notářským zápisem je možné dát svolení k vykonatelnosti jen ohledně závazků**; může jít o závazky jak peněžité, tak i nepeněžité. Současně uvádí, že vyklizení nemovitosti užívané bez právního důvodu závazkem není, neboť je tradičně chápáno jako ochrana před neoprávněným zásahem do vlastnického práva a žaloba na vyklizení nemovitosti patří k tzv. vlastnickým žalobám. Dále NS tvrdí: *„Skutečnost, že mezi vlastníkem a tím, kdo jeho nemovitost užívá, ač k tomu nemá žádný důvod, je nesporná neexistence právního titulu k užívání a že osoba užívající nemovitost uznává, že neoprávněně zasahuje do vlastnického práva jiné osoby (vlastníka) a ‚zavazuje' se nemovitost vyklidit, neznamená, že by šlo o závazkový vztah mezi vlastníkem nemovitosti a tím, kdo ji užívá bez právního důvodu. Užívání nemovitosti bez právního důvodu představuje zásah do vlastnického práva, který je neoprávněný, i když si je této neoprávněnosti osoba užívající nemovitost vědoma. (…) Má-li povinnost vyklidit nemovitosti základ v ochraně vlastnického práva, nikoli v závazkovém právním vztahu (ten již zanikl anebo nikdy neexistoval), nemůže být předmětem dohody notářského zápisu podle § 71b not. ř. Nelze tedy svolit k vykonatelnosti notářského zápisu*

1 Usnesení NS ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98 (R 4/2000); usnesení NS ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 2184/2013.

podle § 71b not. ř., má-li jím být poskytnuta ochrana vlastnického práva. Notářský zápis, jímž má být vymožena povinnost, která nevyplývá ze závazkového vztahu, nemá znaky notářského zápisu podle § 71b not. ř., a není proto exekučním titulem.“

Při pohledu na odůvodnění uvedeného rozhodnutí je třeba konstatovat, že **NS zde výslovně neuvádí, že si nelze sjednat závazkovou povinnost, která by korespondovala existujícímu věcněprávnímu nároku**. Jen v daném případě vychází z toho, že **notářský zápis deklaruje povinnost, která existuje ze zákona a že povinný jen tuto existující věcněprávní povinnost uznal**. Spíše tedy jde o výklad příslušného notářského zápisu než o uvedení závěrů ohledně dovolenosti ujednání. Ostatně takto NS zjevně porozuměl i skutkovým závěrům krajského soudu (jimiž je vázán), který povinnost vyklidit nemovitost shledal též jen jako „deklarovanou“ v notářském zápisu, nikoli tedy jako povinnost tímto zápisem, resp. smlouvou, kterou obsahuje, konstituovanou.

doc. JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M.
- Of Counsel v advokátní kanceláři HAVEL & PARTNERS
- Působí na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

doc. JUDr. Petr Tégl, Ph.D.
- Of Counsel v advokátní kanceláři HAVEL & PARTNERS
- Působí na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Při řešení otázky, zda si lze sjednat závazkovou povinnost, která by korespondovala s existujícím věcněprávním nárokem, **je třeba vycházet z principu autonomie vůle**, z něhož plyne, že by musely existovat **závažné důvody, pro které by bylo takové ujednání nepřípustné**. Nelze-li takové důvody nalézt, pak již ze samotného principu autonomie vůle plyne, že takové ujednání přípustné je. V každém případě lze konstatovat, že **glosované rozhodnutí NS žádné takové důvody neuvádí**.

K **výkladu ujednání stran** obsaženého v notářském zápisu pro úplnost uvádíme, že z obsahu tohoto ujednání, jak je popsán v odůvodnění daného rozhodnutí NS, spíše plyne, že si strany povinnost vyklidit nemovitost **jako zvláštní závazkovou povinnost ujednaly**. Strany si ujednaly, že *„povinný Nemovitosti užívá bez právního důvodu a že se je zavazuje vyklidit nejpozději do 30. 4. 2015“*. Současně též povinný *„svolil, aby byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí (exekuce), jestliže povinný do dohodnuté doby Nemovitosti nevyklidí“*. Slovům „zavazuje se vyklidit do“ lze velmi dobře rozumět právě ve smyslu, že strany mezi sebou zřídily závazek s uvedeným obsahem. Na druhou stranu jim lze rozumět též tak, že si strany jen ujednaly, dokdy mají být nemovitosti vyklizeny, tj. že před tímto datem nebude podána žaloba na vyklizení nemovitosti. Je-li výklad smluvního ujednání nejasný, pak (při absenci dalších kritérií) má být upřednostněn takový výklad, který dovoluje vůli stran uplatnit se; toto východisko se ostatně projevuje i v zásadě, že na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné (§ 574 OZ). Projevenou vůlí stran však bylo i to, aby příslušný notářský zápis byl exekučním titulem. Tato vůle se mohla prosadit jen za předpokladu, že se dlužník zavázal splnit odpovídající povinnost vyplývající ze závazkového právního vztahu. Již proto měl být upřednostněn výklad, který tento závěr umožňuje, tj. výklad, podle kterého si strany ujednaly povinnost vyklidit nemovitosti (též) jako závazkovou povinnost.

2. REFLEXE V ÚPRAVĚ OZ

Ani z OZ, ani z jiného právního předpisu neplyne pravidlo, že si nelze sjednat závazkovou povinnost, která by korespondovala s existujícím věcněprávním nárokem. Z OZ nelze dovodit žádný přesvědčivý argument, který by pro daný případ umožňoval autonomii vůle stran omezit.

OZ sice **výslovnou** odpověď na danou otázku **neobsahuje**, odpovídá však na ni **implicitně**, neboť explicitně připouští existenci obligačního nároku i v situaci, kdy nejenže není vyloučena existence zákonného oprávnění, resp. povinnosti, ale dokonce je v ní existence této zákonné povinnosti pravidlem. Oba nároky přitom směřují ke stejnému hospodářskému cíli. Tak je tomu např. v případě obligačního práva na vrácení věci, která byla dočasně poskytnuta k užívání; poskytovatel je totiž zpravidla i vlastníkem této věci, a náleží mu tak i zákonný věcněprávní nárok na vydání *(rei vindicatio)*. Tak je tomu např. v případě výprosy (§ 2190 OZ), výpůjčky (např. § 2196 OZ a další ustanovení upravující vrácení vypůjčené věci) či nájmu (např. § 2225 OZ). Je zřejmé, že ve všech těchto případech může být osoba, která dává věc jinému do užívání (a která má při zániku užívacího práva nárok na vrácení věci), vlastníkem této věci.

Je však třeba zdůraznit, že ve prospěch řešení, podle něhož si lze ujednat závazek, který se obsahově kryje s povinností ze zákona, existují i důležité praktické důvody, a to i v případě, že jde o jednotlivou právní povinnost, nikoli jen o komplexní obligaci jako v případě výše uvedených závazkových právních vztahů. V obou případech totiž existují významné odlišnosti, na kterých mohou mít strany relevantní zájem. Příkladmo lze jmenovat následující: 1) Odlišnosti týkající se dokazování: při vymáhání obligační povinnosti je třeba prokazovat jen skutečnosti dokládající vznik závazku (např. uzavření smlouvy); strany tedy nejsou vázány na prokázání skutečností, které zakládají existenci zákonného nároku (např. existence vlastnického práva). 2) Odlišnosti týkající se odpovědnosti za porušení takové povinnosti: v případě smluvní závazkové povinnosti dlužník odpovídá za splnění této povinnosti přísněji (odpovědnost podle § 2913 OZ namísto § 2910 OZ při porušení zákonné povinnosti). 3) Odlišná odpovědnost za pomocníka: v případě plnění závazkové povinnosti odpovídá dlužník za pomocníka podle § 1935 OZ, naproti tomu při plnění mimosmluvní povinnosti jen podle § 2914 OZ. 4) Možnost sjednání přímé vykonatelnosti

dané povinnosti (jak je tomu u glosovaného rozhodnutí NS). Neexistuje žádný důvod bránit stranám v dosažení takových účinků.

Ostatně **i sám zákon připouští tzv. konkurenci nároků**, kdy více nároků směřuje k dosažení téhož hospodářského cíle. Tak např. při předání věci na základě neplatné smlouvy může mít dotčená osoba právo na vrácení věci, založené jak na věcněprávním základu (*rei vindicatio* dle § 1040 OZ), tak i na základě bezdůvodného obohacení (§ 2991 a násl. OZ); s možnou konkurencí těchto nároků OZ výslovně počítá při řešení námitky promlčení (§ 610 odst. 2 OZ). Podobně může s vindikační žalobou konkurovat i restituční nárok na náhradu škody. Není žádný důvod, proč by si takový konkurující nárok nemohly ujednat samy strany.

Stejně je tomu v případě obligačních dočasně užívacích institutů, kdy po skončení užívacího práva vzniká obligační právo na vrácení věci. Konkurenci takových obligačních práv se zákonným vindikačním nárokem např. výslovně připouští Spáčil: *„Pokud osoba, která měla v detenci věc na základě obligačního oprávnění, které již zaniklo, ji vlastníkovi, který jí věc předal do detence, nevrátí, může vlastník uplatnit jak reivindikaci, tak i žalobu z obligačního poměru.“*[2] Toto řešení ostatně plně odpovídá i předchozí doktríně[3] a rozhodovací praxi.[4]

3. ŘEŠENÍ V PŘÍBUZNÝCH PRÁVNÍCH ŘÁDECH

Výše uvedené řešení plně podporují i závěry, kterých dosáhla **doktrína a judikatura v příbuzných právních řádech**. V **německém** právu se **plně uznává**, že **vedle vindikačního nároku** podle § 985 BGB jsou **aplikovatelné i ostatní zákonné (obligační) nároky** na vydání věci (např. deliktní nároky z titulu náhrady škody).[5]

V případě **smluvních nároků na vrácení věci** existuje v německé doktríně menšinové mínění, podle kterého má mít jedna skupina nároků přednost, avšak přednost přiznává smluvním nárokům oproti věcněprávnímu nároku na vydání věci. Odůvodnění se různí, jednou je vindikace oproti smluvnímu nároku považována za „slabší nárok“, jindy se zdůrazňuje smluvní existence práva k detenci, která má oslabovat vlastnické právo.[6] V žádném případě však není ani zmiňována možnost, že by existence zákonného vindikačního nároku mohla být překážkou pro odpovídající smluvní ujednání se stejným obsahem. Panující nauka pak nechává zákonný vindikační nárok a smluvní obligační nárok koexistovat vedle sebe. Samozřejmě je však i podle panující nauky vindikace po dobu existujícího smluvního práva k detenci vyloučena.[7] Vindikace tedy konkuruje se smluvními nároky na vrácení a smluvními nároky na zpětné vypořádání, které vzniknou na konci práva k detenci.[8] Baldus odkazuje na řadu rozhodnutí německého BGH, který takto rozhoduje „se samozřejmostí“.[9] Současně uvádí: *„Nic jiného neplyne z principu autonomie vůle (Privatautonomie). Samozřejmě mohou strany své vztahy navzájem smluvně upravit a zásadně očekávat, že právní řád tuto smluvní úpravu akceptuje.“*[10]

Podobně se konkurence závazkového nároku a vindikační žaloby připouští i v nám nejbližším právu, tj. **v rakouském**. Kodek také správně v souladu s výše uvedeným tvrdí, že *„(…) z hlediska žalobce je uplatnění takového nároku mnohokrát výhodnější, protože požadavky na dokazování jsou nižší. Tak se prosadí žalobce, který nárok na vydání odvozuje ze smlouvy o výpůjčce, i tehdy, když nemůže přinést důkaz o svém vlastnictví.“*[11]

Lze tedy shrnout, že český právní řád připouští, aby byla smluvně převzata obligační povinnost se stejným obsahem jako věcněprávní povinnost, kterou již má zavazující se subjekt ze zákona.

4. LZE POVAŽOVAT POVINNOST NÁJEMCE BYTU VYKLIDIT BYT A PŘEDAT JEJ PRONAJÍMATELI PO SKONČENÍ JEHO UŽÍVACÍHO PRÁVA ZA ZÁVAZKOVOU SMLUVNÍ POVINNOST, ČI ZA POVINNOST VYPLÝVAJÍCÍ Z JINÉHO PRÁVNÍHO DŮVODU?

S výše uvedeným souvisí též otázka, zda lze považovat povinnost nájemce bytu vyklidit byt a předat jej pronajímateli po skončení jeho užívacího práva za závazkovou smluvní povinnost, či za povinnost vyplývající z jiného právního důvodu?

2 Spáčil in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Praha: C. H. Beck, 2013, komentář k § 1040, m. č. 9.

3 Sedláček, J. *Vlastnické právo. Komentář k §§ 353-446 všeob. obč. zák. se zřetelem ku právu na Slovensku a Podkarpatské Rusi platnému*. Praha: V. Linhart, 1935, komentář k § 366, m. č. 12: *„Žaloba vlastnická může konkurovati též se žalobami na vrácení věci na základě smluvního poměru. Byla-li věc někomu dána v užívání a skončil-li tento poměr, je vlastník, jenž dal věc v užívání, oprávněn, žádati věc zpět, buď na základě onoho smluvního závazku věc vrátiti, anebo je oprávněn věc požadovati zpět na základě svého práva vlastnického, že mu žalovaný věc bezprávně zadržuje.“*

4 Rozhodnutí NS ze dne 17. 2. 1926, sp. zn. R I 100/26, Vážný č. 5770: *„Propachtovatel, jenž jest i propachtovatelem i vlastníkem propachtované věci, jest oprávněn domáhati se na pachtýři vrácení věci jak žalobou z poměru pachtovního, tak žalobou vlastnickou. Je-li ten vlastníkem, nikoli též propachtovatelem, přísluší mu pouze žaloba vlastnická.“*

5 Např. Baldus in *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 6: Sachenrecht*. 5. vydání. München: C. H. Beck, 2009, komentář k § 985, m. č. 44.

6 Např. tamtéž, komentář k § 985, m. č. 45.

7 Např. tamtéž, komentář k § 985, m. č. 46.

8 Např. tamtéž, komentář k § 985, m. č. 46.

9 Např. tamtéž, komentář k § 985, m. č. 46, pozn. č. 91.

10 Např. tamtéž, komentář k § 985, m. č. 47. Princip autonomie vůle však podle něj nijak nebrání aplikaci zákonného vindikačního nároku.

11 Kodek in Klang, H. (zakl.) *Kommentar zum Allgemeinen Bürgerlichen Gesetzbuch*. Wien: Verlag Österreich, 2011, komentář k § 366, m. č. 35. Kodek v rámci citovaného díla odkazuje z poslední doby na rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 18. 7. 2011, sp. zn. 6 Ob 129/10d, kde šlo o případ výpůjčky obrazu ve prospěch muzea.

A. POVAHA POVINNOSTI VYKLIDIT BYT PO SKONČENÍ NÁJEMNÍHO VZTAHU

V případě skončení práva nájemce užívat předmět nájmu (např. uplynutím doby, výpovědí) vzniká nájemci povinnost předmět nájmu odevzdat (§ 2225 OZ v případě obecné úpravy nájmu, § 2292 a násl. OZ v případě nájmu bytu). Totéž platí i v případě ostatních dočasných obligačních užívacích vztahů; srov. již výše zmíněné případy výprosy (§ 2190 OZ) nebo výpůjčky (např. § 2196 a násl. OZ).

Vzhledem k tomu, že jde o právo k *dočasnému* užívání věci, je součástí obligačních povinností nájemce i povinnost k vrácení předmětu nájmu, jakmile jeho užívací právo skončí.[12] Požaduje-li tedy pronajímatel splnění této povinnosti, nejde o výkon jeho vlastnického práva. Ostatně tento závěr musí platit tím spíše, že pronajímatel může být osobou od vlastníka odlišnou. Tento závěr potvrzuje OZ v § 1760. Nemohou tak obstát dříve dovozované závěry NS (problematické však již za účinnosti OZ 1964[13]), podle kterých nájemní smlouva uzavřená jako pronajímatelem osobou, která není vlastníkem, je neplatná.[14] Bylo by zcela absurdní, pokud by v případě, kdy je pronajímatel vlastníkem, jeho právo na vrácení mělo (jen) věcněprávní povahu, zatímco pokud by vlastníkem nebyl, jednalo by se o právo obligační; ještě absurdnější by pak byl závěr, že pronajímatel-nevlastník nemá právo na vrácení vůbec.

Právo pronajímatele na vrácení věci je čistě obligační povahy (což nevylučuje současnou existenci a konkurenci vindikačního nároku), které plyne z nájemního vztahu jako vztahu obligačního. K jeho existenci musí pronajímatel prokázat jen odpovídající skutečnosti zakládající právě tento obligační nárok (tj. existence nájmu, předání předmětu nájmu nájemci a skončení užívacího práva nájemce). Jak správně poukazuje výše citovaný soudce rakouského Nejvyššího soudního dvora G. Kodek, prokázání vlastnického práva se nevyžaduje; tak je tomu právě proto, že se tento nárok od vlastnického práva vůbec neodvozuje.

Porušení této povinnosti proto vyvolává odpovědnost podle § 2913 OZ, nikoli podle § 2910 OZ, jak by tomu bylo v případě porušení vindikačního nároku.

I **panující česká nauka** považuje povinnost k odevzdání věci za důsledek skončení nájmu. Hulmák uvádí: *„Jde o žaloby na splnění povinnosti z nájmu, nikoliv vlastnické žaloby. K aktivní legitimaci stačí prokázat pronájem věci, není nutné prokazovat existenci vlastnického práva. (…) Je-li pronajímatel vlastníkem věci, může uplatnit jak reivindikaci, tak žalobu z obligačního poměru (…).“*[15] Také Spáčil, jak bylo již výše uvedeno, výslovně připouští konkurenci obligačního práva na vrácení věci a vindikační žaloby: *„Pokud osoba, která měla v detenci věc na základě obligačního oprávnění, které již zaniklo, ji vlastníkovi, který jí věc předal do detence, nevrátí, může vlastník uplatnit jak reivindikaci, tak i žalobu z obligačního poměru.“*[16]

Stejně se k uvedenému problému stavěla i **předválečná doktrína a judikatura** (viz výše pozn. č. 3 a 4).

Toto řešení ostatně reflektuje i platná právní úprava: např. povinnost odevzdat byt ve smyslu § 2292 OZ má nájemce výslovně vůči pronajímateli, nikoli vůči vlastníkovi. Pro úplnost uveďme, že používá-li zákon v této souvislosti pojem „skončení nájmu“, míní tím skončení užívacího práva nájemce, nikoli zánik všech práv a povinností, které vytváří nájemní vztah (práva a povinnosti nájemce). Ostatně pokud by tomu tak nebylo, pak by zákonodárce např. v § 2292 OZ nemohl užívat pojmy „nájemce“ a „pronajímatel“, protože by se zánikem nájemního právního poměru dotčeným osobám zanikl i tento status. Totéž platí *mutatis mutandis* i u ostatních dočasných užívacích obligačněprávních vztahů (např. § 2225, 2190, § 2196 a násl. OZ).

Zcela nepochybné je toto řešení i v **příbuzných právních řádech**. Povinnost nájemce vrátit pronajatou věc po skončení nájmu je zcela jednotně považována za obligační povinnost, která může konkurovat s věcněprávní vindikační žalobou (pokud je pronajímatel též vlastníkem), v právu německém[17] i v právu rakouském[18] (srov. § 1109 OZO, který koresponduje § 2225 odst. 1 OZ).

Lze tedy uzavřít, že po zániku užívacího obligačního práva (např. z nájmu nebo výpůjčky) má uživatel (nájemce, vypůjčitel) obligační povinnost k vrácení této věci, tj. povinnost, která se zakládá na stejném závazkovém vztahu, ze kterého mu plynulo samo užívací právo.

12 Existují i případy, kdy zvláštního odevzdání věci není třeba, nýbrž postačuje prosté skončení jejího užívání. K tomu srov. Hulmák in Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014).* Praha: C. H. Beck, 2014, komentář k § 2225, m. č. 12. I v tomto případě je však povinnost ukončit užívání věci obligační povinností.

13 Srov. Melzer, F., Tégl, P. Absolutní ochrana relativních práv? K výkladu § 1044 ObčZ aneb po 90 letech opět na začátku – 2. část. *Právní rozhledy*, 2020, č. 11, s. 381, 387, včetně odkazů na dřívější judikaturu.

14 Srov. k tomu též Hulmák in Hulmák, M. a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054).* Praha: C. H. Beck, 2014, komentář k § 1760, m. č. 10.

15 Hulmák in op. cit. sub 12, komentář k § 2225, m. č. 43.

16 Spáčil in op. cit. sub 2, komentář k § 1040, m. č. 9. Podobně též Bernard, P. Nad jedním rozhodnutím. *Ad Notam*, 2020, č. 3.

17 Např. Baldus in op. cit. sub 5, komentář k § 985, m. č. 45. Bieber in *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 3: Schuldrecht. Besonderer Teil I.* 6. vydání. München: C. H. Beck, 2012, komentář k § 546, m. č. 1.

18 Kodek in op. cit. sub 11, komentář k § 366, m. č. 35. Würth in Rummel, P. (ed.) *Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch*. 3. vydání. Wien: Manz, 2000, komentář k § 1109, m. č. 1: *„Aplikace těchto norem předpokládá zásadně platnou nájemní smlouvu, protože jde o právní povinnost, která je z ní odvozena (…).“*

B. SMLUVNÍ POVAHA ZÁVAZKOVÉ POVINNOSTI K VRÁCENÍ VĚCI

Pro úplnost uvádíme, že závazková povinnost nájemce k vrácení věci po zániku jeho užívacího práva má **smluvní povahu**, a to přesto, že ji strany výslovně nezahrnuly do textu smlouvy. Toto posouzení může mít praktickou relevanci např. z hlediska aplikace § 2913 OZ, který předpokládá porušení smluvní povinnosti.

Pojem smluvní povinnosti totiž není totožný s okruhem povinností, které strany explicitně nebo konkludentně ujednaly. Spadají sem **všechny povinnosti, které smlouva vyvolává jako svůj právní následek**. Podle § 545 OZ právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran. Všechny tyto povinnosti – jsou-li „aktivovány" smlouvou – mají charakter smluvních povinností.[19]

Tak je tomu tedy i v případě nevyloučených dispozitivních norem, případně kogentních norem, kterými je upravován ten který smluvní poměr. Pokud vznikl užívací vztah na základě smlouvy, pak má smluvní povahu i povinnost vrátit věc, která je předmětem tohoto vztahu, po zániku užívacího práva [§ 2225 OZ v případě obecné úpravy nájmu; § 2292 a násl. OZ v případě nájmu bytu; v případě výprosy (§ 2190 OZ) nebo výpůjčky (např. § 2196 a násl. OZ)].

Lze tedy uzavřít, že pokud vznikl nájem bytu na základě smlouvy, pak má smluvní povahu i povinnost odevzdat byt pronajímateli ve smyslu § 2292 OZ. Za předpokladu, že je pronajímatel současně též vlastníkem předmětu nájmu, může vedle výše uvedené závazkové smluvní povinnosti existovat povinnost nájemce odpovídající právu pronajímatele jako vlastníka na ochranu jeho vlastnického práva. ■

19 Srov. Melzer in Melzer, F., Tégl, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419–654.* 1. vydání. Praha: Leges, 2014, komentář k § 545, m. č. 1 a násl. Dále též Melzer in Melzer, F., Tégl, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081.* 1. vydání. Praha: Leges, 2018, komentář k § 2913, m. č. 12. Shodně též Bezouška in op. cit. sub 12, s. 1567.

Program pro notářskou kancelář?

MÁME NA TO SYSTÉM

www.notarskyinformacnisystem.cz

PRO PRACOVNÍKY > ÚSPORA ČASU

Propojení s Czech POINT • Zadáte číslo OP nebo RČ, údaje klienta se načtou automaticky • Automatické vyhledání a načtení dědiců z EO • **Propojení s Veřejným rejstříkem** • Zadáte část názvu společnosti, další údaje se načtou automaticky • **Propojení s ČÚZK** • Automatické načtení Sbírky listin • Automatické lustrace nemovitostí • Vygenerování textového popisu nemovitostí • **Tisk ověřovacích štítků a jejich vyúčtování**

PRO NOTÁŘE > VYŠŠÍ PRÁVNÍ JISTOTA A KLID

U každého klienta kontrola právní způsobilosti podle EO • Kontrola řady dalších údajů: odcizení OP, osoba bez trvalého bydliště, upozornění na datovou schránku a další • Kontroly i v případě běžného ověřování • Automatické generování faktur i upomínek • Zabezpečení dat na úrovni bankovních aplikací

... a mnoho dalších způsobů, jak si zjednodušit práci, předvedeme přímo u vás v kanceláři

INFO@STARFISH.CZ | +420 777 647 357

11 LET VÝVOJE

starfish technologies

Opět k výhradě soupisu, aneb další nuance institutu

PŘED DVĚMA LETY JSEM PUBLIKOVALA NA STRÁNKÁCH TOHOTO ODBORNÉHO ČASOPISU ČLÁNEK S NÁZVEM VÝHRADA SOUPISU POZŮSTALOSTI V PRAXI.[1] OD TÉ DOBY SE NEZMĚNILO NIC NA TOM, ŽE INSTITUT VÝHRADY SOUPISU JE STÁLE VELMI DISKUTOVANOU VĚCÍ NA POLI PRAXE I TEORIE. STÁLE LÁKÁ AUTORY ODBORNÝCH ČLÁNKŮ SE JÍM ZABÝVAT. V LOŇSKÉM ROCE NA PODZIM JSEM SI S CHUTÍ PŘEČETLA ČLÁNEK JUDr. EVY DOBROVOLNÉ[2] UVEŘEJNĚNÝ V TOMTO ČASOPISE, KTERÝ OBHAJUJE TENTO INSTITUT A SROVNÁVÁ HO S RAKOUSKOU ÚPRAVOU. JÁ MÁM OPAČNÝ NÁZOR A RÁDA BYCH SE S VÁMI PODĚLILA O NĚKOLIK POZNATKŮ Z PRAXE, NA KTERÉ ZÁKON NEMYSLÍ A ANI KOMENTÁŘE, ANI JUDIKATURA SOUDŮ NÁM DOSUD POMOC NEPŘINESLA.

Mgr. Markéta Nývltová

I když sílí názory na zrušení tohoto institutu, doufám, že než dojde k novelizaci, moje zamyšlení by mohlo minimálně pomoci podnítit další diskusi.

SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ A VÝHRADA SOUPISU

Nový občanský zákoník, který zavedl institut výhrady soupisu, se inspiroval rakouskou úpravou, na kterou poukazuje i JUDr. Dobrovolná v článku citovaném shora. Co však kolegyně zcela pomíjí při své obhajobě výhrady soupisu, kdy se pokusila srovnat úpravu rakouskou a českou, je právě institut společného jmění manželů, který je upraven v § 709 a násl. občanského zákoníku. Ale rakouský právní řád institut společného jmění manželů nezná, a tedy rakouský notář se jím při soupisu nemusí zabývat. Rakouský model manželského majetkového režimu se nazývá oddělené jmění, ale více se podobá našemu režimu, kdy vznik společného jmění manželů se odkládá ke dni jeho zániku.[3]

1 Ad Notam 3/2018.

2 Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem).

Tento rakouský manželský majetkový režim se vypořádává při zániku manželství, ne však při zániku manželství smrtí. Pozůstalý manžel je však chráněn tím, že mu náleží minimálně povinný díl. A právě společné jmění manželů v českém právním řádu je jedna z věcí, která nám komplikuje provedení soupisu.

Jakým způsobem takový soupis provést, pokud se zatím přidržím ryze soupisu provedeného notářem jako soudním komisařem? V zásadě si myslím, že lze postupovat dvojím způsobem. První způsob je jednodušší, sepsat veškerý majetek, jak společný, tak výlučný zůstavitele, a označit takový majetek právě tím režimem vlastnictví, tj. jde o výlučný majetek či jde o majetek ve společném jměním manželů. Ono to nemusí být jednoduché v situaci, kdy se dědici, případně pozůstalý manžel, nemůžou či nejsou ochotni dohodnout, v jakém režimu ten konkrétní majetek je. Pokud sepíšu „oba majetky" dohromady, samozřejmě že jejich součtem nedojdeme k obvyklé ceně majetku zůstavitele v pozůstalostním řízení, snad jen v situaci, kdy by do dědictví připadlo celé společné jmění manželů a do dědických dluhů pohledávka pozůstalého manžela z vypořádání společného jmění manželů. Ale v běžných dědických věcech půjde zřejmě o situaci výjimečnou. Tak bych postupovala jen ve věcech, kdy se téměř žádní věřitelé nehlásí (téměř v každé pozůstalostní věci je alespoň jeden věřitel – vypravitel pohřbu), tedy např. v situaci dědiců pod zvláštní ochranou soudu dle § 1685 odst. 2 občanského zákoníku, ve které je nařízení soupisu povinné, nicméně nejsou tam (dle sdělení dědiců a zjištěních soudního komisaře) věřitelé, pro které by takový soupis mohl být matoucí a matoucí by byla výsledná suma dědictví jako částka, do které dědici odpovídají za dluhy zůstavitele. Druhou možností tedy je sepsat veškerý majetek (společný i výlučný) např. v domácnosti zůstavitele, vyhotovit předběžný soupis, který bude vypadat jako v našem prvním případě, ale dokončit ho až po vypořádání společného jmění manželů, když již bude známo, co ze společného jmění manželů připadlo pozůstalému manželovi a co připadne do dědictví, ať už aktiv, či pasiv, např. už v kanceláři soudního komisaře.

Mgr. Markéta Nývltová
- notářská kandidátka JUDr. Miluše Peterkové, notářky v Praze

Skutečným oříškem je § 1667 občanského zákoníku, a tedy ustanovení, které říká, že pozůstalý manžel nabývá vlastnické právo k movitým věcem, které tvoří základní vybavení rodinné domácnosti, i když není dědicem. Základní vybavení rodinné domácnosti by tedy v soupisu být nemělo, neboť se nedědí. Ale samozřejmě tu vyvstává otázka, co je základní a co již základní není, a je tedy nadstandardní, a jako nadstandardní se celé vybavení dědí. Anebo zda základní vybavení v každé rodině se nedědí a dědí se pouze ta část vybavení, která je nadstandardní? A jak to pojmout do soupisu?

SPORNÝ MAJETEK ZŮSTAVITELE A DODATEČNÉ DĚDICKÉ PROJEDNÁNÍ

Zákon nám nedává jakýkoliv návod na to, co se soupisem v situaci, kdy je mezi dědici sporné aktivum dědictví. V § 172 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních je uvedeno, že ke spornému majetku se v řízení a při projednání pozůstalosti nepřihlíží, a tudíž nemůže být pojat ani do soupisu pozůstalosti. Má se nový soupis provést, pokud dědic/dědici prokáží, že tento majetek zůstavitel ke dni smrti vlastnil? A tím se dostáváme k dodatečnému projednání dědictví, když se objeví majetek v pozůstalosti, o kterém se původně nevědělo. Zákon sice hovoří o doplnění soupisu či seznamu pozůstalostního majetku v § 193 zákona o zvláštních řízeních soudních, co však dělat v případě, kdy správce pozůstalosti již není správcem, nebo např. zemřel. Na možnost nahradit soupis souhlasným prohlášením dědiců zákon nemyslí vůbec. Na školení dne 8. 12. 2017 JUDr. Muzikář vyjádřil myšlenku, že v dodatečném projednání pozůstalosti se už pak soupisem zabývat nemáme. Nejsem si jistá, zda je to vhodné v každé dodatečně projednávané kauze. Co když půjde o majetek nepoměrně hodnotnější než majetek původně projednaný? V takovém případě bychom měli skutečně udělat soupis nový, případně tedy povolat správce pozůstalosti, aby vyhotovil seznam, neboť naší nečinností by mohly být poškozeny zájmy věřitelů, případně zájem potomka zůstavitele, kterému náleží povinný díl. Samozřejmě že tu bude hrát roli i faktor časový, neboť pokud se dvacet let po smrti zůstavitele objeví nějaký podstatnější majetek, lze předpokládat, že pohledávky věřitelů již budou promlčené. A pokud se objeví nějaká malá peněžní částka, přeplatek na službách, nemocenská, přeplatek na pojistném, asi by dědicům přišel soupis notářem neekonomickým a je otázka, zda se skutečně nepřiklonit k radě na školení. Ale vždy je tu ta základní otázka, co je malá hodnota a co větší.

SOUPIS POZŮSTALOSTI DLE § 178 ZÁKONA O ZVLÁŠTNÍCH ŘÍZENÍCH SOUDNÍCH

Jako téměř neaplikovatelné ustanovení mi připadá § 178 zákona o zvláštních řízeních soudních, kdy včasné provedení soupisu by ohrozilo vyrozumění o době a místě soupisu. Jde o případ, kdy je třeba jednat rychle a efektivně, aby se zabránilo škodě, kterou by mohli utrpět dědici a případně též věřitelé. Tomu však, dle mého názoru, brání dikce tohoto ustanovení, kdy si zákon žádá přítomnost notáře, ale také dvou svědků úkonu, kteří nesmějí být „osoby ne plně svéprávné; osoby, které nemohou číst a psát; osoby, které jinak mají právo být přítomny soupisu a vznášet dotazy a připomínky a osoby jim blízké; jakož i zaměstnanci notáře". Kdo by tedy mohli být oni svědci? Kde vzít dvě osoby, které jsou na věci nezainteresovány, a jelikož půjde o možná spornou věc, když je třeba rychle provést soupis, budou ochotny s notářem jít, pomáhat mu, a dokonce soupis i spolupodepsat? Proč zákon v takovém případě nevěří notáři ani jeho zaměstnancům a klade si takové podmín-

3 Mgr. Šimon Klein – Zákonný manželský režim z komparativního hlediska.

ky? Jako jediné východisko nám dříve připadalo přibrat někoho z domu, např. souseda, předsedu bytového družstva, zástupce obecního úřadu či zástupce policie či městské policie. Ale ochota všech, které jsem jmenovala, se začíná rovnat nule. Málokdo se chce ve věci angažovat s tím, aby pak nebyl popotahován, a také musíme zvážit jejich časové možnosti. K účasti na věci by je snad mohlo přemluvit svědečné. Jako jediné možné a snad i efektivní mi tedy připadá přibrat sebou advokáta/y, případně jeho/jejich zaměstnance. Tento postup mi evokuje ustanovení advokátů jako opatrovníků neznámých dědiců. Je samozřejmě jasné, že argumentem proti tomuto postupu je, že se pozůstalostní řízení dědicům prodraží, ale myslím si, že za právní jistotu ve věci by to stálo.

PRÁVNÍ NÁSLEDKY SOUPISU PROVEDENÉHO NOTÁŘEM COBY SOUDNÍM KOMISAŘEM, SEZNAMU MAJETKU VYHOTOVENÉHO SPRÁVCEM POZŮSTALOSTI A SOUHLASNÉHO PROHLÁŠENÍ DĚDICŮ O POZŮSTALOSTNÍM MAJETKU

Notářská praxe se jistě shodne na tom, že nejčastějším řešením v dědických věcech při uplatnění výhrady soupisu, nebo je-li to třeba pro výpočet povinného dílu, je nahrazení soupisu pozůstalosti souhlasným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku. Vypadá to, že v případě jednoho dědice či státu by toto možné nebylo, a vždy by se muselo přistoupit k soupisu notářem nebo k seznamu vyhotovenému správcem pozůstalosti. Myslím, že úmyslem zákonodárce toto nebylo a že smysl a účel soupisu bude naplněn i jejich samostatným prohlášením o pozůstalostním majetku. Stále však i společné prohlášení či samostatné prohlášení činí účastníkům potíže. Běžnou součástí jsou pasiva pozůstalosti, absence obvyklé ceny jednotlivých kousků majetku, anebo vynechání toho majetku, který je již sepsán v protokole o projednání pozůstalosti notářem. Již jsme zvažovali i pořízení jakéhosi formuláře, který by dědicům poskytl alespoň takový hrubý rámec tohoto prohlášení. Neztotožňuji se totiž s náhledem některých notářů majících za to, že společné prohlášení dědiců měl sepsat notář z důvodu, že toho přeci nejsou schopni. Zákon tento „úkol" jednoznačně svěřuje dědicům s jejich plnou odpovědností. Ani z důvodové zprávy k občanskému zákoníku nevyplývá, že by to měl činit notář. Cituji: „Není však za všech okolností nezbytné, aby soupis pozůstalosti prováděl vždy soud. Z toho důvodu se soudu umožňuje, aby v určitých případech rozhodl, že se soudní soupis pozůstalosti nahradí prohlášením dědiců o majetku, který do pozůstalosti spadá, anebo seznamem, který vyhotoví správce pozůstalosti a který dědici potvrdí." Dovedu si představit situaci, kdy věřitel vytýká dědicům (totéž platí i pro seznam vyhotovený správcem pozůstalosti, pokud by ho psal notář), že to či ono nesepsali, a oni sdělí, že to nepsali, že oni za to nemůžou, psal to notář.

Právě proto, že soupis notáře je zpoplatněn (viz vyhláška č. 196/2001 Sb.), dědici preferují souhlasné prohlášení, nejsou si však vědomi toho, že dle § 1688 občanského zákoníku se ruší dědicům účinky výhrady soupisu, pokud by prohlášení či seznam neodpovídal skutečnosti v rozsahu nikoliv nepodstatném. Soupis provedený notářem je totiž nenapadnutelný. V některých kauzách, obzvláště v kauzách, ve kterých jsou výrazné dluhy zůstavitele, je skutečně vhodné provést soupis notářem, aby se účinky soupisu dostavily. Judikatura, která by řešila spory ohledně rušení účinků výhrady, dosud neexistuje, tudíž není jasné, jak by případně dědic prokazoval, že úplnost prohlášení či seznamu nezavinil dle § 1688 občanského zákoníku.

Obecně se domnívám, že zákonodárcův úmysl byl, aby se více nahrazoval soupis seznamem, který vyhotoví správce pozůstalosti, a souhlasné prohlášení dědiců bylo používáno méně, skutečně jen v jednoduchých případech. Ale seznam vyhotovený správcem pozůstalosti vidíme v naší kanceláři maximálně jednou do roka.

ZÁVĚR

Můj názor na institut výhrady soupisu se od mé poslední publikace nezměnil, spíše zesílil pocit, že tento institut by v našem právním řádu být neměl i z těchto důvodů:

1. Pokud se činí soupis pozůstalosti, nesepíše se o moc více majetku než při pozůstalostních věcech, ve který soupis není prováděn. Snad je více rozvedeno bytové zařízení a elektrospotřebiče. A to zase koliduje s § 1667 občanského zákoníku o základním vybavení rodinné domácnosti, jak shora uvedeno.

2. Pro dědice, kteří jsou pod zvláštní ochranou dle § 1685 občanského zákoníku, je to většinou nevítáno s pochopením, berou to jako větší byrokracii, za kterou může soudní komisař.

3. Proč by měl mít věřitel lepší postavení po smrti zůstavitele než za jeho života, je nepochopitelné, když dědic, když neuplatní výhradu soupisu, odpovídá věřitelům za dluhy zůstavitele v plném rozsahu dle § 1704 občanského zákoníku, tj. i svým majetkem, tzn. věřitel se může uspokojit ze „dvou majetků"?

4. Náš právní řád má jiné nástroje pro ochranu věřitelů např. odporovatelnost dle § 589 občanského zákoníku, aby nedocházelo k převodům majetku mezi osobami blízkými před smrtí zůstavitele, a tak k obcházení dluhů.

Soupis, jako takový, je samozřejmě namístě v situaci sporných pozůstalostních věcí, kde je nutné sepsat skutečný majetek zůstavitele, a tak předejít situaci, kde by některý z dědiců i nedědiců chtěl majetek utajit či skrýt. Ale to už je jiná kapitola. ■

Společenství vlastníků po velké novele

Mgr. Markéta Jiříčková

I. ÚVOD

Novelou vyhlášenou pod č. 163/2020 Sb. došlo od 1. 7. 2020 k podstatným změnám nejen v ustanoveních upravujících právnické osoby ve smyslu zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ale i v ustanoveních týkajících se společenství vlastníků, jehož právní vymezení najdeme v § 1194 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále též jen „o. z.“). Novela do zákona promítla závěry aktuální judikatury a překlenula některé přetrvávající výkladové potíže.

II. PŘEDKUPNÍ PRÁVO

Jak je patrné z důvodové zprávy, vládní návrh obsahoval zvláštní § 1188a, v němž se zaváděla výjimka z předkupního práva pro spoluvlastnické podíly na nemovité věci, které funkčně souvisí s převáděnou jednotkou, což byla přímá reakce na komplikace, které „znovu zavedení“ předkupního práva novelou provedenou zákonem č. 460/2016 Sb. účinnou od 1. 1. 2018 přineslo. V praxi byla hojně probírána a řešena problematika prodeje bytových jednotek a podílu na podzemních garážových stáních vymezených jako nebytová jednotka ve spoluvlastnictví všech či jen některých vlastníků bytových jednotek v domě. Docházelo tak k situacím, kdy podle tehdy platné právní úpravy měl být spoluvlastnický podíl na nebytové jednotce nabízen desítkám či v některých případech stovkám ostatních spoluvlastníků. Ani soudní judikaturou se nepodařilo v mezidobí tuto situaci jednoznačně vyřešit, byť bylo rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR[1] řečeno, že za specifických podmínek může být uplatnění zákonného předkupního práva považováno za zjevné zneužití práva, které nepožívá právní ochrany. V průběhu legislativního procesu nakonec ale byla přijata úprava odpovídající původnímu konceptu nového občanského zákoníku, tedy obecné předkupní právo bylo opět zrušeno, přičemž předkupní právo svědčí spoluvlastníkům pouze v zákonem uvedených případech.

Mgr. Markéta Jiříčková
- notářská kandidátka, trvalá zástupkyně Mgr. Jiřího Hrona, notáře ve Vyškově

III. ZALOŽENÍ SPOLEČENSTVÍ VLASTNÍKŮ

Dosavadní poněkud krkolomná dikce § 1198 o. z. způsobovala v praxi výkladové problémy a jevila se pro značnou část veřejnosti nejasná v otázce, kdy společenství vlastníků může, resp. musí, být založeno. Novelou tak byly tyto přetrvávající výkladové problémy předmětného ustanovení odstraněny. V zákoně je již tedy postaveno najisto, že společenství vlastníků je nutné založit, pokud v domě bude minimálně pět jednotek a zároveň čtyři různí vlastníci těchto jednotek. Nemělo by tak již dojít k situaci, že v domě budou více než 4 vlastníci jednotek, aniž by bylo společenství vlastníků založeno. Nesplnění této povinnosti je sankcionováno tím, že katastr nemovitostí nepovolí vklad vlastnického práva k jednotce převáděné dalšímu, míněno pátému, vlastníku, pokud nebude vznik společenství vlastníků prokázán. Blokace převodu se ale neuplatní v situaci, když by si stávající 4 vlastníci převáděli jednotky mezi sebou, nebo v případě, že by svoji jednotku převáděl kterýkoli z těchto vlastníků na třetí osobu za předpokladu, že on sám žádnou jinou jednotku v dané nemovitosti nevlastní.

Za zmínku jistě stojí, že bez náhrady byly zrušeny § 1202 a 1203 o. z. upravující tzv. odložený vznik společenství vlastníků, kdy v přechodném období se správcem domu stával zakladatel společenství vlastníků, tj. zpravidla developer. Zrušení těchto ustanovení bez náhrady bylo *de facto* nutné s ohledem na obecný zájem, aby společenství vlastníků vznikalo co možná nejdříve, což bylo posíleno v novele výslovně připuštěné možnosti založení společenství vlastníků jediným vlastníkem všech jednotek (typicky právě developerem). Na situace, kde v současné době většinový vlastník existuje, dopadají přechodná ustanovení, která byla k rušeným ustanovením přijata.

Asi největších změn dostál způsob založení společenství vlastníků. Podle zákonné úpravy platné do 1. 7. 2020 k založení docházelo schválením stanov, ale třemi možnými způsoby, a to buďto v prohlášení vlastníka podle §1166 o. z., nebo ve smlouvě o výstavbě podle § 1170 o. z. anebo souhlasným zakladatelským právním jednáním všech vlastníků jednotek podle § 1200 o. z. Nyní se společenství vlastníků rovněž založí schválením stanov, a to buď rozhodnutím o přijetí stanov na ustavující schůzi většinou hlasů všech vlastníků jednotek, nebo shodou všech vlastníků jednotek na jejich obsahu bez toho, aby se ustavující schůze konala. Notářský zápis bude z hlediska právní formy při založení společenství vlastníků vyžadován vždy. V případě přijetí stanov na ustavující schůzi se bude jednat o notářský zápis podle § 80a zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád, o rozhodnutí orgánu právnické osoby. Naproti tomu, shodnou-li se na obsahu stanov všichni vlastníci jednotek, půjde o notář-

1 Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 22 Cdo 4741/2015.

ský zápis o právním jednání. Jedinou výjimkou ze shora uvedeného bude případ, kdy bude společenství vlastníků zakládat jediný vlastník. V takovém případě se notářský zápis nevyžaduje. Tato výjimka je paradoxně založena na zcela opačném principu k požadavku povinné formy veřejné listiny (notářského zápisu) zakotvené v zákoně o obchodních korporacích v § 8 odst. 2, který stanovuje povinnou formu veřejné listiny vždy, připouští-li právní předpis, aby společnost založil jediný zakladatel. Z důvodové zprávy k této výjimce vyplývá, že: „Tato právní úprava vychází ze stávajícího znění (platného do 30. 6. 2020), dle kterého se notářský zápis nevyžaduje, zakládá-li se společenství vlastníků prohlášením o rozdělení práva k domu a pozemku na vlastnické právo k jednotkám. Navrhovaná právní úprava toto nepřebírá, a to mimo jiné z důvodu, že společenství vlastníků již nově nebude možné založit v prohlášení, ale v souvislosti s tím se zachovává výjimka pro případy, kdy bude společenství vlastníků zakládat jediný vlastník všech jednotek. Předpokládá se totiž, že k založení společenství vlastníků jediným vlastníkem bude zpravidla docházet ve stejné době jako k rozdělení práva k nemovité věci na vlastnické právo k jednotkám prohlášením vlastníka této nemovité věci.“[2]

IV. ZMĚNA STANOV

Novela pozměňovacím návrhem Ing. Milana Poura doplnila § 1200 o odstavec pátý, který jednoznačně stanovuje, že forma veřejné listiny se při změně stanov nevyžaduje. Stávajícímu stavu však předcházel poměrně dynamický vývoj přístupu k povinnosti veřejné listiny jakožto vyžadované formy pro změnu stanov.[3] „Před 1. 7. 2020 tak byla tato otázka řešena a vykládána tak, že:

a) pro změnu stanov společenství vlastníků jednotek vzniklých do 31. 12. 2013 dle zákona o vlastnictví bytů se forma veřejné listiny nevyžaduje, zde je však třeba podotknout, že tomu je tak proto, že soudci vrchních soudů dospěli k závěru, že úprava obsažená v zákoně č. 89/2012 Sb. se nedotýká společenství vlastníků vzniklých za účinnosti zákona č. 72/1994 Sb., což vzhledem k převažujícímu počtu společenství vzniklých na základě zákona o vlastnictví bytů není ideální stav,

b) pro změnu stanov společenství vlastníků jednotek vzniklých schválením stanov po 1. 1. 2014 (dle navrhované novely rozhodnutím ustavující schůze o přijetí stanov) se forma veřejné listiny vyžaduje,

c) pro změnu stanov společenství vlastníků jednotek založených jediným vlastníkem po 1. 1. 2014 se forma veřejné listiny patrně nevyžaduje.“[4]

Pokud tedy stanovy společenství vlastníků neobsahují povinnost, aby rozhodnutí o jejich změně bylo osvědčeno veřejnou listinou, účast notáře tak nebude na shromáždění vlastníků jednotek nutná.

V. MOŽNOST NÁHRADNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ A ROZHODOVÁNÍ MIMO ZASEDÁNÍ

Přestože je vlastník oprávněn nechat se zastoupit na shromáždění jinou osobou,[5] jsou v praxi poměrně časté situace, kdy shromáždění není schopné se dlouhodobě sejít. Novela tak na návrh Hospodářské komory ČR zavedla nový právní institut náhradního shromáždění. Připouští-li tedy stanovy konání náhradního shromáždění, bude postačovat 40% účast vlastníků jednotek, resp. jejich hlasů. Lze tedy jen doporučit, aby si společenství vlastníků stanovy v tomto ohledu změnila **a možnost náhradního shromáždění v nich výslovně zakotvila**.

Stávající právní úprava rozhodování mimo zasedání, tzv. per rollam, v podstatě převzala úpravu předchozí. K rozhodování mimo zasedání bude i nadále možné přistoupit v případě, kdy shromáždění nebylo usnášeníschopné, a dále i v jiných případech, připustí-li to stanovy.[6] Zavedla a zpřesnila se pravidla pro hlasovaní per rollam v případech, kdy bude třeba přijmout rozhodnutí shromáždění veřejnou listinou.[7] Ovšem s ohledem na to, že shromáždění dle stávající úpravy již téměř žádné rozhodnutí veřejnou listinou nemusí přijímat, bude využití této úpravy minimální.

VI. ZÁVĚR

Právní úprava společenství vlastníků obsažená v občanském zákoníku byla od jeho účinnosti po celou dobu poměrně kritizována. Přestože řada nejasností byla postupně judikaturou a ustáleným výkladem dovozena, přinesla až novela jasné odpovědi. Z pohledu vlastníka jednotky je zcela jistě nejvítanější změnou zrušení zákonného předkupního práva. Z pohledu výboru zase možnost měnit stanovy ve všech případech bez nutnosti účasti notáře. A z pohledu právnických profesí je to zejména nastolení větší míry právní jistoty. U dalších provedených změn, o kterých tento článek výslovně nepojednává a které se týkají bytového spoluvlastnictví, zejména nová, detailní úprava správy bez vzniku společenství vlastníků, ukáže teprve praxe, zda budou efektivní a přínosné pro běžný život vlastníků jednotek. ■

2 Důvodová zpráva k zákonu č. 163/2020 Sb.

3 Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 7 Cmo 229/2015, usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 8 Cmo 278/2015, a usnesení Vrchního soudu v Olomouci, sp. zn. 8 Cmo 202/2016.

4 Důvodová zpráva k zákonu č. 163/2020 Sb.

5 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 26 Cdo 1657/2018 a sp. zn. 26 Cdo 2076/2019.

6 Srov. zákon č. 191/2020 Sb., § 18 a 19, který do 30. 6. 2021 umožňuje orgánům právnických osob rozhodovat mimo zasedání i tehdy, pokud to zakladatelské právní jednání nepřipouští.

7 Jedná se o reakci na novelu zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád, provedenou zákonem č. 33/2020 Sb., kdy aktuální novela občanského zákoníku z úpravy dané problematiky obsažené v notářském řádu vychází.

Institut závěti v italském právu

DNE 4. 7. 2012 BYLO VYDÁNO NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) Č. 650/2012 O PŘÍSLUŠNOSTI, ROZHODNÉM PRÁVU, UZNÁVÁNÍ A VÝKONU ROZHODNUTÍ A PŘIJÍMÁNÍ A VÝKONU VEŘEJNÝCH LISTIN V DĚDICKÝCH VĚCECH A O VYTVOŘENÍ EVROPSKÉHO DĚDICKÉHO OSVĚDČENÍ (DÁLE JEN „NAŘÍZENÍ"), PŘIJATÉ EVROPSKÝM PARLAMENTEM A RADOU EU DNE 4. 7. 2012 VE ŠTRASBURKU, KTERÉ SE STALO ZÁVAZNÝM A PŘÍMO POUŽITELNÝM V ČLENSKÝCH STÁTECH EU V SOULADU SE SMLOUVOU O EVROPSKÉ UNII A SMLOUVOU O FUNGOVÁNÍ EVROPSKÉ UNIE, KTERÉ VSTOUPILO V PLATNOST 17. 8. 2015. NAŘÍZENÍ ZAVEDLO PRINCIP, ŽE O MAJETKU TÉHOŽ ZŮSTAVITELE SE MÁ USKUTEČNIT VŽDY JEDINÉ DĚDICKÉ ŘÍZENÍ, ABY SE VYLOUČILA DUPLICITA PROJEDNÁVÁNÍ DĚDICTVÍ.

JUDr. Martina Sáblíková

V rámci tohoto nařízení jsou vymezeny dědické tituly, kterými jsou dědická smlouva, společné závěti a závěti. V jednotlivých členských státech Evropské unie je však dědické právo upraveno odlišně, a to včetně dědických titulů. Některé dědické tituly uvedené v nařízení jsou v některých členských státech zcela vyloučeny.

V následujícím článku se pokusím přiblížit institut závěti v italském dědickém právu, která je, vedle dědění ze zákona, jediným dědickým titulem.

Dědické právo je v Itálii upraveno v knize druhé italského občanského zákoníku Codice Civile (dále jen IOZ).[1] Podle čl. 456 IOZ vzniká dědické právo v okamžiku smrti zůstavitele v místě jeho posledního bydliště.

V Itálii se dědí ze zákona nebo ze závěti (článek 457 IOZ). Dědické smlouvy jsou výslovně zakázány (článek 458 IOZ).

OBECNÉ ZNAKY ZÁVĚTI

Dědění ze závěti je upraveno v čl. 587 až 712 v hlavě I až VII IOZ. Závěť je odvolatelný projev vůle osoby, která prostřednictvím závěti uspořádává svůj majetek nebo jeho část po své smrti. Ustanovení, která nemají majetkový

1 Italský občanský zákoník, schválený Královským dekretem č. 262, ze dne 16. března 1942

charakter, jsou účinná, pokud jsou obsažena v listině, která má formu závěti (článek 587 IOZ).

Zůstavitel má testamentární svobodu *(libertà testamentaria)* v nakládání se svým majetkem pro případ své smrti. Závěť je osobním projevem vůle zůstavitele (společné závěti jsou zakázány), nezastupitelným projevem vůle zůstavitele (zůstavitele v tomto projevu vůle nemůže zastoupit žádná jiná osoba), jednostranným projevem vůle zůstavitele (závěť je jednostranné prohlášení, což vylučuje a zakazuje pořizování dědických smluv či společné závěti), vždy odvolatelným projevem vůle a v neposlední řadě projevem vůle slavnostním, neboť je požadováno, aby byla závěť pořízena v písemné podobě. Ústní závěti jsou neúčinné pro nedostatek formy závěti, která musí být v písemné podobě.[2]

Závěť je projevem vůle, který musí být spontánní, jistý (příjemce a obsah prohlášení musí být stanoven nebo být určitelný), kompletní (obsah závěti lze koneckonců získat pouze závětí) a definitivní (ačkoli toto tvrzení je pouze relativní, neboť závěť lze vždy odvolat).

Zůstavitel ustanovuje určitou osobu dědicem, bez ohledu na její označení, pokud jí zůstavuje celý svůj majetek nebo podíl na jeho majetku. Ostatní ustanovení odlišně použitá v závěti mají zvláštní povahu a takovýmto osobám přisuzují status odkazovníků. Pokud zůstavitel v závěti pozitivně určuje aktiva nebo soubor aktiv, nevylučuje se tím, že zůstavitel zamýšlel tato aktiva přidělit jako podíl na aktivech (článek 588 IOZ).

JUDr. Martina Sáblíková
- notářská kandidátka, zástupce notáře JUDr. Ing. Michaela Sáblíka
- doktorandka na katedře občanského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy

Italské dědické právo zakazuje společné závěti. Dle čl. 589 IOZ není možné učinit projev vůle dvou nebo více osob ve stejném aktu, a to ani ve prospěch třetí strany, ani se vzájemným protiplněním.

Toto pravidlo tak poukazuje na to, že závěť je jednostranným projevem vůle a nelze učinit společnou závěť, ať už prostou (společnou závěť dvou osob ve prospěch osoby třetí), nebo vzájemnou (závěť dvou osob ve stejném jednání, ve kterém tuto závěť činí jedna osoba ve prospěch osoby druhé), protože tím by byla porušena zásada závětní svobody, jejíž podstata spočívá v možnosti jejího odvolání až do poslední chvíle zůstavitelova života, a pokud by byly tyto společné závěti připuštěny, byl by k jejich odvolání nutný souhlas i druhé osoby.[3]

Ne všechny závěti, resp. projevy vůle dvou osob v jedné listině, jsou vždy považovány za neplatné. Neplatnost společných závětí nelze vztáhnout na dvě závěti, které jsou vypracovány dvěma zůstaviteli, avšak na sobě zcela nezávislými (viz rozhodnutí italského Nejvyššího soudu Cass. 5-4-2012, n. 5508). Za platné považovány takové závěti, které obsahují ve stejném dokumentu autonomní závěti dvou osob nebo více osob (např. na stejném listu papíru, Caiusův první zákon, poté Semproniův a poté Meviův) [tzv. *simultánní závěť*], nebo oddělené závěti (i když jsou na tomtéž listu) dvou nebo více osob bez vzájemného protiplnění, činěné ve prospěch druhé strany (tzv. *ekvivalentní závěť*).[4]

TESTAMENTÁRNÍ ZPŮSOBILOST ZŮSTAVITELE

Testamentární způsobilost zůstavitele (resp. nezpůsobilost) je upravena v čl. 591 IOZ, podle kterého je nezpůsobilý pořizovat závěť ten, kdo nedosáhl plnoletosti, komu bylo zakázáno testovat z důvodu zbavení způsobilosti k právním úkonům pro duševní poruchu, nebo ten, který byť není stižen žádnou poruchou, v době pořizování závěti nebyl schopen porozumět tomu, co činí. V případech nezpůsobilostí předpokládaných tímto článkem může být vůle zůstavitele zpochybněna kýmkoli, kdo má na dané věci zájem, a to do pěti let ode dne, kdy byla ustanovení závěti vykonána.

Testovací způsobilost je dle Codice Civile získána dosažením zletilosti zůstavitele, tedy dosažením věku 18 let, přičemž zletilosti nabývá zůstavitel uplynutím dne (bez ohledu na čas), kdy se narodil. Testovací způsobilost tedy nabývá po půlnoci, po dni dosažení 18 let věku. IOZ na rozdíl od OZ nepožaduje „nabytí zletilosti", ale „dosažení věku zletilosti". Tato drobná jazyková odchylka společně s obecným pojetím rozsahu nabyté způsobilosti tzv. emancipované osoby v Itálii jsou důvody, které vedou výklad italské právní vědy opačným směrem než ten český. Emancipované osoby, jak je označuje Codice Civile, tedy osoby, které dosáhly věku šestnácti let a zároveň jsou mladší osmnácti let, kterým soud udělil souhlas s uzavřením manželství, nedosahují plné způsobilosti k právním úkonům, ale pouze způsobilosti omezené. Pro právní úkony přesahující běžnou správu v majetkových záležitostech je vyžadován souhlas poručníka, naopak k právním úkonům osobní povahy je emancipovaná osoba plně způsobilá.[5] Emancipované osoby tedy nemají testovací způsobilost, a z toho důvodu jsou zařazeny mezi osoby nezletilé (Capozzi).[6]

Codice Civile dále vylučuje z testovací způsobilosti pouze osoby, které jsou zcela zbaveny způsobilosti k právním úkonům, a ponechává tak do určité míry možnost pořídit testament osobám s omezenou způsobilostí.[7]

2 Codice Civile operativo, annotato con dottrina e giurisprudenza a cura di Massimiliano Di Pirro, III edizione 2018. Edizione giuridiche Simone. Gruppo Editoriale Simone, s. 601

3 Op. cit. sub 1, s. 623.

4 Tamtéž, s. 624.

5 Mašková, D. *Právní úprava dědění ze závěti v České republice a Itálii* [online]. 2012 [cit. 2020-05-27]. Dostupné z: https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/116651. Vedoucí práce Petr Šustek.

6 Op. cit. sub 1. s. 626.

7 Capozzi, G. *Successioni e donazioni: Tomo I*. 3. vydání. Milano: Giuffrè, 2009, s. 681.

Ke zbavení způsobilosti k právním úkonům osoby podle Codice Civile dochází v případě „stálé slabosti mysli". Novelou Codice Civile provedenou zákonem č. 6/2004 byla provedena rozsáhlá změna problematiky (ne)způsobilosti k právním úkonům. Byl zaveden nový institut, tzv. „podpůrná správa", která se stává dalším možným a především zákonodárcem privilegovaným nástrojem, kterým je možné chránit osobu a její majetek, popř. majetek dalších osob, která nemůže, byť i jen částečně či dočasně, chránit své zájmy z důvodu nemoci nebo fyzického či psychického postižení. Dochází tak k oslabení tradičních institutů omezení a zbavení způsobilosti k právním úkonům, které již nejsou obligatorní, ale pouze fakultativní. Do budoucna je tedy nutno předpokládat snížení počtu osob, které budou soudně omezeny či zbaveny způsobilosti k právním úkonům. Osoba, která je chráněna pomocí institutu „podpůrná správa", je zásadně způsobilá k právním úkonům a nezpůsobilá pouze k úkonům soudem vyjmenovaným. Pokud v rozhodnutí nebude o testovací způsobilosti zmínky, je nutné takovou osobu považovat za způsobilou pořídit testament.[8]

IOZ vyžaduje, aby osoba, která činí závěť a není stižena žádnou poruchou, v době pořizování závěti byla schopna porozumět tomu, co činí.

Dle rozhodnutí italského Nejvyššího soudu k prohlášení závěti zůstavitele za neplatnou nestačí pouze jakákoli anomálie nebo změna psychických a intelektuálních schopností zůstavitele, ale je nutné, aby byl zůstavitel pro přechodné nebo trvalé onemocnění nebo jiné rozrušení v době pořizování závěti zcela v nevědomí toho, co tímto jednáním činí a jaké důsledky z něho plynou (Cass. 15-4-2010, n. 9081; Cass. 23-12-2014, n. 27351).

Důkazní břemeno pak leží na osobě, která musí prokázat zůstavitelovu testamentární nezpůsobilost, ledaže byl zůstavitel ovlivněn celkovou totální nezpůsobilostí. V takovém případě musí naopak ten, kdo chce prokázat, že zůstavitel byl způsobilý k pořízení závěti, prokázat, že závěť pořizoval v tzv. „světlé chvilce" *(lucido intervallo)*. Na základě tohoto italský Nejvyšší soud potvrdil rozsudek soudu, který vyloučil přirozenou neschopnost testovat (Cass 10-7-2017, n. 17024).

DRUHY ZÁVĚTÍ

IOZ rozlišuje závěti na řádné *(ordinarie)* a privilegované *(speciali)*. Mezi řádné závěti se pak řadí závěť holografní *(testamento olografo)* a závěť sepsaná ve formě notářského zápisu *(testamento per atto di notaio)*. Závěti sepsané ve formě notářského zápisu jsou veřejné *(testamenti pubblici)* nebo tajné *(testamenti segreti)*. Privilegované závěti *(testamenti speciali)* jsou takové závěti, které jsou pořizovány zůstavitelem v době veřejných katastrof, dále závěti pořizované na palubě lodi nebo letadla nebo ve válce či v průběhu vojenských operací.

HOLOGRAFNÍ ZÁVĚŤ (TESTAMENTO OLOGRAFO)

Holografní závěť je upravena v čl. 602 IOZ. Holografní závětí se rozumí závěť, která je osobním projevem vůle zůstavitele, je datovaná a zůstavitelovou vlastní rukou podepsaná. IOZ klade důraz na to, aby byla vůle zůstavitele sepsána výlučně jeho osobou. Závěť tak může být sepsána zůstavitelem pomocí jakýchkoli prostředků (např. perem, tužkou, uhlím apod.) a jakýmkoli materiálem (např. inkoustem, barvou, krví apod.). Důraz je kladen pouze na to, že takový prostředek musí umožnit zůstaviteli sepsat závěť srozumitelně a s trvalým efektem. Závěť pak může být sepsána na jakémkoli materiálu, jako např. papíru, pergamenu, mramoru, zdi, plátně apod., za předpokladu, že je ručně psaná, datovaná a podepsaná.

Autografie zůstavitele chybí nejen tehdy, je-li vůle vypracována, zcela nebo zčásti, mechanicky nebo pomocí počítače, ale také tehdy, když je patrná materiální spolupráce ostatních lidí. Závěť je však platná taková, která je v písemné formě, datovaná a podepsaná rukou zůstavitele, i když je „výrazem kopie". Dle rozhodnutí italského Nejvyššího soudu zůstavitel zpravidla připravuje mnoho originálních závětí, které reprodukují stejná ustanovení, aby snadněji zaručil existenci své vůle a vyhnul se rizikům jejího zničení (Cass. 25-1-1978, n. 317).

Závěť je platná, i když v ní není uvedeno jméno a příjmení zůstavitele, který závěť sepsal, avšak lze s jistotou určit osobu, která ji sepsala. Zůstavitel nesmí používat psací nástroje jiné než obvyklé, které neumožňují zjistit, zda danou závěť sepsal skutečně zůstavitel, mechanické nástroje (tisk, psací stroj, počítač atd.) ani tiskací písmena (pokud to není obvyklý způsob psaní zůstavitele), Morseovu abecedu nebo Braillovy znaky.[9]

Datum závěti je podstatné pro stanovení, kdy byla závěť sepsána (Capozzi), přičemž musí obsahovat den, měsíc a rok. Z hlediska umístění data závěti došel italský Nejvyšší soud k tomu názoru, že datum závěti lze platně umístit kdekoli v textu závěti, a to jak před, tak po podpisu zůstavitele (rozhodnutí italského Nejvyššího soudu Cass. 3-9-2014, n. 18644). Datum na závěti musí být napsáno zůstavitelem, i když se připouští, že může být částečně vytištěné a poté dopsané ručně zůstavitelem. Datum musí obsahovat den, měsíc a rok, a to písmeny nebo čísly nebo částečně písmeny a částečně čísly, avšak při použití zásady rovnocennosti IOZ připouští výrazy, které odkazují na určité události či svátky (např. na Štědrý den).[10]

Italský Nejvyšší soud dospěl k názoru, že vzhledem k tomu, že datum pořízení závěti je jedním z formálních požadavků, se kterým spojuje zákon platnost listiny, je třeba vyloučit, aby datum závěti bylo možné odvodit z jiných listin, mimo tuto závěť (rozhodnutí italského Nejvyššího soudu Cass. 9-12-88, n. 668). Jsou však povoleny ekvivalenty, jako např. „Vánoce 2000".

Datum sepsání závěti, resp. pravdivost tohoto data, se posuzuje, pouze pokud se jedná o zůstavitelovu pořizovací nezpůsobilost, pokud je více závětí, nebo pokud se jedná o jiné otázky, jejichž posouzení závisí na tomto datu. V případě dvou platných závětí téhož data jsou neplatná pouze

8 Mašková, D., op. cit. sub 4.
9 Op. cit. sub 1, s. 638.
10 Tamtéž.

taková ustanovení, která jsou v obou závětích neslučitelná. Osoba, která zpochybňuje pravdivost data, musí podat žalobu na neplatnost takové závěti, a je též je zatížena důkazním břemenem, kdy musí prokázat, že zde byly okolnosti, které způsobily neplatnost závěti zůstavitele.

Podpis na závěti musí být umístěn na spodní části listiny, na konci prohlášení. Základním požadavkem je, aby podpis zůstavitele byl připojen tak, aby bylo možné dospět k závěru, že závěť sepsal sám zůstavitel. Pokud zůstavitel připojil svůj podpis až na stránce následují po stránce, která obsahovala samotný projevu vůle zůstavitele, je taková závěť platná, pokud v dolní části předcházející stránky chybělo místo k podpisu, nebo pokud zůstavitel proškrtl perem zbývající malý a nedostatečný prostor k podpisu (rozhodnutí italského Nejvyššího soudu Cass. 15-7-1965, n. 1524).

Pokud chybí na závěti podpis zůstavitele, je taková závěť považovaná za neplatnou. Neexistenci podpisu na závěti nelze napravit podpisem zůstavitele na obálce, která obsahuje jeho závěť, pokud neprokáže dostatečnou logickou a podstatnou souvislost obálky se samotnou závětí (rozhodnutí italského Nejvyššího soudu Cass. 1-10-2013, n. 22420).

V případě, že je závěť sepsána na několika samostatných listech, musí být považována za platnou, pokud zde existuje věcné propojení mezi různými listy a mezi ustanoveními v nich obsaženými, podepsanými na konci zůstavitelem. Musí zde být logické a podstatné propojení jednotlivých listů.[11]

Čl. 620 IOZ pak upravuje publikaci holografní závěti. Dle tohoto článku každý, kdo má u sebe holografní závěť zůstavitele, ji musí předložit notáři k její publikaci, jakmile se dozví o smrti zůstavitele. Každý, kdo se domnívá, že má na závěti zájem, může s odvoláním k soudu místa, v němž bylo dědické řízení zahájeno, požádat o stanovení lhůty pro její předložení. Notář provádí publikaci závěti za přítomnosti dvou svědků, protokolem ve formě veřejné listiny, ve kterém popíše stav závěti, reprodukuje její obsah a též popíše její otevření (pokud byla předložena uzavřená se závěrou). Protokol poté podepisuje osoba předkládající závěť, svědci a též notář. V případě, že závěť byla uložena zůstavitelem u notáře, zveřejnění provede notář, u kterého je závěť uložena.

ZÁVĚŤ SEPSANÁ VE FORMĚ NOTÁŘSKÉHO ZÁPISU

VEŘEJNÁ ZÁVĚŤ

Formální náležitosti závěti pořizované notářem se řídí jednak IOZ a jednak notářským řádem.[12] V případě rozporu má přednost IOZ před notářským řádem.

Na veřejnou závěť jsou v IOZ kladeny vyšší formální nároky, neboť nestačí, aby byla pořizována pouze před notářem, jak je tomu v české právní úpravě, nýbrž musí být pořizována zůstavitelem před notářem za přítomnosti dvou svědků. Zůstavitel sdělí notáři před svědky svoji vůli a notář ji sepíše. V takovéto závěti musí být uvedeno, kde byla sepsána, musí být datována a podepsána zůstavitelem, svědky a notářem. Pokud se zůstavitel nemůže podepsat, nebo pokud mu to činí značné problémy, musí tuto okolnost sdělit notáři, který ji musí uvést na začátku závěti. Pokud je zůstavitelem osoba hluchá, němá nebo hluchoněmá, řídí se veřejná listina ustanovením notářského řádu týkajícím se těchto osob (článek 603 IOZ).

Pokud zůstavitel neumí číst, musí být přítomni čtyři svědci. Dle čl. 50 italského notářského řádu musí být svědci dospělí, být občany Italské republiky nebo cizinci s bydlištěm v ní, kteří dosáhli věku osmnácti let, být plně způsobilí k právním jednáním a nesmí být na závěti zainteresováni.

Výhodou veřejné závěti je, že může být učiněna i těmi, kteří jinak nejsou schopni psát nebo kteří kvůli fyzickým překážkám (např. slepotě) nemohou psát vlastní rukou.

Notář *de facto* přijímá vůli zůstavitele a vyhotovuje listinu. Závěť nemusí psát notář osobně, ale může použít spolupracovníka, který provádí zápis podle jeho diktátu. Písemná forma je zákonem vyžadována a její nedodržení je stiženo neplatností závěti.[13]

Závěť sepsaná notářem tak představuje větší jistotu oproti závěti holografní, neboť zde nehrozí, že by byla zničena či ztracena, a navíc notář zajistí, že závěť bude bez chyb a v souladu se zákonem.

FUNKCE NOTÁŘE

a) Notář přednese zůstaviteli svůj návrh vypracování závěti podle jeho instrukcí tak, aby nedošlo k ovlivnění vůle vyjádřené zůstavitelem ústně, a tak, aby závěť odpovídala zákonu a bylo ji možné realizovat,
b) notář musí zajistit, aby zůstavitel platně vyjádřil svoji vůli, nicméně stav duševního zdraví zůstavitele může být zpochybněn jakýmkoli důkazním prostředkem, a
c) notář odpovídá potenciálním beneficientům ze závěti za případnou neplatnost závěti, kterou mu lze přičíst.[14]

Italští občané, kteří jsou v zahraničí, mohou kontaktovat konzulární úřad, který vykonává také notářské funkce podle čl. 29 odst. 29 legislativní vyhlášky 71/2011.

Nejvyšší italský soud došel k názoru, že není vyžadováno, aby návrh závěti a její následné vypracování proběhlo ve stejný okamžik. K platnosti závěti je však vyžadováno, aby v takovém případě notář ještě před přečtením zůstavitelovy závěti nechal zůstavitele znovu projevit svou vůli v přítomnosti svědků (Cass. 23-1-2017, n. 1649). Naopak, mezi vypracováním závěti a jejím podpisem musí existovat časová souvztažnost.

11 Op. cit. sub 1, s. 638.
12 Zákon č. 89 ze dne 16. února 1913, Ordinamento del notariato e degli archivi notarili.
13 Rozhodnutí italského Nejvyššího soudu Cass. 17-7-1959, č. 2354.
14 Op. cit. sub 1, s. 641.

Zákonodárce ukládá notáři řadu formalit, které musí dodržovat při sepisování veřejné listiny. Nejprve musí ověřit totožnost zůstavitele. Veřejná závěť musí být vypracována za přítomnosti svědků, kteří zajistí, aby byla vůle zůstavitele reprodukována před svědky a před notářem. Obvykle jsou vyžadováni dva svědci úkonu, vyjma situace, kdy je zůstavitel němý, hluchý či neumí číst, v tomto případě se vyžaduje přítomnost čtyř svědků.

K platnosti závěti je potřeba, aby byli svědci závěti po celou dobu jejího pořizování přítomni. Notář na závěr veřejné listiny činí prohlášení, že byly splněny formální náležitosti závěti. Dále musí ve veřejné listině uvést, kdy, kde a v kolik hodin byla závěť sepsána. Z hlediska času je vyžadováno i uvedení minut. Závěť musí být podepsána zůstavitelem, svědky a nakonec notářem. Na rozdíl od holografní závěti nejsou povoleny zkratky nebo pseudonymy. Zůstavitel tak musí uvést celé svoje jméno, a to pod sankcí neplatnosti.[15]

Dále, pokud notář uvede v závěti prohlášení zůstavitele týkající se překážky, pro kterou nemohl podepsat závěť, závěť je platná, pokud překážka skutečně existuje. Nemožnost nebo vážné obtíže související s podepsáním závěti nemusí nutně souviset s nemocí, ale mohou spočívat v jakékoli fyzické překážce, dokonce i dočasné (např. také z extrémní slabosti, ve které se zůstavitel ocitne kvůli pokročilému věku).[16]

TAJNÁ ZÁVĚŤ

Tajná závěť je upravena v čl. 604 IOZ, který stanoví, že tajnou závětí je závěť, která je sepsána zůstavitelem nebo třetí osobou. Pokud je sepsána zůstavitelem, musí jím být podepsána na jejím konci. Pokud je sepsána celá nebo zčásti třetí osobou nebo za použití mechanických prostředků, musí být umístěn podpis zůstavitele také na každé stránce současně nebo odděleně. Pokud zůstavitel umí číst, ale neumí psát, nebo pokud se neumí podepsat pod svoji poslední vůli, musí sdělit notáři, který tuto závěť přijímá, že závěť přečetl, a zároveň sdělit okolnosti, které způsobily chybějící podpis zůstavitele na této závěti. Tuto okolnost notář uvede na potvrzení o přijetí závěti. Osoba, která neumí číst, nemůže pořizovat prostřednictvím této závěti.

Tajemství takovéto závěti spočívá v jejím slavnostním předání notáři za přítomnosti svědků. Skládá se ze dvou prvků:

a) z listiny, která obsahuje poslední vůli zůstavitele, kterou může vyhotovit zůstavitel nebo třetí osoba, sestávající z jednoho nebo více listů, na nichž je zachycena poslední vůle zůstavitele, a
b) listiny o přijetí, kterou notář potvrzuje, že mu zůstavitel osobně a za přítomnosti svědků předal obálku, o které prohlašuje, že je v ní jeho poslední vůle.

Za datum pořízení závěti je pak považováno datum, které vyplývá z listiny o přijetí vyhotovené notářem.[17]

Tato forma závěti v sobě spojuje prvky holografní závěti se závětí veřejnou. Na jedné straně zůstává zachována mlčenlivost o obsahu, který je vlastní holografní závěti, a na druhé straně zůstává zaručena nedotknutelnost takovéto závěti a pravost jejího data. Převládající doktrína a jurisprudence ji kvalifikují jako komplexní veřejný akt, protože prohlášení zůstavitele není nezávislé, nýbrž se prolíná s aktem přijetí notáře, kterému je závěť doručena. Tajná závěť může být sepsána zůstavitelem nebo třetí osobou, a to jak ve vlastnoruční podobě, tak s použitím mechanických prostředků. Je-li tajná závěť sepsána zůstavitelem, musí jím být podepsána na konci pořízení. Naopak pokud je napsána zcela nebo zčásti třetí osobou nebo za použití mechanických prostředků, musí obsahovat podpis zůstavitele v každé polovině listu. Podpis v každé polovině listu je nutný, i když zůstavitel použil jeden list a přeložil ho, aby vznikly čtyři strany.

Zůstavitel, který umí číst, ale neumí psát, nebo který nebyl schopen se podepsat při sepisování závěti, musí tuto okolnost sdělit notáři a blíže specifikovat příčinu, pro kterou nebyl schopen se podepsat. Tuto okolnost notář zaznamená do listiny o přijetí závěti. Osoby, které nemohou nebo neumí číst, nemohou pořizovat skrze tajnou závěť. Důvodem je zejména to, že pakliže zůstavitel neumí číst, nemůže vědět, co bylo napsáno třetí osobou. Formou tajné závěti tak nemohou pořizovat osoby negramotné a ty, které nejsou schopny číst.

Pokud naopak zůstavitel číst umí, ale není schopen nebo neumí psát, tajná závěť bude přesto platná, pokud tuto skutečnost zůstavitel sdělí notáři, který ji uvede v listině o přijetí s tím, že zůstavitel prohlásil, že si závěť přečetl, a uvede i příčinu, pro kterou zůstavitel nemůže nebo neumí psát. Potvrzení notáře obsažené v listině o přijetí zůstavitelovy poslední vůle obsahuje vyjádření o stavu plné duševní způsobilosti předkladatele závěti.[18]

Neplatná jsou ustanovení závěti, která byla sepsána třetí osobou ve prospěch třetí osoby, ledaže byla schválena zůstavitelem. Takové schválení musí být písemné a podepsané po podpisu závěti. Stejně tak jsou neplatná ustanovení ve prospěch notáře, který obdržel tajnou závěť v nezapečetěné obálce (čl. 598 IOZ). Zákonodárce však připouští, aby byla závěť zalepená. Tímto ustanovením chtěl zákonodárce ochránit zůstavitelovu testovací svobodu.

Tajná závěť potvrzuje, že listina, která byla přijata, je závětí zůstavitele. Nezaručuje však pravdivost tohoto prohlášení. Prohlášení zůstavitele notáři, že listina obsahuje jeho vůli, vytváří domněnku toho, že jde skutečně o jeho vůli. Platnost tajné závěti však může být napadena.

FORMÁLNÍ NÁLEŽITOSTI TAJNÉ ZÁVĚTI

Dle čl. 605 IOZ listina, na které je závěť sepsána, nebo papír, který slouží jako obálka, musí být zapečetěny tak, aby závěť nemohla být otevřena nebo vyjmuta bez poškození pečeti.

15 Op. cit. sub 1, s. 641.
16 Rozhodnutí italského Nejvyššího soudu Cass. 3-4-1973, n. 912.
17 Op. cit. sub 1, s. 642.
18 Op. cit. sub 1, s. 645.

Zůstavitel v přítomnosti dvou svědků, osobně doručí listinu takto zapečetěnou notáři, nebo ji zapečetí způsobem shora uvedeným v přítomnosti notáře a svědků, a prohlásí, že tato listina obsahuje jeho poslední vůli. Zůstavitel, je-li němý nebo hluchý, musí napsat takové prohlášení v přítomnosti svědků a musí také písemně prohlásit, že si závěť přečetl, a též sdělit, zda byla závěť sepsána třetí osobou.

Po doručení závěti notáři sepíše notář listinu o přijetí, ve které potvrdí přijetí tajné závěti s uvedením skutečnosti, že závěť byla notáři doručena, dále prohlášení zůstavitele, že listina obsahuje jeho poslední vůli, uvede se počet a otisk pečetí a záznam o přítomnosti svědků při všech formalitách. Listinu musí podepsat zůstavitel, svědci a notář.

Doručení závěti notáři nelze na nikoho delegovat, a to ani na základě písemného zmocnění zůstavitele, který prohlásí, že je v ní obsažena jeho poslední vůle.[19]

Závěť je neplatná, pokud potvrzení neuvádí počet a otisk pečetí, které obálku uzavírají (rozhodnutí italského Nejvyššího soudu Cass. 6-6-195 1, n. 1429).

Listinu o přijetí podepisuje zůstavitel, svědci a notář, přičemž je uveden čas podpisu, jak vyžaduje notářský řád v čl. 51 odst. 11. Pokud zůstavitel není schopen podpisu, je třeba tuto okolnost uvést a též uvést příčinu, která mu zabránila v podepsání. Pokud chybí jeden z požadovaných podpisů, má to za následek neplatnost závěti.

Podle čl. 607 IOZ pokud tajné závěti chybí některé požadavky na její pořízení, je považována za závěť holografní, pokud splňuje její požadavky. Zůstavitel si tajnou závěť může kdykoli od notáře vyzvednout (čl. 608 IOZ).

Čl. 622 IOZ dále upravuje publikaci tajné závěti, kdy tajnou závěť musí notář otevřít a provést její publikaci, jakmile obdrží zprávu o smrti zůstavitele. Každý, kdo věří, že má na závěti zájem, může požádat u soudu, u kterého bylo dědické řízení zahájeno, o stanovení termínu pro publikaci závěti. Postup publikace tajné závěti se pak řídí stejným postupem jako při publikaci holografní závěti.

PRIVILEGOVANÉ ZÁVĚTI

Privilegované závěti jsou závěti pořizované za nestandardních podmínek. Jedná se o situace, kdy zůstavitel nemůže využít běžných forem testování, protože je na místě, kde řádí choroba, která je považována za nakažlivou, nebo z důvodu veřejné katastrofy nebo zranění. Privilegovaná závěť je považována za platnou, pokud je přijata notářem, smírčím soudcem daného místa, starostou či ministrem kultury za přítomnosti dvou svědků ve věku minimálně šestnácti let. Závěť vypracuje a podepíše příjemce, zůstavitel a svědci.

19 Op. cit. sub 1, s. 646.

20 Tamtéž, s. 650.

21 Tamtéž, s. 651.

Pokud se zůstavitel nebo svědci nemohou podepsat, uvede se tato okolnost a její příčina (článek 609 IOZ).

Jedná se tedy o veřejné závěti (čl. 603 IOZ), které vyžadují velmi omezené formality ve srovnání s běžnými závěťmi a které navíc přijímají lidé, kteří zastávají určité funkce (soudce, starosta, ministr, kapitán lodi nebo letadla atd.).[20]

Existují tři typy privilegovaných závětí, a sice:
a) závěti pořízené při nakažlivých nemocech nebo veřejných katastrofách nebo neštěstích,
b) závěti učiněné na palubě lodi či letadla, a
c) závěti učiněné ve válce či v průběhu vojenských operací nebo závěti vězňů.

Charakteristickým znakem privilegovaných závětí je jejich „dočasný efekt". Závěť pořízená zůstavitelem tímto způsobem pozbývá účinnosti tři měsíce po ukončení příčiny, která znemožnila zůstaviteli pořizovat běžným způsobem. Zůstavitel tak musí opakovat závěť, jakmile to situace dovolí (článek 610 IOZ). Pokud zůstavitel v tomto rozmezí tří měsíců zemře, závěť musí být uložena co nejdříve do notářské úschovy v místě, kde byla přijata.

A) ZÁVĚŤ UČINĚNÁ PŘI NÁMOŘNÍ PLAVBĚ NA PALUBĚ LODI

Dle čl. 611 IOZ během námořní plavby může přijímat závěť na palubě lodi její kapitán. Závěť kapitána lodi pak může přijmout ten, kdo ho bezprostředně následuje v pořadí služby. Tento článek odkazuje pouze na plavbu na moři, zůstává tak vyjmuta plavba na řece nebo na jezeře. Nezáleží na velikosti lodi, ale nemůže to být obyčejná loď, na které chybí kapitán, který musí závěť přijmout. Též je vyloučeno, aby takováto závěť byla pořízena na lodi, která se nachází v přístavu, čímž není splněna podmínka plavby.[21]

Závěť musí být sepsána ve dvou vyhotoveních za přítomnosti dvou svědků a musí být podepsána zůstavitelem, osobou, která ji přijala, a svědky. Pokud zůstavitel nebo svědci nemohou závěť podepsat, musí být uveden důvod, který jejich podpisu zabránil. Závěť je vedena mezi lodními dokumenty a je zaznamenána v lodním deníku nebo v námořním deníku (čl. 612 IOZ).

Pokud loď dorazí do cizího přístavu, ve kterém se nachází konzulární úřad, musí tomuto orgánu kapitán lodi doručit jeden z originálů závěti, kopii poznámky v lodním deníku nebo v námořním deníku a též doložit jeho postavení na lodi. Jakmile se loď vrátí zpátky do Italské republiky, musí být dva originály závěti nebo ten, který nebyl během plavby uložen, doručeny místnímu námořnímu úřadu spolu s kopií výše uvedené poznámky (čl. 613 IOZ).

Místní námořní nebo konzulární úřad musí sepsat záznam o doručení závěti a předat zaznamenané dokumenty ministerstvu obrany nebo ministerstvu obchodu, v závislosti na tom, zda byla závěť přijata na palubě vojenského námořního plavidla nebo na palubě obchodní námořní lodi.

Ministerstvo poté nařídí uložení jednoho z originálů do svého archivu a druhý předá do notářského archivu v místě bydliště nebo posledního bydliště zůstavitele.

Vůle učiněná během námořní plavby ztrácí svou účinnost tři měsíce po přistání zůstavitele na místě, kde je možné učinit závěť v obvyklé formě.

B) ZÁVĚŤ UČINĚNÁ NA PALUBĚ LETADLA

Požadavky na závěť učiněnou na palubě letadla jsou stejné jako na palubě lodi.

C) ZÁVĚŤ POŘÍZENÁ VE VÁLCE NEBO V PRŮBĚHU VOJENSKÝCH OPERACÍ

Takovou závěť může přijmout policista, vojenský kaplan nebo důstojník Červeného kříže za přítomnosti dvou svědků. Závěť musí být podepsána zůstavitelem, osobou, která ji přijala, a svědky. Pokud se zůstavitel nebo svědci nemohou podepsat, musí být uveden důvod, který jejich podpisu zabránil.

Závěť musí být zaslána co nejdříve na hlavní vojenské ústředí a odtud na příslušné ministerstvo, které nařídí její uložení do notářské úschovy místa bydliště nebo posledního bydliště zůstavitele.

V této formě mohou pořizovat závěť pouze ti, kdo patří k vojenským orgánům nebo službám či jsou jinak zapojeni do války, jsou v oblasti válečných operací nebo jsou zajatci nepřítele, a ti, kteří se nacházejí mimo Italskou republiku nebo v místech, kde je přerušena komunikace. Závěť pořízená touto formou ztrácí účinnost tři měsíce poté, co se zůstavitel vrátí na místo, kde je možné pořídit závěť v jejích obvyklých formách.

ZÁVĚR

Na pořízení závěti v Itálii jsou kladeny vyšší formální nároky než v České republice, a to zejména u veřejných závětí, u kterých je kromě notáře zapotřebí přítomnost vždy alespoň dvou svědků. Z mého pohledu se tato podmínka jeví jako zbytečně zatěžující a je otázkou, proč nestačí pouhá přítomnost notáře. Zajímavé je pojetí tajné závěti, která v sobě spojuje prvky holografní závěti a závěti veřejné. V praxi však tato závěť pro složitost a nejistotu platnosti téměř používána není. Stejně jako v České republice jsou v Itálii zakázány společné závěti. V Itálii jsou též zakázány dědické smlouvy, které jsou naopak v naší právní úpravě z hlediska síly dědických titulů postaveny na první místo.

Nad rámec všeho je pak zajímavé porovnání odměn za sepsání závěti notářem. Zatímco v České republice odměna notáře činí 1 500 Kč bez DPH, v Itálii se odměna notáře pohybuje okolo částky 1 200 eur bez dalšího právního poradenství.[22] ■

22 https://www.turina.net/come-fare-testamento/.

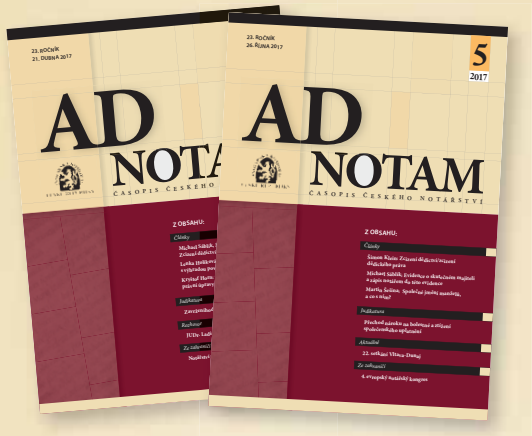

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Ad Notam, věnujte prosím pozornost následujícím instrukcím:

Příspěvky
Vaše příspěvky prosím zasílejte výhradně elektronicky na adresu **prispevky.adnotam@nkcr.cz**, a to ve formátu .doc nebo .rtf, nikdy ve formátu .pdf.

Texty a tabulky
Odstavce textu oddělujte pouze enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzivou, nikoliv tučnou kurzivou, nikoliv proloženě, podtržením, ani verzálkami, s vyznačováním pokud možno šetřete. Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“. Použití tabulek je možné, např. i vložením tabulky z MS Excel.

Fotografie a ilustrace
Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu .jpg, .tif nebo .eps. Fotografie musejí mít rozlišení nejméně 300 dpi. Obrazový materiál nevkládejte přímo do dokumentů.

Ke každému příspěvku, prosím, připojte
- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován, pokud publikován byl, uveďte prosím kde a kdy
- telefonické a e-mailové spojení na Vás
- informaci o Vašem profesním působení, případné akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH
- zda požadujete zaslání příspěvku k autorizaci (je možné pouze při zaslání příspěvku do redakční uzávěrky)

Citlivé osobní údaje, které jsou nezbytné pro vyplacení autorského honoráře, jako jsou korespondenční adresa, rodné číslo, bankovní spojení, zasílejte, prosím, výhradně šifrovaně. V souladu s ochranou osobních údajů budou tyto údaje zpracovány pouze pro účely vyplacení autroských honorářů, a to jedním odpovědným pracovníkem.
(Jednoduchý formulář pro autory naleznete na https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/autorsky_formular_Ad_Notam.pdf).
Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů. ■

Redakce Ad Notam

Existence exekutorského zástavního práva v době likvidace pozůstalosti

PŘI PŘIHLAŠOVÁNÍ POHLEDÁVEK ZAJIŠTĚNÝCH EXEKUTORSKÝM ZÁSTAVNÍM PRÁVEM JE TŘEBA DŮSLEDNĚ ODLIŠIT ZÁSTAVNÍ PRÁVO, KTERÉ MOHLO VZNIKNOUT DO 30. 6. 2015 DLE § 69A ZÁKONA Č. 120/2001 SB., EXEKUTORSKÝ ŘÁD, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ (DÁLE JEN EŘ) A ZÁSTAVNÍ PRÁVO, KTERÉ VZNIKÁ DLE 73A EŘ PŘI JEJICH PŘIHLAŠOVÁNÍ DO LIKVIDACE POZŮSTALOSTI.

Mgr. Ing. Drahomír Foltan, Ph.D.

První zástavní právo platilo do 30. 6. 2015 a bylo zakotveno v § 69a EŘ; druhé zástavní právo platí od 1. 7. 2015 a je upraveno v § 73a EŘ.

Normou, která významným způsobem ovlivňuje existenci exekučního zástavního práva v průběhu řízení likvidace pozůstalosti, je zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZŘS). Tato norma uvádí v § 198 odst. 1 ZŘS: *„Výkon rozhodnutí nebo exekuce, která by postihovala majetek náležející do likvidační podstaty se dnem právním moci o nařízení likvidace pozůstalosti, zastavuje;“*. Toto ustanovení má pak vliv na to, zda a které exekutorské zástavní právo trvá.

Zjednodušeně se dá říct, že zástavní právo dle § 69a EŘ po právní moci usnesení o nařízení likvidace pozůstalosti zaniká spolu s exekučním řízením, zatímco zástavní právo dle § 73a EŘ existuje nadále. Podstata spočívá v tom, že podle § 59 EŘ je exekutorské zástavní právo upraveno v § 69a

EŘ, jehož vznik byl možný do 30. 6. 2015, a to jen po zahájení exekučního řízení jako jeho součást. Jinými slovy, existence zástavního práva dle § 69a EŘ je závislá na trvání exekučního řízení.

Naproti tomu exekutorské zástavní právo vzniklé dle § 73a EŘ vzniká na základě samostatného řízení, jehož podstatou je pouze vznik exekutorského zástavního práva, které není závislé na žádném exekučním řízení. V tomto případě exekutor na základě návrhu vydá listinu, která ve chvíli, kdy nabude právní moci, může být návrhem na vklad podána do katastru nemovitostí.

Tento názor je utvrzen také systematikou EŘ, kdy zřízení exekutorského zástavního práva dle § 69a EŘ představovalo jeden z druhů provádění exekuce v rámci zahájeného exekučního řízení; naproti tomu zřízení exekutorského zástavního práva dle § 73a EŘ již není součástí exekučního řízení, ale představuje samostatné řízení, jehož jediným úkolem je zajistit zástavním právem na nemovitostech vykonatelnou pohledávku. V případě § 73a EŘ spisová agenda soudního exekutora končí v této věci právní mocí rozhodnutí exekutora o exekutorském zástavním právu a soudní exekutor již sám návrh na vklad exekutorského zástavního práva do katastru nemovitostí nenavrhuje. Zda se tak skutečně stane, závisí na navrhovateli; je čistě na něm, zda podá u katastrálního úřadu návrh na vklad tohoto rozhodnutí soudního exekutora, prostřednictvím formuláře předepsaného katastrálními předpisy. Toto řízení je správním řízením a podléhá rovněž zaplacení příslušného poplatku katastru nemovitostí.

Mgr. Ing. Drahomír Foltan, Ph.D.
- notářský koncipient JUDr. Ivana Zimoly, notáře v Opavě
- insolvenční správce

V těchto souvislostech je vhodné rovněž poukázat např. na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 1. 2019, sp. zn. 30 Cdo 2769/2017, týkající se právě zástavního práva dle § 69a EŘ: *„Zákonnému požadavku na rychlé a účelné provedení exekuce zásadně odpovídá ten postup soudního exekutora, který při zjištění existence postižitelného majetku ve vlastnictví povinného vede k neprodlenému zřízení exekutorského zástavního práva k tomuto nemovitému majetku. Byť exekutorské zástavní právo neplní přímo uhrazovací funkci zástavního práva, ale toliko zajišťovací, jeho význam spočívá nejen v zařazení vymáhané pohledávky do přednější skupiny a zajištění lepšího pořadí pro uspokojení v případě rozvrhu výtěžku mezi více přihlášených pohledávek do exekuce nebo při souběhu více exekucí k postižitelnému nemovitému majetku, ale v především v motivaci povinného k dobrovolnému splnění vymáhané pohledávky a uspokojení oprávněného či provedení exekuce šetrnějšímu prostředky, než je přímo prodej nemovitostí.“*

Z tohoto rozhodnutí je patrný ještě jeden zásadní rozdíl mezi exekutorským právem dle § 69a a 73a EŘ, na který již bylo výše poukázáno. Exekutorské zástavní právo dle § 69a EŘ zřizoval přímo soudní exekutor bez návrhu, zatímco exekutorské zástavní právo dle § 73a EŘ je zřizováno toliko na návrh držitele vykonatelného titulu. Podstata zániku dnes již obsoletního ustanovení o exekutorském zástavním právu je situována v § 69a odst. 5 EŘ větě poslední: *„Nezaniklo-li exekutorské zástavní právo dříve jiným způsobem, zaniká skončením exekuce.“* A zánik exekutorského zástavního práva je navázán na zánik exekučního řízení dle § 198 ZŘS *„ex lege“*.

> *Exekutorská zástavní práva přihlašovaná do likvidace pozůstalostí jsou dvě. Původní dle § 69a EŘ, jehož existence je závislá na trvání exekučního řízení, v němž vznikla, a dále dle § 73a EŘ, jehož existence trvá bez ohledu na exekuční řízení, kterým je zajištěný dluh vymáhán.*

Protože skončení exekuce je jedním z účinků nařízení likvidace pozůstalosti, pak je zcela jednoznačné, že toto zástavní právo končí a nelze jej v likvidaci pozůstalosti uplatnit ani se jej jakkoliv domáhat.

Předpokladem uplatnění zástavního práva v likvidaci pozůstalosti, a to i exekutorského dle § 73a EŘ, je ovšem formulace, kterou předvídá § 242 ZŘS, a to, že v textu přihlášky pohledávky je třeba nejen uvést skutečnosti, na nichž se zástavní právo zakládá, a doložit listiny (§ 247 ZŘS), které dokládají tvrzené skutečnosti; v přihlášce pohledávky také musí věřitel na závěr uvést, že **žádá o uspokojení ze zajištění**. Pokud tento požadavek, který je naprosto standardní, např. v analogickém řízení, kterým je insolvenční řízení, písemně neuvede, pak se k takovému zajištění nepřihlíží.

Dá se tedy uzavřít, že exekutorská zástavní práva přihlašovaná do likvidace pozůstalostí jsou dvě. Původní dle § 69a EŘ, jehož existence je závislá na trvání exekučního řízení, v němž vznikla, a dále dle § 73a EŘ, jehož existence trvá bez ohledu na exekuční řízení, kterým je zajištěný dluh vymáhán. V případě zástavního práva vzniklého dle § 69a EŘ zaniká toto zástavní právo dnem právní moci usnesení o nařízení likvidace pozůstalosti a nelze se jej dovolávat v přihlášce do likvidace pozůstalosti a rovněž se nelze dovolávat práva na uspokojení z tohoto zaniklého zástavního práva. V případě zástavního práva dle § 73a EŘ toto právo trvá i v době nařízení likvidace pozůstalosti a věřitel, který se tohoto zajištění dovolá, bude uspokojován v pořadí, které svědčí tomuto zástavnímu právu. ■

K odkazu alternatívnej pohľadávky

CIEĽOM PRÍSPEVKU[1] JE POSKYTNÚŤ NÁVRH RIEŠENIA OTÁZOK, KTORÉ SA MÔŽU VYSKYTNÚŤ V PRÍPADOCH, KEĎ PORUČITEĽ ZANECHÁ ODKAZOM CELÚ SVOJU ALTERNATÍVNU POHĽADÁVKU, ALEBO KEĎ ZANECHÁ KONKRÉTNU INDIVIDUÁLNE URČENÚ VEC Z TAKEJTO ALTERNATÍVNEJ POHĽADÁVKY,[2] ČIŽE ODKÁŽE VEC, KTORÚ NIKDY NEMAL VO SVOJOM VLASTNÍCTVE. JE MIMORIADNE DÔLEŽITÉ ROZLIŠOVAŤ, O KTORÚ Z DANÝCH DVOCH SITUÁCIÍ IDE, PRETOŽE TO MÁ ZA NÁSLEDOK ODLIŠNÉ POUŽITIE USTANOVENÍ OBČIANSKEHO ZÁKONNÍKA.[3] RÍMSKOPRÁVNA KAZUISTIKA POSKYTUJE ODPOVEDE NA VŠETKY OTÁZKY, KTORÉ MÔŽU V UVEDENÝCH SITUÁCIÁCH VZNIKNÚŤ, JE VŠAK DÔLEŽITÉ ZVÁŽIŤ, NAKOĽKO JU MOŽNO PRI INTERPRETÁCII NOZ APLIKOVAŤ.

Mgr. Dávid Maukš

Rímskoprávna kazuistika poskytuje odpovede na všetky tieto otázky, treba však zvážiť, nakoľko je tento prístup aplikovateľný na súčasné právo.[4] Nižšie rozoberiem viacero konkrétnych situácií, ktoré môžu nastať pri aplikácií NOZ, a poskytnem na ne odpovede na základe rímskeho práva, ktoré sú podľa môjho názoru použiteľné aj v rámci Českej republiky podľa ustanovení NOZ. Malo by teda ísť najmä o praktické rady použiteľné na súčasné právo, preto rímskoprávne odkazy a pramene budú uvádzané len v nevyhnutnej miere (väčšinou len v poznámke pod čiarou).

ÚVOD

O odkaz obligácie ide vtedy, keď je poručiteľ subjektom záväzkovoprávneho vzťahu v postavení veriteľa alebo naopak, v postavení dlžníka, a predmetom odkazu je jeho právo na plnenie či jeho povinnosť plniť.[5] Podľa toho rozoznáva aj súčasné české právo odkaz pohľadávky v troch podobách:[6]

- *Legatum nominis* (§ 1612 NOZ), ktorý môžeme takisto nazvať odkazom pohľadávky už existujúcej,[7] pri ktorej je veriteľom pohľadávky sám poručiteľ a tento odkáže danú pohľadávku tretej osobe, odkazovníkovi. Dedič je povinný odkazovníkovi odovzdať všetko, čo potrebuje k úspešnému súdnemu vymáhaniu pohľadávky.
- *Legatum liberationis* (§ 1614 NOZ), takzvané odpustenie dlhu odkazom. V tejto podobe musí byť poručiteľ veriteľom a odkazovník musí byť dlžníkom danej pohľadávky. Pohľadávka takýmto odkazom zaniká a dlžník už nie je povinný viac plniť.
- *Legatum debiti* (§ 1616 NOZ) – poručiteľ odkazuje to, čo sám dlhuje svojmu veriteľovi. Toto konanie, ktorým poručiteľ svojmu veriteľovi odkáže vlastnú pohľadávku, má za následok uznanie dlhu.

V ďalšom texte sa budem venovať výlučne odkazu pohľadávky v podobe *legatum nominis*, teda situácii, kedy poručiteľ odkáže svoju pohľadávku tretej osobe.

Alternatívny záväzok[8] alebo záväzok s plnením určeným alternatívne je typ záväzku, pri ktorom z viacerých plnení daných na výber je dlžník povinný vykonať to plnenie, ktoré určí strana oprávnená na výber. Záväzok nesmeruje k viacerým rozličným plneniam, ale len k tomu, ktoré si oprávnená strana vyberie.[9] Ak nie je ustanovené inak, má možnosť voľby dlžník (viď § 1926 NOZ), ale strany sa môžu dohodnúť, že oprávneným vybrať si plnenie môže byť aj veriteľ alebo tretia osoba.

ODKAZ VECI Z ALTERNATÍVNEHO ZÁVÄZKU

V prvom prípade ide o situáciu, v ktorej má dlžník poručiteľovi plniť vec A alebo vec B (voľba je na dlžníkovi), a poručiteľ odkáže odkazovníkovi vec A. Predtým ako dlžník splnil svoju povinnosť a odovzdal vec poručiteľovi, poručiteľ zomrel. Keď si dlžník vyberie, že chce plniť vec A, odovzdá ju dedičovi ako univerzálnemu sukcesorovi a on je potom povinný ju odovzdať odkazovníkovi, a tým splní odkaz.[10]

V danom prípade nejde o odkaz pohľadávky, ako sa môže na prvý pohľad zdať, ale o odkaz určitej veci, aj keď sa daná

1 Príspevok je výstupom z projektu VEGA 1/0018/19.

2 Astolfi, R. *Studi sull'oggetto dei legati in diritto romano.* Padova: Cedam, 1964, s. 24.

3 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Ďalej len „NOZ".

4 Mám za to, že v daných prípadoch je použiteľný § 10 ods. 2 NOZ, keďže v právnej úprave odkazov zákonodarca nadväzuje práve na rímskoprávnu úpravu odkazov.

5 Bílek, P. in Fiala, R., Drápal, L. a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720) Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 339.

6 K odkazu pohľadávky pozri bližšie: Vančura, J. *Úvod do studia soukromého práva římského. Díl I.* Praha: Knihtiskárna Typus, 1923, s. 521; Heyrovský, L. *Dějiny a systém soukromého práva římského.* 4. opravené vydání. Praha: Knihkupec C. K. České university J. Otto v Praze, 1910, s. 1191; Šešina, M. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. SV. IV. Dědické právo.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 275.

7 Vančura, J., op. cit. sub 6.

8 Rozlišovať od alternatívnej možnosti plnenia. Bližšie pozri Rebro, K., Blaho, P. *Rímske právo.* 4 prepracované a doplnené vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2010, s. 360.

9 Lazar, J. a kol. *Občianske právo hmotné 2. zväzok.* Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: Iuris Libri, 2018, s. 29.

10 Astolfi, R., op. cit. sub 2, s. 25.

vec má získať plnením z alternatívnej pohľadávky (§ 1608 NOZ a nasl.). Preto musí najprv dlžník splniť pohľadávku dedičovi (tým, že mu odovzdá predmetnú vec). Ten následne k danej veci odovzdaním nadobudne vlastnícke právo a až potom môže plniť odkaz, ktorým ho poručiteľ zaťažil. Otázne však ostáva, či v danom prípade odkaz nie je neplatný v zmysle § 1610 ods. 1 prvej vety[11] NOZ, keďže poručiteľ odkáže individuálne určenú vec (vec A), ku ktorej ešte nenadobudol vlastnícke právo, lebo pred odovzdaním veci zomrel, ale očakáva jej nadobudnutie až v budúcnosti.

Mgr. Dávid Maukš
- Asistent na Katedre rímskeho a cirkevného práva, Trnavská univerzita v Trnave

Ustanovenie § 1610 ods. 1 NOZ (ustanovenie o tzv. *odkaze cudzej veci*) hovorí o prípadoch, v ktorých poručiteľ odkáže individuálne určenú vec a táto vec nepatrí do vlastníctva poručiteľa, dediča (§ 1597 NOZ) alebo odkazovníka (§ 1599 NOZ). Ničotnosť odkazu nastane iba za predpokladu, že odkázaná vec nebola vo vlastníctve poručiteľa alebo osoby zaťaženej odkazom v čase, keď nastal dedičský nápad (v práve českom okamih smrti poručiteľa).[12] Pokiaľ poručiteľ k predmetnej veci stratil vlastnícke právo a nenadobudne ho späť do času svojej smrti, platí úprava podľa § 1602 NOZ (domnienka odvolania odkazu).[13] Rovnaké ustanovenie o odkaze cudzej veci[14] je obsiahnuté aj v rakúskom ABGB (§ 662).[15] Podľa Welsera[16] sa dané ustanovenie vzťahuje najmä na prípady, keď poručiteľ odkázal vec v omyle, teda si mylne myslel, že je vlastníkom danej veci. V našom prípade je však zrejmé, že poručiteľ vie, že ešte nie je vlastníkom danej veci, a aj tak ju odkázal, lebo očakával jej nadobudnutie až v budúcnosti. Podľa Nováka[17] je možné, aby poručiteľ zriadil odkaz určitej veci, ktorá v čase zriadenia závetu nebola v jeho vlastníctve, pokiaľ sa predmetná vec stane majetkom poručiteľa v čase jeho smrti. V danom prípade sa ale táto vec nikdy nestala súčasťou majetku poručiteľa, pretože za života bol len veriteľom danej pohľadávky, z ktorej mu vyplývalo iba právo na plnenie, z ktorého mal dostať predmetnú vec. V rímskom práve bolo možné odkázať aj vec, na ktorú mal poručiteľ iba záväzkovoprávny nárok, ale nebol jej vlastníkom (prípad odkazu veci z kupnej zmluvy, ale vec nebola za života poručiteľa ešte odovzdaná).[18]

Som toho názoru, že na popísaný prípad možno uplatniť § 1610 ods. 1 vetu druhú NOZ.[19] Podľa Bílka[20] ako príklad takéhoto práva možno uviesť aj obligačný nárok.[21] Takže ak by sa poručiteľ nedožil momentu, v ktorom sa daná vec stala súčasťou jeho majetku, môžeme tvrdiť, že právo na odkaz stále trvá, ale odkazovník má len obligačný nárok, aby dlžník plnil svoje povinnosti vyplývajúce z pôvodného záväzku medzi ním a poručiteľom. Stále však platí, že dlžník musí plniť najprv dedičovi a až ten je následne povinný vec odovzdať odkazovníkovi. Dané platí aj s prihliadnutím na interpretačné pravidlo nachádzajúce sa v § 1494 ods. 2 NOZ, v zmysle ktorého treba závet (platí aj na odkazy) vykladať tak, aby sa čo najviac zachovala vôľa poručiteľa. Výsledkom je teda skutočnosť, že ak si dlžník vyberie, že bude plniť vec A, odkazovník sa potom, ako mu dedič (ako osoba zaťažená plnením odkazu) vec odovzdá, stane vlastníkom veci A. Ak nedôjde z akýchkoľvek dôvodov k plneniu veci A, právo na odkaz zaniká. Ak by si dlžník napr. vybral, že chce plniť vec B,[22] znamenalo by to ničotnosť odkazu.[23] Totožný výsledok by nastal aj v súčasnom českom práve, pretože poručiteľ nemá na vec A právny nárok (má nárok na plnenie alternatívnej pohľadávky), a uplatnil by sa § 1610 ods. 1 NOZ. Takže sa dá povedať, že o ničotnosti odkazu rozhoduje dlžník tým, ktorú vec si vyberie, že chce plniť.

Rovnaký následok nastane, ak poručiteľ zanechá dva odkazy, jeden osobe X a druhý osobe Y. V odkazoch určí, že zo svojej alternatívnej pohľadávky, ktorá znie na vec A a na vec B, odkazuje osobe X vec A a osobe Y vec B. Aj v danej situácii rozhodne dlžník o tom, ktorý z dvoch odkazovníkov dostane odkaz na základe toho, ktorú vec bude dedičovi plniť, druhý odkazovník nedostane nič,[24] pretože takýto odkaz je ničotný. Odkazovník nedostane nič preto, lebo poručiteľ nemá na druhú vec žiadny obligačný nárok[25] (ako veriteľ mal právo na to, aby dostal svoje plnenie, nie na to, aby dostal konkrétnu vec z tohto plnenia, pretože v predmetnom prípade mal možnosť výberu dlžník), nastane teda totožný výsledok ako v prípade

11 „Nepřihlíží se k odkazu věci cizí nenáležející ani zůstaviteli, ani dědici nebo odkazovníkovi, který ji má poskytnout někomu jinému."

12 Novák, D. Pořízení o věci nepatříci zůstaviteli. *Ad Notam*, 2016, č. 5, s. 16.

13 Bílek, P., in op. cit. sub 5, s. 336.

14 K odkazu cudzej veci pozri bližšie: Welser, R. Das Legat einer fremden Sache. *Österreichische Notariatszeitung*, 1994, č. 9, s. 197–204; Jud, B. Nachlegat und Legat einer fremden Sache. *Österreichische Notariatszeitung*, 1998, č. 4, s. 146–150.

15 *„Das Vermächtnis einer fremden Sache, die weder dem Vermächtnisgeber noch dem Erben noch dem Vermächtnisnehmer, der sie einem Dritten leisten soll, gehört, ist unwirksam. Gebührt diesen Personen ein Anteil oder Recht an der Sache, so umfasst das Vermächtnis nur diesen Anteil oder dieses Recht."*

16 Welser, R., op. cit. sub 14, s. 198.

17 Novák, D., op. cit. sub 12, s. 15–16.

18 Ulp. D. 30, 39, 3: Poručiteľ odkázal pozemok odkazovníkovi formou vindikačného odkazu, ktorý od niekoho kúpil, ale vec nebola poručiteľovi ani dedičovi odovzdaná. V danom prípade sa kvôli *senatusconsultum Neronianum* vindikačný odkaz konvertoval na odkaz damnačný a dedič bol nútený postúpiť žalobu z kúpy odkazovníkovi, pretože rímske právo nepoznalo postúpenie pohľadávky. K prípadu bližšie pozri Kleňová, V. *Praktikum z rímskeho práva*. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2016, s. 93–95.

19 „Mají-li uvedené osoby na odkázané věci podíl nebo právo, týká se odkaz jen tohoto podílu nebo práva."

20 Bílek, P., in op. cit. sub 5, s. 336.

21 Takisto aj v rímskom práve, pozri Arndts, L. *Učební kniha PANDEKT*. 4 kniha. Praha: Právnická jednota, 1886, s. 277.

22 Prvá časť textu Marcel. D. 31, 50, 1.

23 Ulp. D. 30, 75, 4.

24 Porov. Marcel. D. 31, 50, 1: Ak dlžník poručiteľovi dlhuje 10 sesterciov alebo otroka Sticha a poručiteľ odkazom odkáže odkazovníkovi otroka, má sa za to, že ak sa zaplatí 10, odkaz zanikne. Ak ale odkazy budú zriadené pre dvoch odlišných ľudí, 10 sesterciov jednému odkazovníkovi, a otrok druhému, bude platný iba ten z odkazov, ktorého plnenie si dlžník zvolí.

Odkaz bude platný podľa toho, ako dopadne (alternatívny) záväzok (má sa na mysli, že výsledok bude závisieť od toho, ktoré plnenie bude dlžník plniť).

25 Astolfi, R., op. cit. sub 2, s. 25.

uvedenom vyššie. Ak má ale v predmetných situáciách právo voľby veriteľ, toto právo prechádza jeho smrťou na dediča ako na univerzálneho nástupcu poručiteľa.[26] Finálne tak dedič rozhodne, či odkaz bude ničotný alebo či zostane v platnosti, na základe toho, ktorú vec dlžníkovi určí, že má plniť. Týmto výberom taktiež rozhodne o tom, v prípade, že boli ustanovení viacerí odkazovníci z jedného alternatívneho záväzku, ktorému z odkazovníkov zostane platný odkaz.

ODKAZ ALTERNATÍVNEJ POHĽADÁVKY

Väčší problém ale nastáva v situácii, keď poručiteľ odkáže svoju alternatívnu pohľadávku ako celok, a síce buď jedným odkazom, alebo viacerými odkazmi viacerým osobám rovným dielom. Na danú situáciu sa už bude vzťahovať úprava § 1612 NOZ a nasl. Napr. ak osobe X odkáže celé plnenie A a osobe Y odkáže celé plnenie B z jednej alternatívnej pohľadávky.[27] Takáto situácia sa už neposudzuje ako odkaz konkrétnej veci, ale ako odkaz pohľadávky samotnej. Preto je dôležité správne vyložiť slová, ktoré poručiteľ použil pri zriadení odkazu, aby sa dalo určiť, o aký druh odkazu ide.[28]

Podľa prevládajúcej rímskoprávej mienky musel dedič[29] jednej osobe postúpiť svoju žalobu na danú pohľadávku a osobe druhej zaplatiť hodnotu pohľadávky v peniazoch.[30] Výsledok teda už nebol taký, že odkazovníkom bola len jedna osoba, lebo odkaz druhej osoby bol ničotný,[31] ale právo na odkaz patrilo všetkým odkazovníkom. Pri tomto druhu odkazu[32] sa v Ríme neuplatnil postup,[33] v zmysle ktorého by všetci spoluodkazovníci nadobúdali odkaz spolu podľa výšky svojich podielov[34] (ako pri odkaze vindikačnom),[35] ale osoba zaťažená odkazom vždy plnila pohľadávku iba jednému odkazovníkovi, ostatní spoluodkazovníci mali len nárok na zaplatenie peňažnej hodnoty pohľadávky.[36]

Uvedené riešenie v českom práve uplatniť nemožno, pretože NOZ neobsahuje takúto osobitnú úpravu (predmetné riešenie by sa uplatnilo, keby boli vymedzené určité podiely medzi spoluodkazovníkmi. Pozri bližšie § 1628 ods. 2 NOZ.). Preto bude v súčasnosti výsledok taký, že ak k jednej pohľadávke budú ustanovení viacerí odkazovníci rovnakým dielom (aj keď k iným plneniam z jednej alternatívnej pohľadávky), dedič im musí všetkým zmluvou postúpiť danú pohľadávku.[37] Podľa § 1612 NOZ tento záväzok bude ďalej existovať ako záväzok nedeliteľný alebo deliteľný, závisí podľa predmetu plnenia alternatívnej pohľadávky (viď § 1868 a nasl. NOZ).

Že sa uplatní daný postup (teda fakt, že k jednému predmetu odkazu vystupujú viacerí odkazovníci ako spoluodkazovníci), potvrdzuje aj samotná úprava § 1628 NOZ, ktorá pojednáva o uvoľnenom podiele pri viacerých odkazovníkoch. V ods. 1 predmetného ustanovenia sa píše, že ak boli ustanovení k jednému predmetu viacerí spoluodkazovníci bez určenia podielov a nebol určený náhradník, pribudne uvoľnený podiel pomerne ostatným odkazovníkom,[38] takže sa medzi nimi vytvára vzťah kvázi ako medzi podielovými spoluvlastníkmi. Analogicky[39] môžeme tento postup použiť aj na zodpovedanie našej otázky, ako postupovať, keď k jednej pohľadávke boli ustanovení dvaja odkazovníci bez určenia podielov. Takže ak k tomu istému individuálne určenému predmetu odkazu sú ustanovení viacerí odkazovníci, vždy sa uplatní režim spoluodkazovníkov podľa výšky ich podielov na danom predmete odkazu (režim ako pri podielových spoluvlastníkoch).

Výsledok, že dedič musí plniť všetkým odkazovníkom z tej istej pohľadávky, platí aj pri záväzkoch solidárnych.[40] Ide o prípad, kedy poručiteľ mal solidárnych dlžníkov A a B z jedného záväzku. Odkazom ustanovil, aby jeho dedič: „vyplatil C to, čo mi dlhuje A, a taktiež, aby vyplatil D to, čo mi dlhuje B“. Aj v tejto situácií ide o odkaz pohľadávky a dedič bude povinný postúpiť pohľadávku obom odkazovníkom, no s jediným rozdielom, a síce, že keď poručiteľ za života odpustil dlh jednému zo svojich solidárnych dlžníkov, odkazy budú neplatné pre všetkých ostatných odkazovníkov.[41]

ZÁVER

Je vždy kľúčové zistiť, či poručiteľ zanechal daný odkaz ako odkaz určitej veci alebo ako odkaz pohľadávky. Ak poručiteľ odkáže individuálne určenú vec, ktorú má v budúcnosti získať z alternatívneho záväzku, odkaz bude platný iba v prípade, že dlžník bude plniť práve túto vec. Ak nedôjde k plneniu tejto konkrétnej veci, odkaz zanikne. Ak sa však odkážu rôzne plnenia z rovnakej alternatívnej pohľadávky viacerým odkazovníkom, právo na odkaz zostáva platné pre všetkých odkazovníkov a dedič, potom ako mu svoj záväzok splní dlžník, musí vždy plniť všetkým odkazovníkom. Nesmierne dôležitým preto bude vykladať dané odkazy (slová, ktoré poručiteľ pri zriadení odkazu použil) vždy v súvislosti s § 1494 ods. 2 NOZ. ■

26 Astolfi, R., op. cit. sub 2, s. 28.

27 Iul. D. 30, 82, 5.

28 Smerodajným bude použiť výklad podľa § 1494 ods. 2 NOZ.

29 Gai. Inst. 2, 215.

30 Iul. D. 30, 76.

31 Ako v prípade, keď sa odkazuje konkrétna individuálne určená vec z alternatívnej pohľadávky, teda odkaz určitej veci podľa § 1608 NOZ.

32 Má sa na mysli odkaz damnačný (poprípade druh odkazu *sinendi modo* – podľa Vančuru je to len podtyp odkazu damnačného), keďže odkaz pohľadávky bolo v rímskom práve možné zanechať iba ako odkaz damnačný. V súčasnom českom práve platí iba tento druh odkazu, už neexistuje tzv. odkaz vindikačný. K odkazu *sinendi modo* pozri bližšie: Kaser, M., Knütel, R. *Römisches Privatrecht.* 17. Auflage. Mníchov: C. H. Beck, 2003. s. 446.

33 Taktiež záviselo od formulácie odkazu. Ak poručiteľ zanechal odkaz damnačný formou rozlučnou (ako v danom prípade, že osobe X odkáže celé plnenie A a osobe Y odkáže celé plnenie B), platil vždy daný postup. Bližšie pozri Gai. Inst. 2, 205.

34 Heyrovský, L., op. cit. sub 6, s. 1174.

35 Bližšie pozri Gai. Inst 2, 199.

36 Heyrovský, L., op. cit. sub 6, s. 1174.

37 Neubauer, R. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. *Občanský zákoník. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 1666.

38 Bílek, P., in op. cit. sub 5, s. 366.

39 Analógiu musíme použiť, pretože NOZ nemá osobitnú úpravu týkajúcu sa viacerých odkazovníkov. Pozor ale na § 1600 NOZ (tento sa ale na danú situáciu nepoužije).

40 K prípadu bližšie pozri Iul. D. 30, 82, 5.

41 Arndts, L., op. cit. sub 21, s. 278.

Několik poznámek ke zprostředkované identifikaci

Mgr. Šimon Klein

O BEZESNÝCH NOCÍCH

Konec roku bývá pro notáře tradičně nejhektičtějším obdobím. Mezi štědrovečerní pohodu a silvestrovské veselí je třeba vměstnat všechny notářské úkony, které jsou nějakým způsobem navázané na konec roku účetního a s ním spojené účetní závěrky. Výbuchy loňských rachejtlí však byly okořeněny ještě další, mnohem mohutnější explozí.

Tou byla novela zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen AML zákon). Kdo ji chtěl hned od její účinnosti 1. 1. 2021 začít svědomitě aplikovat, neměl jistě na silvestra klidné spaní. Na prostudování obsáhlé a nesrozumitelné úpravy měl jen několik dní (ve sbírce byla vyhlášena až 17. 12. 2020), a i to jen teoreticky. V tom shonu nebyl čas ji ani pořádně přečíst, natožpak prostudovat k její praktické aplikaci kriticky důležité metodické informace. Tedy pokud by existovaly… Zmínil jsem již, že neexistují zákonem předvídané metodické informace? Jak by také mohly, nic z toho nebylo možné včas stihnout.

Mgr. Šimon Klein
- člen redakční rady Ad Notam
- notář v Praze

A v tomto stavu jsme vstoupili do nové dekády; žíznící po nových informacích a horečně se snažící vypracovat v rámci vlastních kanceláří alespoň nějakou metodiku, jak nové povinnosti plnit. A ježto se v tomto stavu z větší či menší části stále nacházíme, snad laskavý čtenář odpustí, že mu nepředkládám článek plnohodnotný, obdařený bohatým seznamem relevantních zdrojů, nýbrž vezme za vděk tím, co pro něho mám, a sice pouhých několik poznatků, v jejich syrové neuspořádanosti. Spíše esej nežli odborný článek.

PLNÉ MOCI PLNÉ PROBLÉMŮ

Mezi nejpalčivější otázky nové právní úpravy patří problematika klientů zastoupených na základě plné moci a jejich identifikace. Podle § 8 odst. 4 AML zákona, jedná-li za klienta, který již byl identifikován, jiná osoba, provede povinná osoba její identifikaci podle odst. 1 a 2 téhož zákona.

Z toho vyvstává otázka, jak jednat v případě, že zmocněnec jedná za osobu, která dosud identifikována nebyla, což bude v notářské praxi patrně ten častější případ, neboť naší profesi je vlastní spíše situace, kdy k nám opakovaně dochází tatáž osoba, která zastupuje pokaždé někoho jiného (jmenovitě advokát), než situace, kdy jednoho dobře nám známého klienta zastupuje pokaždé někdo jiný, nám neznámý.

Prima facie se nabízí výklad, že v takové situaci je potřeba využít některou z metod identifikace na dálku, jmenovitě zprostředkovanou identifikaci dle § 10, případně identifikaci pomocí „zkušební" bankovní platby dle § 11 odst. 7 AML zákona.

ZPROSTŘEDKOVANÁ IDENTIFIKACE

Zde však narážíme na komplikace praktického rázu. Získat listinu o identifikaci je v praxi problém i pro klienta, který se nachází na území České republiky. Teoreticky ji sice vystaví každý Czech Point, malé pobočky České pošty ji ale obvykle vůbec nenabízejí a klienty posílají na hlavní poštu. Pro klienty mimo území Evropské unie pak může jít o problém zcela nepřekonatelný.

Zatímco zahraniční notář latinského typu může alespoň hypoteticky vyhotovit osvědčení obsahující náležitosti listiny o identifikaci dle evropské směrnice 2015/849, v zemích, kde vládne angloamerické právo, však není k dispozici žádný takový notář ani jiný obdobný orgán, a jedinou spásu tak může poskytnout Czech Point na zastupitelských úřadech České republiky.

V případě USA jsou to velvyslanectví ve Washingtonu a generální konzuláty v New Yorku, Chicagu a Los Angeles. Kdo je toho času v Houstonu nebo v Seattlu, ten bude muset ke konzulárním poplatkům přikoupit i letenku, a kdo to má daleko i na letiště, ten má nejspíš smůlu.

Důsledné vyžadování listiny o identifikaci by tak v konečném důsledku porušilo právo na zastoupení před orgány státu a veřejné správy, zaručené čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, neboť co jiného je sepisování veřejné listiny než zvláštní druh veřejnoprávního řízení (proto ostatně spadá pod režim zákona č. 82/1998 Sb.). Takový postup je proto třeba odmítnout.

O PLATBÁCH ZKUSMO

Ani identifikace pomocí „zkušebního" bankovního převodu na tom není o mnoho lépe. Podmínkou postupu dle § 11 odst. 7 AML zákona totiž mimo jiné je, že povinná osoba uzavře s klientem o obchodu nebo obchodním vztahu smlouvu, jejíž obsah bude zaznamenán v textové podobě, a první platba z této smlouvy bude provedena klientem prostřednictvím bankovního účtu.

Takový postup však pro notářskou praxi není vůbec použitelný. Nemám teď ani tak na mysli čistě praktické otázky, jak o takových platbách účtovat, jak administrativně zajistit jejich kontrolu a vracení zpět klientovi, jako spíše otázky právní.

Písemnou smlouvou dle § 11 odst. 7 AML zákona totiž nemůže být notářem sepisovaný notářský zápis. Ten totiž, pokud se vůbec jedná o smlouvu, je smlouvou mezi několika klienty, a notář, jakožto povinná osoba, není její stranou. Nikoli, § 11 odst. 7 AML zákona předpokládá písemnou smlouvu uzavřenou mezi klientem a povinnou osobou, tedy v případě notáře patrně smlouvu o poskytnutí právních služeb. Notář však nevykonává notářskou činnost na základě smlouvy s klientem. Notářskou činnost vykonává pro účastníky (protentokrát opouštím pojem „klient" používaný AML zákonem ve prospěch pojmu používaného notářským řádem) jako nestranný a nezávislý orgán veřejné moci na základě zákona.

Zde je namístě poprvé vydechnout a zamyslet se nad tím, k čemu to všechno má vlastně sloužit. Banka, jakožto povinný subjekt vystavený nejvyšší míře regulace, je při zřízení bankovního účtu povinna klienta identifikovat, a lze tedy důvěřovat tomu, že klient, který má účet se zákonem předvídanými parametry, již byl řádně identifikován. Zkušební platba přes takový účet tedy může pomoci zprostředkovat věrohodný údaj o tom, kdo za transakcí stojí. To je beze všeho pravda.

Není však zřejmé, jakou přidanou hodnotu představuje takový postup proti plné moci s úředně ověřeným podpisem, vyžadované pro všechny úkony notářské činnosti. I při něm dochází ke zjištění všech osobních údajů vyžadovaných pro identifikaci dle AML zákona, i při něm je ověřující orgán povinen zkontrolovat fyzickou shodu podepisující osoby s jejím vyobrazením na dokladu totožnosti, i při něm jsou zaznamenávány údaje o předloženém dokladu totožnosti. Pokud zákonodárce tak málo důvěřuje úřednímu ověření podpisu, měl by možná revidovat okruh osob oprávněných podpisy ověřovat.

Každopádně ale nemůže být přijatelný závěr, že domnělé či skutečné nedostatky úředního ověřování podpisů mají být kompenzovány na úkor nestranného a nezávislého výkonu notářství. Je třeba si uvědomit, že legalizace výnosů z trestné činnosti či financování terorismu se týká jen nepatrného zlomku notářských úkonů, zatímco nestrannost a nezávislost všech. Domnívám se, že takový požadavek (ledaže by bylo možné jasně demonstrovat jeho přínosnost) není v souladu s principem proporcionality a jako takový je potřeba jej odmítnout.

ODKUD VÍTR VANE…

AML zákon nepřistál na našich stolech náhodou. Implementuje již shora zmíněnou směrnici EU 2015/849 (dále jen směrnice).

Podle čl. 13 odst. 1 směrnice musí povinná osoba provést *„zjištění a ověření totožnosti klienta na základě dokumentů, údajů nebo informací získaných ze spolehlivého a nezávislého zdroje"* a zároveň *„ověřit, že každá osoba, která prohlašuje, že jedná jménem klienta, je k tomu oprávněna, a zjistit a ověřit totožnost této osoby"*.

Podle recitálu 35 směrnice však má být postupováno tak, aby *„se zamezilo opakování postupů pro zjišťování totožnosti klientů vedoucímu ke zdržením a neefektivnosti v podnikání"*.

Eurokonformní výklad tedy příliš nenasvědčuje tomu, že by úprava měla směřovat k vytváření umělých překážek zastupování klientů a požadavkům na duplicitní zjišťování totožnosti. Spíše je tomu naopak. Není patrně náhodou, že těžiště směrnice se týká zjištění rizikových transakcí a opatření při jejich hloubkové kontrole.

… A CO KAM ZAVÁL

Nevíme-li si rady s tím, jak vykládat předpisy implementující legislativu EU, bývá užitečné zkoumat kromě samotné směrnice též způsob, jakým byla implementována do předpisů jiných států, zejména pak těch, které měly reálnou schopnost podobu oné směrnice ovlivnit. Ježto nevládnu jazykem francouzským, nahlédl jsem do legislativy Spolkové republiky Německo.

V tamních poměrech implementuje směrnici zákon BGBl. I S. 1822 z roku 2017, naposledy novelizovaný 19. června 2020 (Geldwäschegesetz – GwG).[1]

Podle § 10 odst. 1 GwG je povinná osoba povinna identifikovat jak klienta, tak osobu, která jej zastupuje. Přitom má postupovat podle § 11 odst. 4 a § 12 odst. 1 a 2 GwG, jakož i prověřit, zda je osoba zastupující klienta k tomu oprávněna.[2]

Podle § 11 odst. 4 GwG má povinná osoba zjistit jméno, příjmení, místo a datum narození, státní příslušnost a adresu.

Podle § 12 GwG má tyto údaje zjistit pomocí úředního průkazu totožnosti, elektronického dokladu totožnosti nebo kvalifikovaného elektronického podpisu, případně pak dalších dokladů totožnosti stanovených zvláštní vyhláškou (Zahlungskonto-Identitätsprüfungsverordnung – ZIdPrüfV).[3]

1 Dostupné na https://www.gesetze-im-internet.de/gwg_2017/.

2 *„Die Identifizierung des Vertragspartners und gegebenenfalls der für ihn auftretenden Person nach Maßgabe des § 11 Absatz 4 und des § 12 Absatz 1 und 2 sowie die Prüfung, ob die für den Vertragspartner auftretende Person hierzu berechtigt ist,".*

Ta upravuje zjištění totožnosti nezletilých a cizinců bez dokladu totožnosti, pro naše účely tedy není použitelná.

To je samo o sobě poněkud matoucí, byť jistou nápovědou pro naše účely by měla být zmínka o kvalifikovaném elektronickém podpisu. Pokud stačí ten, měl by patrně stačit i podpis úředně ověřený.

Naštěstí se při výkladu můžeme opřít o metodickou informaci spolkové notářské komory.[4] Zde na s. 27 najdeme přehlednou tabulku, jaká opatření k identifikaci má notář podniknout, jedná-li v zastoupení fyzická osoba, právnická osoba či svěřenský fond. U zastoupené fyzické osoby má notář srovnat její osobní údaje (míněno patrně tvrzené jejím zástupcem) s osobními údaji obsaženými v plné moci, a pokud je to možné, též s údaji uvedenými v obchodním rejstříku či katastru nemovitostí.[5] Jiná opatření k identifikaci metodická informace neuvádí.

TELOS ČILI ÚČEL

Na tomto místě můžeme vydechnout podruhé, zhluboka a zhluboka se též nadechnout. Nebavíme se zde o hloubkové kontrole klienta ani o složitých analytických postupech. Předmětem této úvahy je otázka identifikace. Jejím účelem je spolehlivé zjištění a zachycení totožnosti jednak osoby, na jejíž účet je jednáno, a jednak osoby jednající, jakož i prověření zástupčího oprávnění osoby jednající. To jsou povinnosti, které notářům plynou odjakživa a jsou pevně vtěleny do notářského řádu.

Tyto povinnosti mohou být pro účely AML legislativy efektivně doplněny zjišťováním totožnosti skutečného majitele a také uchováváním údajů o dokladech, z nichž byla tato totožnost zjištěna. To jsou údaje, které bychom jinak nezjišťovali, a které jsou nad rámec našich dosavadních povinností.

Údaje o totožnosti zprostředkované pomocí listiny o identifikaci nebo platby z bankovního účtu by však nestačily ani k tomu nejbanálnějšímu úkonu notářské činnosti, není proto důvod se domnívat, že mohou přinést jakoukoli přidanou hodnotu oproti údajům standardně při notářské činnosti zjišťovaných.

Tyto postupy daleko spíše směřují do zcela jiných oborů lidské činnosti. Mějme na paměti, že povinnými osobami dle AML zákona nejsou jen notáři, ale třeba také provozovatelé hazardních her nebo obchodníci se starožitnostmi čili subjekty, které pro výkon své profese standardně nepotřebují plné moci s úředně ověřeným podpisem, ba ani plné moci v písemné formě. Jsou to subjekty, které by (nebýt AML zákona) vůbec nemusely zjišťovat totožnost klienta a pro něž listina o identifikaci či zkušební platba z banky nejenže představuje informaci získanou navíc, ale také možnost, jak zjistit totožnost klienta při transakcích poskytovaných na dálku či přes internet, a tedy bez fyzické přítomnosti kohokoli (klienta nebo jeho zástupce).

ZPĚT NA ZEM ČILI K VÝKLADU GRAMATICKÉMU

Obohaceni výkladem teleologickým se můžeme pozorněji vrátit k výkladu gramatickému. Ustanovení § 11 odst. 7 písm. b) AML zákona uvádí, že *„v případě, že za klienta jedná jiná osoba, klient zašle kopie dokladů podle písmene a) bodu 1 fyzické osoby oprávněné jednat za něj v tomto obchodu nebo obchodním vztahu a oprávnění této fyzické osoby k jednání za klienta“*. Čteme-li pozorně, vidíme, že klient kromě kopie svých dokladů totožnosti zasílá kopie dokladů totožnosti osoby oprávněné za něj jednat a také **kopii** jejího oprávnění (plné moci). Slovo kopie se zde totiž váže nejen k dokladům totožnosti, ale právě i ke slovu oprávnění, jak je vidět i při srovnání se zněním písm. a) bodu 1, *„zašle povinné osobě kopie příslušných částí průkazu totožnosti a nejméně jednoho dalšího podpůrného dokladu“*. Zde vidíme, že zákonodárce neuvádí slovo kopie před každým jednotlivým dokladem či listinou, jež je třeba okopírovat, ale uvozuje je souhrnně na začátku věty.

Postup identifikace dle § 11 odst. 7 AML zákona tedy vůbec nesměřuje na situaci, kdy se k povinné osobě dostaví zástupce obdařený úředně ověřenou plnou mocí, ale skutečně na situace, kdy celý obchod probíhá zcela na dálku, bez fyzické přítomnosti jakýchkoli osob. Gramatický výklad je zde tedy při bližším ohledání zcela v souladu s výkladem teleologickým.

To nás vrací k § 8 AML zákona. Zdánlivá odbočka, obsažená v odst. 4, která nás prve mylně zavedla do režimu § 10 a 11, měla nás správně zavést k § 8 odst. 6 AML zákona. Co tedy udělá povinná osoba, pokud je klient, který ve smyslu odst. 4 dosud nebyl identifikován, zastoupen na základě plné moci? Povinná osoba od zástupce v režimu odst. 6 jednoduše vyžádá, aby doložil *„oprávnění k tomuto jednání, ledaže je oprávnění k jednání zjistitelné z veřejného rejstříku. Povinná osoba ověří, zda a v jakém rozsahu je tato osoba oprávněna za klienta jednat.“*

Striktní gramatický výklad je zde opět v plném souladu se zjištěným účelem právní úpravy, s evropským právem, i komparativně se způsobem, jakým byla směrnice implementována do právního řádu německého.

Jeví se proto, že problematika fyzické osoby zastoupené na základě plné moci je bouří ve sklenici vody. V této otázce se pro notáře zjevně nemění nic z toho, na co jsme odnepaměti zvyklí.

Nadále bude třeba namísto otázkám čistě formalistickým věnovat pozornost skutečnému těžišti právní úpravy, tedy rozkrývání netransparentních korporátních struktur tam, kde je to třeba, a odhalování transakcí skutečně podezřelých. ■

3 https://www.gesetze-im-internet.de/zidpr_fv/.

4 Auslegungs- und Anwendungshinweise der Bundesnotarkammer zum GwG, k dispozici na https://www.bnotk.de/aufgaben-und-taetigkeiten/geldwaeschebekaempfung.

5 *„Identifizierungsmaßnahme: Abgleich mit Vollmacht, Vollmachtsbestätigung oder Genehmigung sowie ggf. mit den Angaben im Grundbuch oder im Handelsregister.“*

Nejvyšší soud České republiky

Z JUDIKATURY NEJVYŠŠÍHO SOUDU ČR

Ilustrační foto: Shutterstock.com

Dočasně jednočlenná VOS

PŮSOBNOST NEJVYŠŠÍHO ORGÁNU DOČASNĚ JEDNOČLENNÉ VEŘEJNÉ OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI [ZRUŠENÉ PODLE § 113 ODST. 1 PÍSM. C) Z. O. K.] VYKONÁVÁ VE VŠECH VĚCECH SPOLEČNOSTI JEDINÝ ZBYLÝ SPOLEČNÍK.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. února 2021, sp. zn. 27 Cdo 2955/2019

Z ODŮVODNĚNÍ:

[1] Krajský soud v Ústí nad Labem (dále jen „rejstříkový soud") usnesením ze dne 6. 12. 2018, č. j. AXXIII 57/RD49/KSUL, Fj 21417/2018/KSUL, zamítl návrh na změnu zápisu v obchodním rejstříku ze dne 10. 5. 2018 (dále jen „návrh"), jímž se společnost J. A S. (dále jen „společnost") domáhala:

1) výmazu názvu „J. A S.",
2) zápisu názvu „J. A S., v likvidaci",
3) zápisu likvidátora F. J., nar. XY,
4) zápisu ostatní skutečnosti – právního důvodu zrušení navrhovatelky „Na základě rozhodnutí jediného společníka ze dne 10. 5. 2018 byla společnost zrušena s likvidací."

[2] K odvolání navrhovatelky Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 29. 5. 2019, č. j. 7 Cmo 20/2019-161, usnesení rejstříkového soudu potvrdil.

[3] Přitom vyšel mimo jiné z toho, že:

1) společník společnosti F. J., nar. XY, zemřel dne 11. 5. 2017,
2) společenská smlouva společnosti ze dne 8. 7. 1992 nepřipouští dědění podílu,

3) dne 10. 8. 2017 poslední (jediný) společník společnosti F. J., nar. XY, prohlásil podle § 345 odst. 1 zákona č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen „zákon o přeměnách"), že se společnost zrušuje bez likvidace a že převezme její jmění,
4) podle projektu převodu jmění je rozhodný den 11. 5. 2017,
5) dne 10. 5. 2018 jediný společník společnosti rozhodl o zrušení společnosti s likvidací, nařízení její likvidace a jmenování F. J., nar. XY, likvidátorem,
6) ke dni rozhodnutí odvolacího soudu nebyl podán návrh na zápis přeměny podle prohlášení společníka ze dne 10. 8. 2017 do obchodního rejstříku.

[4] Na takto ustaveném základě odvolací soud nejprve uvedl, že ke dni 11. 5. 2017 došlo ze zákona ke zrušení společnosti podle § 113 odst. 1 písm. c) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákona o obchodních korporacích; dále jen „z. o. k."). K tomuto dni však společnost nevstoupila do likvidace „vzhledem ke speciálnímu ustanovení § 345 zákona o přeměnách" a do likvidace nevstoupila „ani dne 11. 8. 2017, tj. marným uplynutím 3měsíční prekluzivní lhůty." Společnost byla zrušena bez likvidace „neboť dne 11. 8. 2017 byl soudu doručen notářský zápis ze dne 10. 8. 2017, č. NZ 191/2017, N 178/2017". Notářský zápis obsahuje prohlášení posledního společníka navrhovatelky F. J., nar. XY, „že navrhovatelka se zrušuje bez likvidace a že převezme její jmění".

[5] Odvolací soud dospěl k závěru, podle něhož z § 105 z. o. k. vyplývá, že jediný společník veřejné obchodní společnosti může ve věcech společnosti rozhodovat pouze v případech zákonem výslovně dovolených. Za podmínek stanovených v § 345 zákona o přeměnách může učinit prohlášení, že se veřejná obchodní společnost zrušuje bez likvidace a že převezme její jmění. Podle § 6 odst. 1 zákona o přeměnách může „rozhodnout o zrušení přeměny veřejné obchodní společnosti, ovšem pouze do doby, než je přeměna zapsána do obchodního rejstříku [§ 57 písm. b) zákona o přeměnách], nebo do doby, než uplyne lhůta 12 měsíců od rozhodného dne podle § 15b odst. 1 zákona o přeměnách, neboť po jejím marném uplynutí se projekt přeměny zrušuje ze zákona." Jediný společník navrhovatelky tak mohl podle odvolacího soudu „přijmout pouze rozhodnutí o zrušení přeměny, nikoliv rozhodnutí o zrušení navrhovatelky s likvidací, nařízení její likvidace a jmenování likvidátora". Rozhodnutí ze dne 10. 5. 2018 o zrušení společnosti s likvidací, nařízení její likvidace a jmenování likvidátora tudíž „jediný společník společnosti přijal mimo svoji působnost". Na předmětné rozhodnutí se „proto hledí, jako by nebylo přijato, což znamená, že nemá žádné právní účinky [§ 45 odst. 1 z. o. k. a § 245 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen ‚o. z.')]".

[6] Proti usnesení odvolacího soudu podala navrhovatelka dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř."), majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a sice (posuzováno podle obsahu dovolání) zda:

1) jediný společník dočasně jednočlenné veřejné obchodní společnosti zrušené podle § 113 odst. 1 písm. c) z. o. k. může rozhodovat ve věcech společnosti podle § 105 z. o. k. pouze v případech výslovně v zákoně uvedených,
2) tento společník může rozhodnout, že se společnost zrušuje s likvidací a jmenovat likvidátora za situace, kdy tato společnost sice byla zrušena [§ 113 odst. 1 písm. c) z. o. k.)], avšak ještě není v likvidaci, neboť v tříměsíční lhůtě ode dne, kdy se stal zbývající společník jediným společníkem, došlo k naplnění § 345 odst. 1, odst. 2 věty před středníkem a odst. 3 zákona o přeměnách, a současně neuplynula dvanáctiměsíční lhůta pro podání návrhu na zápis převodu jmění na společníka stanovená v § 15b odst. 1 zákona o přeměnách.

[7] Dovolatelka namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení odvolacího soudu i rejstříkového soudu zrušil a věc vrátil rejstříkovému soudu k dalšímu řízení.

[8] V dovolací argumentaci brojí proti závěru odvolacího soudu, že podle § 105 z. o. k. jediný společník veřejné obchodní společnosti může ve věcech společnosti rozhodovat pouze v případech zákonem výslovně stanovených. Dovolatelka má za to, že v případě, kdy ve společnosti zbude pouze jediný společník a tento společník přijme rozhodnutí ve věci společnosti, pak je tím zároveň naplněn požadavek, že rozhodli všichni společníci společnosti, neboť těmito všemi společníky je právě onen jediný zbývající společník, když jiní společníci neexistují. Naopak žádné ustanovení zákona takový postup nevylučuje ani nezakazuje, a je tudíž nutno vycházet z obecné premisy, že každý může činit vše, co zákon nezakazuje. I když jediný společník prohlásil podle § 345 odst. 1 zákona o přeměnách, že se společnost zrušuje bez likvidace a že tento poslední společník převezme její jmění, společnost následně stále existuje, má právní subjektivitu a její jediný společník má všechna práva a všechny povinnosti společníka veřejné obchodní společnosti. Je tudíž oprávněn své rozhodnutí změnit a rozhodnout tak, že se společnost zrušuje s likvidací, a jmenovat likvidátora. Stejně může jediný zbývající společník rozhodovat například ve věci schvalování účetní závěrky.

[9] Dovolatelka poukazuje rovněž na to, že stejně jako je možné u veřejné obchodní společnosti, u které nastaly důvody k jejímu zrušení, a tedy vstoupila do likvidace, následně do doby předložení konečné zprávy o průběhu likvidace rozhodnout o tom, že společnost nadále trvá, a tudíž o zrušení likvidace (dle § 113 odst. 2 a 3 z. o. k.) je možné ve společnosti, u které bylo rozhodnuto o převzetí jmění jediným společníkem a o zrušení bez likvidace, toto rozhodnutí následně změnit a rozhodnout o zrušení společnosti s likvidací.

[10] Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení obou z dovolatelkou formulovaných otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

[11] Podle § 95 odst. 1 z. o. k. je veřejná obchodní společnost společností alespoň dvou osob, které se účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a ručí za její dluhy společně a nerozdílně.

[12] Podle § 44 odst. 1 z. o. k. nejvyšším orgánem v osobní společnosti jsou všichni její společníci.

[13] Podle § 105 z. o. k. rozhodování ve všech věcech společnosti je zapotřebí souhlasu všech společníků, ledaže společenská smlouva určí jinak.

[14] Podle § 113 odst. 1 písm. c) z. o. k. se společnost zrušuje smrtí společníka, ledaže společenská smlouva připouští dědění podílu.

[15] Podle § 345 zákona o přeměnách jestliže ve veřejné obchodní společnosti zanikne účast všech společníků s výjimkou jediného, může tento poslední společník prohlásit, že se veřejná obchodní společnost zrušuje bez likvidace a že převezme její jmění (odstavec 1). Prohlášení musí společník učinit a doručit jej rejstříkovému soudu ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se stal jediným společníkem veřejné obchodní společnosti, jinak toto právo zaniká; veřejná obchodní společnost vstupuje marným uplynutím této lhůty do likvidace, která nemůže být zrušena (odstavec 2). Prohlášení má formu notářského zápisu a jeho součástí je projekt převodu jmění (odstavec 3).

[16] Podle § 175 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z."), kdo rozhodl o přeměně právnické osoby, může rozhodnutí změnit, dokud se přeměna nestane účinnou.

[17] Podle § 59 odst. 1 zákona o přeměnách právní účinky přeměny nastávají dnem zápisu přeměny do obchodního rejstříku, nestanoví-li tento zákon něco jiného.

[18] Podle § 189 odst. 1 o. z. při vstupu do likvidace povolá příslušný orgán právnické osobě likvidátora; likvidátorem může být jen osoba způsobilá být členem statutárního orgánu. Zanikne-li funkce likvidátora ještě před zánikem právnické osoby, povolá příslušný orgán právnické osobě bez zbytečného odkladu nového likvidátora.

[19] Veřejná obchodní společnost je osobní společností. Existence společnosti je přímo vázána na setrvání společníků v ní; nastane-li některý z důvodů pro zánik účasti některého ze společníků, zrušuje se i sama společnost (v poměrech právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 646/2008).

[20] Nejvyšší soud v usnesení ze dne 20. 10. 2020, sp. zn. 27 Cdo 2970/2019, vysvětlil, že stav, kdy veřejná obchodní společnost má pouze jediného společníka, je stavem protiprávním a dočasným.

[21] Tento protiprávní stav je časově striktně ohraničen zrušením společnosti, ať už s likvidací (§ 169 odst. 1 z. o. k.), nebo bez likvidace (§ 345 odst. 1 zákona o přeměnách), na jedné straně a výmazem společnosti z obchodního rejstříku na straně druhé, případně končí přistoupením dalšího společníka do společnosti (§ 113 odst. 2 z. o. k.).

[22] Přestože trvání jednočlenné veřejné obchodní společnosti je dočasné, i v tomto období musí být zachována veškerá práva společníka, včetně práva podílet se na řízení společnosti. Stejně tak i v tomto období musí zůstat funkční nejvyšší orgán společnosti v celé oblasti své působnosti (resp. jeho působnost musí být vykonávána). V opačném případě by společnost zůstala zcela paralyzována.

[23] Působnost nejvyššího orgánu dočasně jednočlenné veřejné obchodní společnosti [zrušené podle § 113 odst. 1 písm. c) z. o. k.] proto vykonává ve všech věcech společnosti jediný zbylý společník. Do této působnosti patří také rozhodnutí o zrušení přeměny podle § 175 odst. 1 o. z. a rozhodnutí o jmenování likvidátora podle § 189 odst. 1 o. z.

[24] Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že dne 10. 5. 2018 jediný společník dovolatelky rozhodl v působnosti nejvyššího orgánu dovolatelky v souladu s § 105 z. o. k. o zrušení přeměny dovolatelky, o jejím vstupu do likvidace a o povolání likvidátora. Na tom pak nemůže ničeho změnit ani faktická nadbytečnost rozhodnutí o zrušení dovolatelky, která v době rozhodování již byla zrušena podle § 113 odst. 1 písm. c) z. o. k. Rozhodnutí jediného společníka dovolatelky ze dne 10. 5. 2018 proto není rozhodnutím, na které se hledí, jako by nebylo přijato (§ 45 odst. 1 z. o. k. a § 245 o. z.).

[25] Jelikož řešení dovoláním otevřených otázek, na nichž napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozhodnutí odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí rejstříkového soudu; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil rejstříkovému soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

[26] Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud i pro rejstříkový soud závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem, § 226 odst. 1 o. s. ř.). ■

JUDr. Roman Fiala,
soudce Nejvyššího soudu ČR,
člen redakční rady Ad Notam

„Je načase vyvést ze soudů ty agendy, které justici zbytečně zatěžují a které by přitom lépe, operativněji a levněji mohli řešit například právě notáři,“

říká v rozhovoru pro Ad Notam nový místopředseda Nejvyššího soudu JUDr. Petr Šuk.

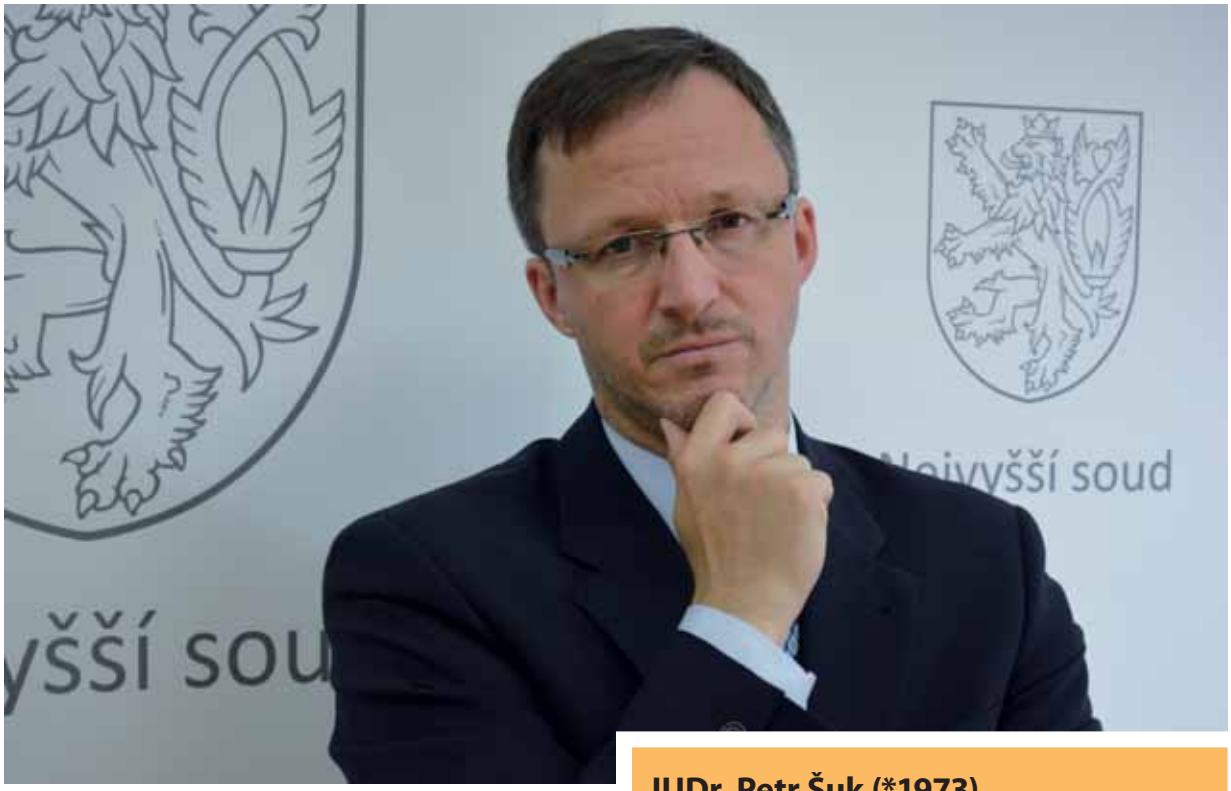

Rozhovor s JUDr. Petrem Šukem vedl prezident Notářské komory České republiky Mgr. Radim Neubauer.

Vážený pane místopředsedo, předně dovolte, abych Vám za sebe i celou notářskou obec co nejsrdečněji poblahopřál k tak významnému kariernímu postupu. V soudnictví působíte již 23 let. Nepochybně jste nasbíral nepřeberné množství zkušeností. Kterou z nich byste označil za nejcennější?

První praktické zkušenosti jsem sbíral v advokacii, a i když jsem během dvou let pochopil, že pro tuto právnickou profesi nejsem stvořen, byla pro mne tato část mé profesní drá-

JUDr. Petr Šuk (*1973)

- Je absolventem PF UK, v justici působí od roku 1998.
- Od roku 2000 byl soudcem Okresního soudu v Liberci a od roku 2002 Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky Liberec. Soudcem Nejvyššího soudu se stal v roce 2008, od roku 2010 je předsedou senátu jeho občanskoprávního a obchodního kolegia.
- Odborně se věnuje zejm. právu obchodních korporací.
- Dne 17. února 2021 byl prezidentem republiky jmenován místopředsedou Nejvyššího soudu. V této funkci vystřídal JUDr. Romana Fialu.
- Je autorem či spoluautorem řady odborných publikací, článků či příspěvků, např. monografie Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní) a komentáře k zákonu o obchodních korporacích.
- Je lektorem Justiční akademie a členem Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci.

hy neocenitelná a do určité míry ovlivnila i mé další směřování. Jak co do odborného zaměření, tak co do přístupu k povolání soudce. Když člověk ví, jaké to je být účastníkem řízení, resp. jeho zástupcem, a jaké to je stát v jednačce „tam dole", je hned o poznání pokornější.

Nejcennější pro mne byli a jsou lidé, s nimiž mám či jsem měl tu čest spolupracovat. Mám štěstí na úžasné kolegy, díky nimž mohu profesně a snad i lidsky růst. Jejich výčet by zabral zbylý prostor vymezený pro náš rozhovor, proto zmíním jen dvě vzácné kolegyně. Tou první je Hana Burešová, bývalá místopředsedkyně Krajského soudu v Ústí nad Labem, pověřená řízením liberecké pobočky. Byla to ona, kdo mi před dvaceti lety otevřel cestu do „obchodní" justice a kdo mi (tak jako ostatním soudcům liberecké pobočky) vytvářel až neskutečné podmínky pro práci, včetně možnosti se dále vzdělávat a získávat zkušenosti i v zahraničí. A tou druhou je samozřejmě Ivana Štenglová, emeritní soudkyně Nejvyššího soudu a první dáma české obchodní justice. Právě paní docentka mě přivedla na Nejvyšší soud, otevřela mi dveře i do akademického světa a velmi intenzivně se starala o to, abych si neustále zvyšoval své odborné znalosti a dovednosti, svoji kvalifikaci. Nebýt jí, tento rozhovor určitě nevedeme.

Jak byste charakterizoval vývoj českého soudnictví v posledních dvou dekádách? Pociťujete, že je v některých jeho oblastech potřeba či prostor na změnu?

Nedávné jmenování do funkce místopředsedy Nejvyššího soudu ze mne neučinilo ze dne na den odborníka na stav české justice, takže má odpověď bude pouze subjektivní a ovlivněná podobou mé dosavadní práce. Obecně jsem přesvědčen, že česká justice je jako celek na vysoké úrovni a že své poslání plní dobře. A že obstojí i v mezinárodním srovnání. Samozřejmě vím, že ne vše je růžové, že ne každý z nás dělá svoji práci vždy na 100 % a že do dokonalosti máme daleko. Ale to platí pro každý systém. Prostor pro zvyšování kvality i efektivity tu samozřejmě je.

Osobně vnímám jako nesmírně důležité, abychom se jako soudci neuzavírali do svého „justičního" světa a abychom nebyli odtrženi od reality „tam venku". Jsme součástí společnosti, a jako takoví musíme být schopni vnímat dopady našich rozhodnutí do jejího života. Naším posláním není „vyřizovat spisy", ale řešit problémy a spory, do nichž se lidé dostávají.

Z obecných, systémových problémů lze zmínit například tolik let diskutovanou otázku způsobu práce soudců zejména na prvních stupních. Soudci by se měli věnovat toliko vysoce odborné činnosti, samotnému souzení, a měli by mít k dispozici dostatečně robustní a kvalitní personální i technické zázemí. Jde o *conditio sine qua non* jakýchkoliv úvah o snižování počtu soudců. S tím souvisí procesní předpisy, které – eufemisticky řečeno – ne vždy odpovídají požadavkům 21. století. Debaty se vedou nad nastavením soudní soustavy, zejména jde-li o podobu okresních soudů. A podle mého je načase vyvést ze soudů ty agendy, které justici zbytečně zatěžují a které by přitom lépe, operativněji a levněji mohli řešit například právě notáři.

S tak významnou funkcí, jako je místopředseda Nejvyššího soudu, přichází jistě vysoká společenská prestiž, ale zároveň i nesmírná zodpovědnost. Mohl byste se s našimi čtenáři podělit o Vaše vize, které předsedu Nejvyššího soudu JUDr. Petr Angyalossyho, Ph.D., podle jeho slov přesvědčily k tomu, aby Vás do této funkce navrhl? Čeho byste chtěl z dlouhodobého hlediska dosáhnout?

Společným jmenovatelem oněch vizí či představ o dalším směřování Nejvyššího soudu je vytvoření co nejlepších podmínek pro to, aby Nejvyšší soud mohl plnit své základní poslání, jímž je sjednocovat výklad právních předpisů. My se sice snažíme tuto roli naplňovat co nejlépe, ale stávající nastavení zejména pravidel dovolacího řízení nám to velmi komplikuje.

Z dlouhodobého pohledu Nejvyšší soud nesmí být „továrnou na rozsudky", jež ročně vychrlí mnoho tisíc rozhodnutí, která nikdo nečte a nezná, ale institucí, která v reálném čase, s hlubokou znalostí a v dokonalé kvalitě podává výklad zásadních právních otázek, s nimiž se právní praxe potýká. K dosažení tohoto cíle je však zapotřebí řady kroků, včetně širší diskuse se všemi zainteresovanými.

V krátkodobém horizontu bych rád provedl určitý audit fungování civilního kolegia a společně s jeho členy hledal možnosti, jak naši práci zlepšit. S ohledem na stav právního řádu považuji za nezbytné zachování specializací, nicméně je nutné se podívat na to, zda jejich stávající nastavení je optimální. Současně je potřeba změnit způsob, jakým Nejvyšší soud komunikuje svá rozhodnutí veřejnosti. My je sice uveřejňujeme na našich internetových stránkách, nicméně s ohledem na jejich množství je velmi obtížné se v nich vyznat a orientovat. S tím souvisí i role Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Má-li mít v dnešní době tento institut z dob předchozího režimu nějaký smysl, je třeba změnit jak jeho formu, tak i obsah.

Konečně platí, že Nejvyšší soud není a nesmí být izolovaným ostrůvkem. Je součástí soudní soustavy a s jejími jednotlivými články musí spolupracovat tak, aby justice jako celek fungovala co nejlépe. Proto se budu chtít z titulu své funkce zapojit i do řešení řady otázek týkajících se celé justice a co nejúžeji spolupracovat jak s krajskými a vrchními soudy či s Ministerstvem spravedlnosti, tak – tam, kde to přichází v úvahu – i s profesními komorami, včetně Notářské komory.

Předseda Nejvyššího soudu v souvislosti s návrhem na Vaše jmenování zmínil též Vaše náměty usilující o zpřehlednění judikatury, a tím i předvídatelnosti soudních rozhodnutí. Za notáře mohu říci, že tuto snahu jednoznačně vítáme, a to zejména v oblasti notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti. Jakým směrem by se mohl stávající systém posunout?

Jde o jeden z cílů, který bych rád realizoval v relativně dohledné době. Než dojde k systémovým změnám, které Nejvyššímu soudu umožní lépe plnit jeho základní poslání, a než se sníží počty rozhodnutí, která přijímáme, na rozumnou úroveň, je třeba veřejnosti pomoci, aby se v naší přebujelé judikatuře mohla co nejlépe orientovat.

Všechna rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou veřejně dostupná na našich internetových stránkách. S ohledem na jejich množství je však téměř nemožné se v nich vyznat. Přitom máme-li plnit roli instituce, která sjednocuje výklad právních předpisů, musí mít každý reálnou možnost se s našimi rozhodnutími seznámit. To předpokládá, že se člověk v té „hromadě" dokáže zorientovat a najít rozhodnutí, jež jsou relevantní pro jím řešený problém.

Zcela nezbytný je samozřejmě kvalitní vyhledávač. Nějaký sice máme, ale z diskusí s mnoha kolegy z ostatních soudů, jakož i ze soukromé sféry a akademické obce vím, že nefunguje ideálně. Budeme se proto muset na něj podívat a najít způsob, jak jej vylepšit a učinit uživatelsky přívětivějším.

Dalším krokem je vytvoření tematicky uspořádaných přehledů významných rozhodnutí Nejvyššího soudu. Budete-li například řešit nějakou otázku související s rozhodováním valné hromady akciové společnosti, naleznete na našich stránkách v části obsahující tyto přehledy rubriku obchodní korporace, podrubriku valné hromady a v ní se budete moci podívat, zda vámi řešenou otázku již Nejvyšší soud posuzoval. A pokud ano, jak. Rád bych, aby výsledná podoba byla uživatelsky co nejpřívětivější. V těchto přehledech nebude samozřejmě veškerá judikatura, měly by však pomoci s orientací v dané problematice a s následným vyhledáváním navazujících rozhodnutí.

Z našich debat v minulých letech vím, že máte dlouhodobou a jasnou představu o možných úpravách dovolacího řízení. V čem by podle Vás mohly spočívat především?

Je třeba se rozhodnout, zda Nejvyšší soud má být klasickou třetí instancí „italského" střihu, jež ročně vydá tisíce – či v horším případě desítky tisíc – rozhodnutí, která nikdo nečte a nezná, anebo zda má plnit roli autority, jež sjednocuje judikaturu a výklad právních předpisů. Dlouhodobě poukazuji na to, že obě role naráz ve stejném rozsahu a kvalitě plnit nemůže.

V současné době jen civilní kolegium Nejvyššího soudu každý rok vychrlí více než 5 000 rozhodnutí. Když k tomu připočteme rozhodnutí našeho trestního kolegia, Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu, je odborná i laická veřejnost každý rok doslova „zasypána" více než 15 000 rozhodnutími vrcholných soudních instancí. Rozhodnutími, jež chceme, aby lidé znali a aby se jimi řídili. To je samozřejmě nemožné, ani my sami nejsme schopni se v tom množství orientovat. Je naprosto nezbytné znovu otevřít diskusi o roli všech tří vrcholných soudů a o nastavení celého systému tak, aby dával smysl.

Řešení přitom nespočívá v omezování přístupu k těmto soudům. Ten by měl být naopak co nejširší, s jasně definovanými výjimkami. Co se musí změnit, je způsob, jakým tyto soudy selektují nápad. Zjednodušeně řečeno, mám za to, že (až na výjimky) každý má mít právo předložit svůj případ Nejvyššímu soudu, ale nikoliv již právo na to, aby se Nejvyšší soud jeho případem věcně zabýval. Usnesení, jímž se odmítá nepřípustné dovolání, by nemělo být povinně odůvodňováno. Odmítne-li Nejvyšší soud dovolání, je to proto, že se buď ztotožnil s posouzením učiněným soudy nižších stupňů, anebo proto, že dovolatel nepředložil žádné relevantní argumenty. Odůvodnění těchto usnesení zpravidla nepřináší nic užitečného ani pro dovolatele, ani pro výklad právních předpisů. A přitom jejich napsání sebere soudcům značné množství času i sil, které by mohli (a měli) věnovat kauzám, v nichž je dovolání přípustné. Jde o řešení, jež je poměrně dobře popsáno v odborné literatuře a funguje v řadě států.

> *Nejvyšší soud nesmí být „továrnou na rozsudky", jež ročně vychrlí mnoho tisíc rozhodnutí, která nikdo nečte a nezná, ale institucí, která v reálném čase, s hlubokou znalostí a v dokonalé kvalitě podává výklad zásadních právních otázek, s nimiž se právní praxe potýká.*

Již více než rok je svět ochromen koronavirovou pandemií. Osobní kontakt mezi lidmi se omezil do takové míry, že bylo nezbytné urychlit elektronizační procesy ve všech sférách života. Nejinak tomu bylo i v oblasti vzdělávání. Notářská komora ČR a její regionální komory přesunuly vzdělávací činnost do online prostředí. Již několikrát jste i Vy touto formou pro notářskou obec přednášel. Jaké zkušenosti jste si z těchto školení odnesl? V čem spatřujete klady a zápory online vzdělávání?

Nedávno jsem na podobnou otázku odpovídal časopisu Auditor. Dovolím si proto nyní reagovat stejně. Semináře, konference a další vzdělávací akce, jichž se jako lektor či přednášející účastním, pro mne představují skvělou příležitost k setkání se zástupci všech profesních skupin. Díky tomu mám relativně dobrou zpětnou vazbu, jde-li o rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, a také poměrně slušný přehled o tom, co praxe řeší, co ji trápí a co naopak oceňuje. Jinými slovy, jde pro mě o jednu z cest, jak se vyhnout riziku odtržení od „reálného života". Přesunutí vzdělávacích aktivit do online prostoru bohužel určitou část těchto výhod maže; semináře i přednášky jsou reálně méně interaktivní, lidé se méně ptají a méně vstupují do diskuse. Jakkoliv má online forma i své výhody (všichni se můžeme „sejít" z tepla svých kanceláří, pracoven či obýváků), už se moc těším, až své účastníky opět uvidím „naživo".

Zmíněná školení se věnovala Vašemu oboru, tedy korporátnímu právu. Jak vnímáte roli notáře v této oblasti

a přináší poslední novela zákona o obchodních korporacích účinná od 1. 1. 2021 nový prostor pro notáře, jak korporacím pomoci?

Role notářů, z mého pohledu už tak nenahraditelná, se díky této novele výrazně posílila. Nejenom zdůrazněním významu notářských zápisů o rozhodnutí orgánu obchodní korporace (§ 45 odst. 3 z. o. k.) či zavedením nových typů notářských zápisů (§ 80ga až 80gd notářského řádu), ale zejména částečným vyjasněním hranice mezi kogentními a dispozitivními normami. Vyšší míra dispozitivity korporátního práva sice klade na všechny zúčastněné vyšší nároky, ale současně posiluje roli a význam zapojení notářů coby odborníků na tuto právní oblast při přípravě zakladatelských právních jednání a jejich „šití na míru" potřebám konkrétních klientů.

Přelomem v oblasti korporátního práva bylo bezpochyby spuštění zápisů do veřejných rejstříků notáři v květnu roku 2015. Jak tento krok zpětně hodnotíte a jaké máte poznatky z Vaší praxe v této oblasti?

Přímé notářské zápisy považuji za jednu z nejvýznamnějších změn, jež nová civilní legislativa přinesla na pole korporátního práva. A jde o změnu veskrze pozitivní. Zápisy do veřejných rejstříků nyní mohou být prováděny jako služba poskytovaná proklientským a méně formalizovaným způsobem. A současně dochází k částečnému odbřemenění justice od agendy, jež jí svojí povahou stejně nenáleží. Do budoucna bych uvítal, kdyby naprostá většina zápisů do veřejných rejstříků byla prováděna notáři a soudům zůstala jen ta část, která je něčím problematická či sporná.

Jsou dle Vašeho názoru i jiné agendy v oblasti nesporného soudnictví, kde by bylo možné potenciál notářství využít, a odbřemenit tak soudům? Podle průzkumů by velká část veřejnosti uvítala například možnost rozvodů manželství u notáře.

Nesporné rozvody jsou dobrým příkladem další agendy, která by mohla a měla být „vyvedena" mimo justici. Není důvod, aby si lidé, mezi nimiž není žádného sporu, chodili k soudu pro „úřední lejstro". Její svěření notářům je podle mne rozumným a logickým krokem. A podle mého názoru tu jsou i další agendy, které by bylo rozumné ze soudů „odvést".

Co podle Vašeho názoru čeká notáře v souvislosti s přijetím zákona o evidenci skutečných majitelů?

Myslím, že hlavně naštvaní a rozmrzelí klienti, jimž budete vysvětlovat, proč musí plnit další veřejnoprávní povinnosti a platit další poplatky za to, aby mohli i nadále podnikat či vyvíjet jinou činnost. Nedávno jsem označil GDPR za zbraň hromadného ničení. Stejné označení si zaslouží i evidence skutečných majitelů a s ní související AML legislativa. Kromě malé skupiny těch, proti nimž je namířena, negativně zasáhne značné množství lidí, kteří nic neporušují a nikoho neohrožují. Jakákoliv úprava, která vychází z premisy, že každý člověk je lump, neprokáže-li opak, je prostě problematická. Vrásky notářům určitě udělají některé důsledky porušení povinnosti zapsat do evidence skutečného majitele. Sistace hlasovacího práva se totiž promítne i do Vaší činnosti. Ale abych jen nestrašil, osobně vítám úpravu přímých notářských zápisů do evidence. Osvědčí-li se, a já věřím, že ano, mohla by sloužit jako předloha pro přímé notářské zápisy do veřejných rejstříků.

Elektronizace se nevyhýbá ani oblasti soudnictví. Již v březnu loňského roku jsme měli možnost se na půdě Ministerstva spravedlnosti setkat se soudcem prvního kanadského státního online soudu. Tento online soud se převážně zabývá spory o drobných nárocích, o újmách na zdraví nebo spory mezi družstevníky. Dokážete si představit, že by určitá část občanskoprávní agendy českých soudů zcela přešla do online prostředí?

Jednoznačně ano. Justice se musí přizpůsobovat společenskému a technologickému vývoji tak, aby své poslání dokázala plnit i v nových či měnících se podmínkách. Přesouvá-li se do určité míry život společnosti do online prostoru, nemůžeme zůstat stranou.

Dlouholetou a mezi notáři velmi oblíbenou tradicí byly kroměřížské semináře. I ty ovšem musely být kvůli pandemii odloženy na neurčito. Sám jsem do Kroměříže každoročně velmi rád jezdil. Tato akce vždy představovala unikátní příležitost probírat rozličné právní otázky v neformálním přátelském prostředí. Hodlá vedení Nejvyššího soudu, až to epidemiologická situace umožní, pokračovat v této tradici, která je neodmyslitelně spjata s JUDr. Romanem Fialou?

Ano. S doktorem Fialou, který zůstane odborným garantem těchto seminářů, jsme domluveni, že v této tradici budeme společně pokračovat. Držme si palce, abychom tak mohli učinit už letos.

Povolání soudce je nesmírně náročné a vyžaduje velké soustředění a nasazení. Čím se nejraději odreagujete ve volném čase? A dokážete si svůj domov představit jinde než v „drsném podhůří Jizerských hor"?

Volný čas se hlavně snažím trávit se svými nejbližšími; aktivity, jimž se věnujeme, jsou vlastně méně podstatné. Snažím se trochu sportovat, s čímž mi pomáhá mladší syn, který je zapálený do cross fitu a bojových sportů. Kromě toho, jsem-li doma, chodíme denně na delší procházky po Jizerkách s naším psem. A až zase půjde normálně cestovat, rád se vrátím ke svým (byť ne tak často provozovaným) zálibám – jachtingu a potápění. Skutečnost, že jsme s rodinou ani po tolika letech nepřesídlili do Brna, dokládá, jak moc nám Jizerské hory přirostly k srdci. Určitě v nich hodláme zůstat.

Vážený pane místopředsedo, velice děkuji za rozhovor, který jste našemu časopisu poskytl, a přeji Vám v nadcházejícím období mnoho pracovních i osobních úspěchů. ■

Mgr. Radim Neubauer, prezident Notářské komory České republiky, notář v Praze

Záboj Horák – Petra Skřejpková:

Pocta Jiřímu Rajmundu Treterovi

Praha: Leges, 2020. 447 s. ISBN 978-80-7502-439-8.

PROFESOR JIŘÍ RAJMUND TRETERA SE ZAPSAL DO DĚJIN UNIVERZITY KARLOVY JAKO OBNOVITEL VÝUKY CÍRKEVNÍHO PRÁVA, KONFESNÍHO PRÁVA A PRÁVNÍCH DĚJIN CÍRKVÍ NA PRAŽSKÉ PRÁVNICKÉ FAKULTĚ PO ROCE 1989. POCTA K JEHO 80. NAROZENINÁM JE DŮKAZEM TOHO, ŽE JUBILANT PRO TYTO OBORY DOBŘE VYCHOVAL SVÉ ŽÁKY A ŽE NAVÁZAL I ČETNÉ KOLEGIÁLNÍ VAZBY S PĚSTITELI TĚCHTO A BLÍZKÝCH OBORŮ (PRÁVNÍ ROMANISTIKA, PRÁVNÍ DĚJINY, DĚJINY PRÁVNICTVÍ) V ČESKÝCH ZEMÍCH I V ZAHRANIČÍ. DO ROZSÁHLÉHO SBORNÍKU TAK PŘISPĚLO 36 AUTORŮ, KTEŘÍ PŘITOM ŘADU TRETEROVÝCH KOLEGŮ A ŽÁKŮ ZDALEKA NEUZAVÍRAJÍ. OSOBNOST PROFESORA TRETERY, JEHO RODINU A JEHO ŽIVOTNÍ OSUDY PODROBNĚ VE SBORNÍKU PŘIBLÍŽIL ZÁBOJ HORÁK.

Pocty k životním jubileím bývají nezřídka „všehochutí“ příspěvků podle toho, o čem gratulanti včetně tech, kteří se věnují i pro poctěného relativně odtažitým oborům, rádi píší. Pocta profesoru Treterovi se z takového pojetí výrazně vymyká, neboť je tematicky uzavřeným souborem, jehož rámec tvoří právě shora uvedené obory.

Rozsah této recenze neumožňuje pojednat podrobněji o všech příspěvcích, snahou je přiblížit, jakými texty jsou zastoupeny jednotlivé zmiňované obory, odpovídající Treterovým pedagogickým a vědeckým zájmům.

Příspěvek Adama Csukáse *Církevní právo v hledáčku reformy právnického studia* je věnován osudům výuky církevního práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v letech 1945–1948. Ačkoliv můj tatínek profesor Stanislav Balík byl po leta kolegou profesora Josefa Turečka na katedře dějin státu a práva a profesora Turečka jsem od dětství osobně znal, až nyní jsem se dozvěděl podrobnosti o tom, jak Josefem Turečkem v rámci poúnorové reformy právnických studií prosazovanou povinnou výuku církevního práva zhatil v právní komisi ÚV KSČ Bedřich Rattinger (s. 97–98). Nejen touto informací je však Csukásův příspěvek pro pamětníky a držitele historické paměti zajímavým přiblížením dosud poněkud opomíjené oblasti dějin Univerzity Karlovy.

Cílem příspěvku Antonína Ignáce Hrdiny *Kanonická legislativa po Kodexu kanonického práva* není, jak píše autor, *„podat vyčerpávající a vědecky precizní přehled pokodexové kanonické legislativy, nýbrž seznámit čtenáře s hlavními zákony vydanými v průběhu dvaceti let od účinnosti nového kodexu“*. Autor podává přehled předpisů ústavního/personálního práva, řeholního práva, manželského práva, magisteriálního práva, sakramentálního práva, manželského práva hmotného, majetkového práva, trestního práva hmotného, procesního práva, kanonizačního práva a liturgického práva. Lze s jistotou říci, že tento přehled bude možné využít i jako učební pomůcku k pedagogickým účelům.

Českého čtenáře zaujme dále příspěvek Piotra Stanisze *Conscientious Objection of Medical Doctors under Polish Law: Remarks on the Judgment of the Constitutional Tribunal of 7 October 2015 (K 12/14)*. Polský Ústavní soud rozhodoval o výhradě svědomí a shledal protiústavními ustanovení zákona o profesích lékaře a zubního lékaře, která ukládala lékařům povinnost poskytnou lékařskou pomoc v rozporu s vlastním svědomím v mimořádně závažných případech a odkázat v případě, že lékař uplatní výhradu svědomí, na jiného lékaře či zdravotnické zařízení, kde by lékařské péče byla poskytnuta.

Pro účely církevních restitucí zejména v souvislosti s případným zneužitím Benešových dekretů je k dispozici příspěvek Jana Beránka *Pronásledování církví ze strany nacistického režimu zachycené v důkazních materiálech Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku*. K Treterovu zájmu o mimoevropské právní dějiny se váže příspěvek Michala Tomáška *Počátky christianizace Číny*. V Poctě nechybí příspěvky autorů, s jejichž články se čtenář setkává na stránkách Ad Notam, Jan Kotous psal na téma *Českobudějovičtí biskupové při královských korunovacích*, rozprava Petra Dostalíka nese název *Ecclesia semper vivit lege romana: Vlivy římského práva v CIC/1983*. Nelze přehlédnout ani úvodní věnování z pera Dominika kardinála Duky. Zbývá jen dodat, že tímto výběrem obsah publikace zdaleka nekončí.

Profesoru Treterovi lze ze srdce pogratulovat k životnímu jubileu a též k tomu, jak zdařilou Poctu mu přichystali jeho přátelé, kolegové a žáci. Kniha patří ve zmiňovaných oborech k nepřehlédnutelným titulům. ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Světová škola notářství v době pandemie

SVĚTOVÁ ŠKOLA NOTÁŘSTVÍ (WORLD NOTARIAT UNIVERSITY) ORGANIZOVANÁ MEZINÁRODNÍ UNIÍ NOTÁŘSTVÍ (UINL) PRO MLADÉ NOTÁŘE (DO 35 LET VĚKU), NOTÁŘSKÉ KANDIDÁTY A NOTÁŘSKÉ KONCIPIENTY SE V ROCE 2020 KONALA V DŮSLEDKU CELOSVĚTOVÉ PANDEMIE NEMOCI COVID-19 NETRADIČNĚ, A SICE VIRTUÁLNĚ. TÉMA OSMÉHO ROČNÍKU SVĚTOVÉ ŠKOLY NOTÁŘSTVÍ REAGOVALO NA VZNIKLOU PANDEMII A V RÁMCI ŠIRŠÍHO TÉMATU URČENÉHO PRO ROKY 2020 AŽ 2022 „NOTÁŘ: ZÁRUKA PRÁVNÍ JISTOTY V OBČANSKÉM PRÁVU: OCHRANA OBČANŮ – OCHRANA SPOLEČNOSTI“, JSME SE ZAMĚŘILI NA PODTÉMA „PŘIZPŮSOBENÍ VÝZNAMU NOTÁŘSKÉ ČINNOSTI V REAKCI NA PANDEMII“.

Organizátoři Světové školy notářství zvolili pro online webináře platformu Zoom, přičemž veškeré projevy účastníků byly simultánně překládány do angličtiny, francouzštiny a španělštiny. Webináře se konaly dva. První, úvodní, připadl na 16. července 2020. Při tomto webináři byli účastníci přivítáni prezidentkou Unie, kterou je argentinská notářka Dr. Cristina Noemi Armella. Následně ředitel pro vzdělávání, Thierry Vachon z Francie, představil téma letošního ročníku. Účastníci byli dále seznámeni s pedagogickým týmem skládajícím se ze čtyř profesorů, z nichž každý představil své téma, jehož byl garantem. Do osmého ročníku Světové školy notářství se přihlásilo celkem 84 účastníků z 35 států celého světa, kteří byli rozděleni do čtyř skupin podle probíraných okruhů, a to rodina, dědictví, osoby a statky. Na závěr úvodního webináře měl čestný prezident Jean-Paul Decorps z Francie krátkou přednášku týkající se mezinárodního uznávání notářských listin, po které následovala diskuze zúčastněných.

Vzhledem k cíli Světové školy notářství, tj. vytvářet platformu pro sdílení zkušeností z různých zemí, jejich vzájemné porovnávání a případné inspirování se praxí z jiných států, neměli být účastníci světové školy notářství pouze pasivními příjemci informací, nýbrž byla vyžadována též jejich aktivní participace. Profesor každého z okruhů vytvořil krátké video, ve kterém seznamoval své studenty s daným tématem, a připravil pro studenty pracovní listy s otázkami. Účastníci měli zhruba měsíc na vypracování otázek z pracovního listu a vytvoření krátkého videa shrnujícího jejich odpovědi. Všechna videa i písemné práce příslušný profesor vyhodnotil a shrnul jak písemně, tak ústně při závěrečném dvoudenním webináři, který se konal 21. a 22. října 2020. V průběhu závěrečného webináře byl též dán prostor jednotlivým účastníkům ke sdílení vlastních úvah nad daným tématem.

Byla jsem zařazena do anglické skupiny vedené profesorem Lucem Weytsem, který mimo jiné vyučuje na Univerzitě v Louvain v Belgii. Tématem naší skupiny byly statky, a to konkrétně smlouvy o převodu nemovitostí, okrajově též o převodu movitých věcí. Pan profesor se zajímal o právní úpravu a zejména roli notářů při úplatných převodech nemovitostí v jednotlivých zemích. V úvodním videu odůvodnil výběr tématu především tím, že nemovitosti jsou jedny z nejvýznamnějších statků ve vlastnictví osob. Jsou nejen jejich domovem, ale v dnešní době též stále více pracovištěm. Upozornil na významnou roli notářů při převodech nemovitostí, když notář by při sepisu listiny měl brát v úvahu nejen úpravu závazkových poměrů, ale i důsledky smlouvy pro oblast rodinného práva, dědění, práv osob, daňových předpisů, práva životního prostředí nebo stavebního práva. Jen díky propojování jednotlivých právních úprav a přemýšlením nad důsledky komplexně mohou notáři účinně předcházet vzniku právních sporů mezi účastníky smlouvy i třetími osobami.

Prvním významným okruhem otázek byly otázky týkající se formalit, které smlouva o koupi nemovitostí musí splňovat. Jeho první otázka směřovala k tomu, zda je podle právních řádů jednotlivých zemí nutné, aby kupní smlouvu sepisoval notář. V 60 % případů účastníci sdělili, že v jejich zemi je povinnou formou smlouvy o koupi nemovitosti notářská listina. Další otázky směřovaly na samotnou roli notáře při sepisu listin, tj. jaké informace o prodávajícím, kupujícím a o předmětné nemovitosti musí notář prověřovat před samotným sepisem smlouvy, jaké náležitosti

má kupní smlouva, zda notáři do notářských listin uvádí i veškerá poučení, která byla účastníkům smlouvy sdělena, zda notáři kupní smlouvy sepisují sami nebo např. při sepisu spolupracují s více notáři, nebo zda notář hraje nějakou úlohu při placení kupní ceny. Dotazovalo se také na proces při převodu nemovitostí (zda je nutný zápis do celostátního registru či nikoliv, zda existuje tzv. *cooling period*) nebo na to, jak v jednotlivých zemích funguje katastr nemovitostí (zda je veřejný, zda existuje jen jeden registr, který uvádí veškeré informace o dané nemovitosti, či zda je jich více, apod.). Zajímavá byla otázka týkající se nových, zatím nepostavených domů nebo bytů a role notáře a právní úpravy v těchto případech. Ze shrnutí odpovědí vyplynulo, že většina států má speciální úpravu pro developerské projekty, a to zejména s ohledem na ochranu spotřebitelů, při které notář plní svou úlohu. Neopomněla se ani aktuální otázka zvláštních opatření přijatých v důsledku pandemie, zejména zda se pandemie nějak dotkla samotného sepisování listin, zda je možnost podepisovat listiny elektronicky či pořádat jednání prostřednictvím videokonferencí. Účastníci ze všech zemí na tuto otázku reagovali podobně, a to že přijali hygienická opatření v podobě nošení roušek, dodržování rozestupů, větrání a dezinfekce prostor, ve kterých probíhá jednání, s tím, že omezují osobní styk na minimum. Poslední otázka mířila na roli notářů při převodu movitých věcí. Z odpovědí účastníků bylo zjištěno, že téměř v žádném státě notář nesepisuje listiny o převodu movitých věcí, případně velice výjimečně. Pan profesor se také krátce zmínil o vlivu nových technologií na naši profesi, především apeloval, že jsou nevyhnutelnými nástroji, které nám mají být dobrým sluhou, nikoliv zlým pánem.

Co se ostatních skupin týče, účastníci vedení prezidentkou Dr. Armellou se zabývali tématem rodiny, konkrétně otázkou, zda právní systém v jednotlivých zemích rozeznává druha a družku, zda je možné v jejich zemi uzavřít manželství stejnopohlavních párů nebo zda notář může hrát nějakou roli při uzavírání nebo rozvodu manželství (v některých zemích notáři rozhodují o rozvodech, např. v Ekvádoru, Bolívii či Kostarice, v Ekvádoru např. hrají roli i při uzavírání manželství). Diskutovalo se také o režimech manželských majetkových poměrů v jednotlivých zemích.

Skupina vedená profesorkou Christine Morin z Kanady se věnovala otázkám souvisejícím s právem osob, a to ze dvou úhlů pohledu – právo na to být zdravý (informovaný souhlas se zákrokem sepsaný notářskou listinou) a právo na smrt (euthanasie, souhlas s odpojením od přístrojů sepsaný notářskou listinou).

Otázky týkající se dědictví řešila skupina pod vedením profesora Michela Grimaldiho z Francie. V diskuzi bylo řečeno, že narůstá zájem o sepisování pořízení pro případ smrti, byly předestřeny jednotlivé formy závětí v různých zemích, přičemž převládající formou jsou závěti sepsané zůstavitelem vlastnoručně. S ohledem na pandemii bylo konstatováno, že určité problémy při sepisu závěti notářskou listinou činí trvání na osobní přítomnosti pořizovatele při absenci možnosti sepisovat závěti ve formě notářského zápisu elektronicky za pomoci technologických zařízení. Ve vztahu k řízením o pozůstalosti bylo shrnuto, že ne ve všech státech provádí řízení o pozůstalosti notář.

V průběhu závěrečných webinářů ještě čestný prezident Jean-Paul Decorps přednášel o významu a užitečnosti notářství pro společnost. Zdůraznil, že v osobě notáře se kloubí na jedné straně státem jmenovaný a pověřený úředník s přesně vymezeným výčtem pravomocí, na straně druhé soukromá osoba, manažer, placený žadateli o notářské úkony a benefitující z výhod soukromého sektoru. Status notářů se odvíjí od jejich úlohy, a sice plnit potřeby společnosti a občanů, z čehož vyplývají další charakteristiky notářského povolání, tj. že notáři jsou nestranní a nezávislí a že je zajištěno, aby notářské služby byly veřejnosti přístupné. Notáři také zaručují, že všechny jimi sepsané listiny jsou v souladu s obecně závaznými předpisy, a i díky poskytovanému právnímu poučení zajišťují ve společnosti právní jistotu a soudní mír. Jean-Paul Decorps také upozornil, že v zemích, kde neexistuje notářství latinského typu, a jako příklad uvedl Spojené státy americké, je až o 50 % více soudních sporů, což se projevuje nejen v peněženkách účastníků sporů, ale i státu, resp. daňových poplatníků. V průběhu své přednášky také několikrát zopakoval, že notář má sloužit jako jakýsi most mezi státem a občany. Další rozvoj notářství vidí v oblasti rozvodů a mediace.

Závěrem lze říci, že i přestože se osmý ročník Světové školy notářství konal poprvé v historii online, organizace byla perfektně zvládnutá. Účastníci byli propojeni i mimo webináře přes skupinu na platformě Whatsapp, kde probíhala živá diskuze několik měsíců před i po samotném konání Světové školy. Při webinářích museli mít všichni účastníci povinně zapnutou kameru, díky čemuž byla v rámci možností navozena atmosféra přednáškové auly. Simultánní překlad do anglického jazyka probíhal bez větších problémů, přesto se podle mého názoru místy ztratil smysl sdělovaného. Vybraná témata pokrývala velkou škálu notářské činnosti, bohužel komparace byla povětšinou povrchní, zredukovaná na sdělení typu „v naší zemi to funguje takto, v jiné zemi naopak takto“. Jsem si ovšem vědoma, že pro hlubší poznání rozdílů či úvahy de *lege ferenda* nebyl časový prostor, a to i z důvodu letošního „bezkontaktního“ ročníku. Z hlediska používání nových technologií pak bylo několikrát skloňováno, že bude potřeba se na ně adaptovat, a že pokud chce notářství obstát i ve 21. století, musí toto akceptovat a naučit se technologie používat jako svého pomocníka, neboť poptávka po elektronizaci služeb je ve společnosti vysoká.

Světová škola notářství 2020 pro mě byla velmi zajímavou zkušeností, a to i pro její online podobu. Pevně však věřím, že příští ročníky budou moci proběhnout opět offline, neboť přidaná hodnota osobního setkání je bezesporu nenahraditelná. ■

Mgr. Veronika Kočerová,
notářská koncipientka JUDr. Martina Krčmy, notáře v Praze

EU *v kostce*

Rádi bychom vám představili novou pravidelnou rubriku Mezinárodních vztahů kanceláře NK ČR, ve které vám budeme přinášet stručnou formou aktuální informace z EU mající dopad nejen na notářskou profesi.

Za Mezinárodní vztahy kanceláře NK ČR,

JUDr. Berenika Wünschová a Mgr. Petr Klika

PORTUGALSKÉ PŘEDSEDNICTVÍ

Portugalsko převzalo 1. ledna 2021 předsednictví Rady EU na období 6 měsíců a publikovalo svůj pracovní program. Mezi jeho priority patří: implementace akčního plánu EU v oblasti praní špinavých peněz a financování terorismu, využití nových technologií v oblasti justice, interoperabilita evropských soudních systémů (vč. systému e-CODEX), vypořádání se s otázkami civilní odpovědnosti při použití umělé inteligence v justici, ochrana zranitelných dospělých a dosažení dohody týkající se nařízení o právu použitelném na postoupení pohledávek.

CNUE (RADA NOTÁŘSTVÍ EU)

8. února 2021 se konalo první zasedání správní rady CNUE v novém složení. Členem správní rady je v tomto roce i prezident NK ČR, Mgr. Radim Neubauer. Prezidentem CNUE pro rok 2021 je prezident maďarské notářské komory, Dr. Ádám Tóth. Viceprezidentkou se stala prezidentka italské notářské komory, Valentina Rubertelli. Dalšími členy správní rady jsou Laurence Leguil (Francie), Francisca Maria Sequeira da Silva Ribeiro de Castro (Portugalsko), Dainius Palaima (Litva) a Aigars Kaupe (Lotyšsko).

DIGITALIZACE JUSTICE

Evropská komise spustila 16. února veřejnou konzultaci k digitalizaci přeshraničních civilních, obchodních a trestních řízení v EU. Již v prosinci 2020 Komise projevila záměr zavést elektronickou formu jako výchozí podobu přeshraniční justiční spolupráce. Na konec roku 2021 byl avizován legislativní návrh.

OBCHODNÍ REJSTŘÍKY

Evropská komise se zabývala připojením obchodních rejstříků Bulharska, Francie a Irska do systému propojení obchodních rejstříků BRIS. Francie a Irsko již zjednaly nápravu. Bulharsko tak stále neučinilo, a bylo mu tedy doručeno odůvodněné stanovisko Komise, ve kterém žádá připojení tamějšího obchodního rejstříku. Pokud Bulharsko nezareaguje v příslušné lhůtě, může Komise věc postoupit Soudnímu dvoru EU.

VEŘEJNÉ SLUŽBY

Evropská komise spustila konzultaci k vývoji evropského interoperabilního systému pro veřejné služby. V polovině roku by měla být spuštěna iniciativa týkající se digitální identifikace. Tento systém by měl být k dispozici všem občanům EU a též pro oblast soukromých služeb.

E-CODEX

Výbor stálých zástupců členských států EU (COREPER) schválil vytvoření *ad hoc* pracovní skupiny pro počítačový

systém e-CODEX (online výměna dat v oblasti justice). Skupina bude odpovídat za přijetí stanoviska vůči návrhu nařízení publikovanému v prosinci 2020. Toto nařízení by mělo svěřit správu systému agentuře EU, přičemž v současnosti je spravován konsorciem členských států a dalších organizací.

BREXIT

Dne 1. března vypršel mandát Výboru pro vztahy s UK a jeho hlavní vedoucí bude nadále působit jako speciální poradce předsedkyně Evropské komise Ursuly von der Leyen pro otázky spojené s implementací dohody a závěrečnou fází ratifikace. Bude zřízena nová služba pro dohody mezi EU a UK.

PRÁVNÍ STÁT

Evropská komise spustila konzultaci za účelem tvorby druhé výroční zprávy týkající se právního státu. Účelem konzultace je sběr dat o různých porušeních principů právního státu. První výroční zpráva publikovaná 30. září 2020 hodnotila nezávislost justice, antikorupční systémy a celkový stav svobody tisku ve členských státech.

SDEU

Ochrana osobních údajů – vnitrostátní úřad pro ochranu soukromých údajů, který není vedoucím dozorovým úřadem ve smyslu GDPR, může podnikat právní kroky pouze v případech, kdy je to výslovně předvídáno právem EU, uvedl generální advokát Michal Bobek ve stanovisku ze 13. ledna ve věci C-645/19.

LGBTI – před Soudním dvorem EU se 9. února konalo první slyšení ve věci C-490/20, jehož účastníky jsou stejnopohlavní pár tvořený Bulharkou a Britkou narozenou na Gibraltaru a dále bulharské hlavní město Sofie. Město odmítlo vydat rodný list pro dceru páru, která se narodila ve Španělsku v roce 2019 a která by se proto mohla ocitnout bez státní příslušnosti. Bulharské orgány jsou toho názoru, že není možné, aby byl pár osob stejného pohlaví registrován jako rodiče na rodném listu.

EVROPSKÝ PRÁVNÍ INSTITUT (ELI)

Členové rady ELI zvolili prezidenta, viceprezidenty a ekonoma. Funkční období je dvouleté. Příštím prezidentem bude profesor Pascal Pichonnaz (Université de Fribourg, Švýcarsko), prvním viceprezidentem lord John Thomas (House of Lords) a druhou viceprezidentkou se stane dánská advokátka Anne Birgitte Gammeljord. Ekonomem byl zvolen profesor Pietro Sirena (děkan, Scuola di Giurisprudenza Bocconi). Uvedení představitelé se ujmou funkce v září letošního roku. Institut se věnuje rozvoji práva a právní politiky, přičemž mezi jeho členy se řadí akademici, právní praktici, soudci, ale také instituce různého charakteru. Dlouholetým členem ELI je i prezident NK ČR, Mgr. Radim Neubauer. ■

JUDr. Berenika Wünschová,
Mgr. Petr Klika

NK ČR ve správní radě Rady notářství EU

PO TŘECH LETECH OPĚT PŘIŠLA ŘADA NA NK ČR, ABY BYLA ZASTOUPENA VE VÝKONNÉM ORGÁNU RADY NOTÁŘSTVÍ EU (CNUE), V JEJÍ SPRÁVNÍ RADĚ.

Prezidium NK ČR jmenovalo Mgr. Radima Neubauera, který byl pak jednohlasně zvolen do funkce člena správní rady na prosincovém online zasedání generálního shromáždění CNUE. Spolu s českým notariátem bude ve správní radě v roce 2021 působit notářství maďarské, jehož prezident je současně pro tento rok prezidentem CNUE, notářství italské, jehož prezidentka je současně pro tento rok viceprezidentkou CNUE, notářství francouzské, portugalské, litevské a lotyšské.

Každý člen správní rady dostal na starost určitou oblast notářské činnosti, a s ohledem na rozsáhlé kompetence

českých notářů v právu obchodních korporací bude právě Mgr. Neubauer představovat gestora pro tuto oblast.

Prioritami správní rady pro rok 2021 jsou digitalizace justice, implementace směrnice o přeshraničních přeměnách, boj proti praní špinavých peněz a vnitřní trh EU. ■

JUDr. Berenika Wünschová, Mezinárodní vztahy NK ČR

Digitální archivace notářských listin v Německu

V Německu došlo k vydání právního předpisu, který představuje další část právního rámce pro zakládání notářských listin do centrálního elektronického archivu vedeného Spolkovou notářskou komorou. Dne 28. 10. 2020 byla publikována vyhláška upravující vedení notářských spisů a rejstříků (dále jen „vyhláška"), jejíž převážná část nabývá účinnosti k 1. 1. 2022.[1] Tato vyhláška navazuje na zákon, na jehož základě bude zřízen zmíněný elektronický archiv notářských listin.[2] Četné a výrazné změny, které nová vyhláška přináší, prostupují takřka celou materií archivace listin vznikajících v rámci chodu notářského úřadu. Obecně vzato je novelou předvídána povinnost archivace podstatné části vznikajících dokumentů v elektronické podobě a povinnost vedení vybraných rejstříků notářského úřadu v elektronické podobě. Pro některé rejstříky je pak možnost jejich vedení v elektronické formě zakotvena fakultativně.

Jednou z hlavních změn, které novela s účinností od roku 2022 zavádí, je převádění všech dokumentů vytvořených v listinné podobě do elektronické podoby a jejich uchovávání v centrálně vedeném archivu listin. Skenování listin vznikajících v rámci činnosti notářského úřadu pro interní účely není žádnou novinkou, touto novelou však sken listiny nabývá právního významu.

Dále se zavádí možnost vydávání stejnopisů (popř. opisů) z elektronických dokumentů. Namísto kopírování listinného originálu lze od 1. 1. 2022 jednoduše vytisknout elektronickou podobu originálu, která je postavena naroveň listinné formě.

V návaznosti na uvedené změny dochází také k úpravě doby, po kterou jsou dokumenty uchovávány. Doposud byla pro velkou část podstatných listin stanovena skartační

lhůta v délce 100 let. Ustanovení § 50 odst. 1 vyhlášky nově stanoví skartační lhůty pro jednotlivé kategorie rejstříků a listin, přičemž k nejpodstatnějším z nich patří lhůta 100 let pro dokumenty uchovávané v elektronické sbírce listin a lhůta 30 let pro dokumenty uchovávané v listinné podobě. Ve vztahu k dokumentům uchovávaným v listinné podobě tak dochází k výraznému zkrácení skartační lhůty, přičemž dostupnost dokumentu je zachována prostřednictvím elektronické archivace po obvyklou dobu 100 let.

Ohledně vedení rejstříků notářského úřadu platí, že hlavní rejstřík notářských listin vznikajících v notářském úřadu bude veden elektronicky *(Urkundenverzeichnis)* a nahradí dosavadní rejstřík vedený v listinné podobě *(Urkundenrolle)*. Rejstřík listin slouží k evidenci notářských zápisů, ale také dalších druhů listin, např. záznamů o provedených legalizacích podpisů, o předložení soukromých listin aj. Výčet evidovaných listin se podává z § 7 vyhlášky, vedení rejstříku pak upravuje § 8. Po uplynutí kalendářního roku jsou údaje z rejstříku exportovány do jednoho souboru a opatřeny kvalifikovaným elektronickým podpisem notáře.

K obdobným změnám dochází také v materii notářských úschov. Doposud byly dle německé úpravy vedeny dva rejstříky v listinné podobě, jeden byl řazen chronologicky a druhý dle jednotlivých spisů. Ustanovení § 21 vyhlášky oproti tomu stanoví vedení jediného rejstříku pro notářské úschovy.[3] Předvídána je také samostatná sbírka dědických smluv a zvláštní sbírka pro dokumenty v listinné podobě, které nelze pro jejich povahu převést do elektronické podoby.[4] Pro dokumenty v ní uložené je § 50 odst. 1 bod 6 vyhlášky předepsána skartační lhůta 100 let.

V současnosti účinný stav již umožňuje vést vedlejší rejstříky v elektronické podobě bez nutnosti jejich paralelního vedení v listinné formě. Vedlejší rejstříky obsahují např. údaje nezbyt-

1 Vyhláška byla uveřejněna ve Sbírce zákonů, část I, č. 48, s. 2246. Dostupné online pod odkazem https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&start=//*%5b@attr_id=%27bgbl120s2246.pdf%27%5d#__bgbl__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl120s2246.pdf%27%5D__1613473083947 [cit. 16. 2. 2021].

2 Zákon uveřejněný ve Sbírce zákonů z r. 2017, část I, č. 33, s. 1396. Dostupné online pod odkazem https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav#__bgbl__%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl117s1396.pdf%27%5D__1613491050924 [cit. 16. 2. 2021].

3 Rejstřík notářských úschov je podobně jako rejstřík listin na konci příslušného kalendářního roku exportován do jediného souboru a elektronicky podepsán notářem (srov. § 29 vyhlášky).

4 Ze znění § 37 odst. 1 vyhlášky lze dovodit, že se jedná zejména o velikost dokumentu, přičemž však formát větší než DIN A3 sám o sobě nezakládá nezpůsobilost dokumentu k elektronizaci.

né k identifikaci účastníka (včetně případné kopie průkazu), korespondenci s účastníkem apod. Ustanovení § 35 odst. 2 spolkového notářského řádu obecně zakládá možnost volby pro formu jejich vedení. Donedávna však elektronickou evidenci bez listinné opory zapovídalo znění stavovských předpisů. Nyní je připuštěna také možnost, aby notář spravoval rejstříky týkající se určitých skupin úkonů elektronicky, zatímco rejstříky pro jiné úkony klasicky. Zároveň je stanoven požadavek, aby elektronicky vedené vedlejší rejstříky byly popsány pomocí strukturovaných dat (srov. § 43 odst. 1 vyhlášky).

Německo není zdaleka jediným státem, ve kterém v současnosti dochází k více či méně intenzivní přeměně archivace notářských listin do elektronické podoby. Vzhledem k silným ekonomickým vazbám mezi Českou republikou a Německem a také vzhledem k tomu, že se jedná o největší notářství v bezprostředním sousedství České republiky, považuji za vhodné tímto příspěvkem alespoň v hrubých rysech přiblížit způsob, jakým dochází k digitalizaci některých postupů při činnosti notáře. Jedním z notářství, která přistoupila k digitální archivaci již dříve, je rakouské notářství, kde došlo ke zřízení elektronického archivu notářských listin již na přelomu tisíciletí. ■

Mgr. Petr Klika
právník, NK ČR

Projekt CNUE

„Monitorování a hodnocení uplatňování nařízení EU 650/2012 týkajícího se dědictví“ (MAPE dědictví)

Ve čtvrtek 4. února 2021 se online konalo první zasedání Vědeckého výboru projektu CNUE „Monitorování a hodnocení uplatňování nařízení EU 650/2012 týkajícího se dědictví“ (dále jen „MAPE dědictví“), spolufinancovaného Evropskou unií. Tento projekt si klade za cíl v následujících dvou letech analyzovat provádění nařízení o dědictví ve všech zemích, které jsou zastoupeny v CNUE, a to s pomocí 22 notariátů Evropské unie a ARERT (Evropská asociace rejstříků závětí).

Nařízení o dědictví (EU) č. 650/2012 je v platnosti od srpna 2015. V souladu s čl. 82 nařízení[1] předloží Komise nejpozději do srpna 2025 (tj. 10 let po nabytí účinnosti nařízení) zprávu o jeho uplatňování v praxi, včetně posouzení praktických problémů, se kterými se setkala. Ke zprávě budou případně připojeny návrhy na změny nařízení.

Protože ve většině zemí Evropské unie je oblast dědictví notářskou kompetencí, očekává se ohledně revize nařízení o dědictví příspěvek od CNUE. Proto vznikl již nyní projekt „MAPE dědictví“. Hodnocení provedené v rámci projektu „MAPE dědictví“ se bude týkat jak kvantitativních, tak kvalitativních údajů: počet dědictví s přeshraničními prvky za každý rok, počet závětí zjištěných v zahraničí, počet vydaných evropských dědických osvědčení, vymáhání, obtíží atd. Prostřednictvím sběru a analýzy údajů budou mít notáři příležitost předložit návrhy a doporučení pro vytvoření databáze, která by inspirovala legislativní zlepšení po zprávě Evropské komise. To bude v roce 2025. Výsledky a závěry projektu MAPE dědictví budou ve formě studie představeny evropským institucím na konferenci v Bruselu koncem roku 2022.

Projekt je z 90% spolufinancován Evropskou komisí. Má celkový rozpočet 439 394,43 eur a příjemci grantu je pět oficiálních partnerů: ARERT – Evropská asociace rejstříků závětí (http://www.arert.eu/), BNotK (Německá notářská komora), MOKK (Maďarská notářská komora), LNR (Litevská notářská komora) a KNM (Maltská notářská komora). Prezidentkou projektu je francouzská notářka Marianne Sevindik. Délka trvání projektu je dva roky. Projekt již započal 1. 11. 2020 a jeho ukončení se předpokládá v listopadu 2022. V rámci projektu se předpokládá uspořádání dvou mezinárodních workshopů (místo konání Litva a Malta), vydání tří článků v prestižních časopisech orientovaných na mezinárodní právo soukromé, vytvoření videoklipu, přidání interaktivního modulu do Evropské notářské sítě, vytvoření reklamního letáku a loga. V rámci projektu bude potřeba mimo jiné zjistit celkový počet dědictví, a z něj počet dědictví s mezinárodním prvkem. K tomu bude zapotřebí provést sběr těchto dat v členských státech.

České notáře ve Vědeckém výboru, který je jedním z pracovních orgánů tohoto projektu, zastupuje Mgr. Šárka Tlášková, notářka v Praze. ■

Mgr. Šárka Tlášková, notářka v Praze,
členka Mezinárodní komise Prezidia NK ČR

1 Čl. 82 nařízení o dědictví: Komise do 18. srpna 2025 předloží Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o uplatňování tohoto nařízení, jež bude obsahovat hodnocení jakýchkoli praktických obtíží ve vztahu k paralelním mimosoudním řízením v dědických věcech v různých členských státech nebo kdy je současně s mimosoudním řízením v jednom členském státě vedeno řízení před soudem v jiném členském státě. Ke zprávě budou případně připojeny návrhy změn.

PRÁVNÍ ROZHLEDY 23-24/2020:

ČLÁNKY

Autonomie vůle v civilním právu, její ústavněprávní základ a upřednostnění částečné neplatnosti právního jednání před neplatností celkovou
prof. Dr. Alexander J. Bělohlávek, Praha, Ostrava, Plzeň, Varšava

DISKUSE

Námitka promlčení a bezdůvodné obohacení z absolutně neplatných smluv
prof. JUDr. Josef Bejček, CSc., Brno

JUDIKATURA – SOUDY ČR

Nejvyšší soud České republiky: Výklad § 1987 odst. 2 ObčZ; započtení a nejistá či neurčitá pohledávka
§ 1987 odst. 2 ObčZ

„Nejistou nebo neurčitou" ve smyslu § 1987 odst. 2 ObčZ je (zásadně) pohledávka ilikvidní, tj. pohledávka, která je co do základu anebo výše sporná (nejistá) a jejíž uplatnění vůči dlužníku (věřiteli pasivní pohledávky) formou námitky započtení vyvolá (namísto jednoznačného, tj. oběma dotčenými stranami akceptovaného, zániku obou pohledávek v rozsahu, v jakém se kryjí) spory o existenci či výši aktivní pohledávky. Za nejistou či neurčitou nelze pohledávku považovat pouze proto, že ji dlužník neuznává (odmítá uhradit) nebo že je sporná (nejednoznačná) její právní kvalifikace.
Likvidita aktivní pohledávky je hmotněprávním předpokladem započtení; není-li aktivní pohledávka „jistá a určitá", odporuje započtení zákonu a je zpravidla (relativně) neplatné. Dovolá-li se věřitel pasivní pohledávky vůči dlužníku relativní neplatnosti jeho právního jednání (jednostranného započtení), účinky započtení nenastanou (pasivní pohledávka nezanikne).
Pro posouzení, zda jednostranné započtení odporuje § 1987 odst. 2 ObčZ, jsou rozhodné toliko okolnosti, které tu byly v okamžiku, kdy je započtení (projev vůle dlužníka pasivní pohledávky) účinné.
Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu z 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020

PRÁVNÍ ROZHLEDY 2/2021:

DISKUSE

K některým (nejen) problematickým otázkám dovolené po 1. 1. 2021
doc. JUDr. Jakub Morávek, Ph.D., Praha

PRÁVNÍ ROZHLEDY 3/2021:

ČLÁNKY

Společné jmění manželů a rok 2020
Mgr. Michal Králík, Ph.D., Zlín, Brno

BULLETIN ADVOKACIE 1–2/2021:

Velká novela AML zákona a zákona o advokacii – několik úvodních upozornění
Následující článek se zabývá vzájemným vztahem dědické nezpůsobilosti a vydědění pro dědickou nezpůsobilost. Zejména se snaží o vysvětlení toho, proč v zákonné úpravě je upraveno obojí, ačkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že vydědění pro dědickou nezpůsobilost je nadbytečné. V následujících řádcích se zamýšlím i nad některými dalšími souvislostmi, které vydědění pro dědickou nezpůsobilost přináší.
Mgr. Petra Vráblíková, působí jako advokátka a vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

PRÁVNÍ RÁDCE 01/2021:

Mění se pravidla pro valné hromady
Společnost s ručením omezeným musí nově na pozvánku na valnou hromadu uvádět stejný rozsah údajů jako u akciových společností.
Markéta Šlejharová, vedoucí advokátka AK Císař, Češka, Smutný

PRÁVNÍ RÁDCE 02/2021:

Nová pravidla pro základní kapitál a výplatu podílu na zisku
Markéta Šlejharová, vedoucí advokátka AK Císař, Češka, Smutný

SOUDNÍ ROZHLEDY 11–12/2020:

VÝBĚR ROZHODNUTÍ

Rozsah zákonného ručení společníka společnosti s ručením omezeným
Rozsudek NS z 28. 8. 2019, sp. zn. 27 Cdo 5507/2017 (Rc 48/2020, PR 2/2020 s. 67)

I. Z § 132 odst. 1 ZOK plyne, že pro určení výše, v jaké společník společnosti s ručením omezeným nesplnil vkladovou povinnost podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku, je rozhodný stav tohoto zápisu v době, kdy věřitel vyzval společníka k plnění.
II. Pro určení rozsahu, ve kterém společník ručí za dluhy společnosti s ručením omezeným, je rozhodující zásadně jen údaj o rozsahu splnění vkladové povinnosti [ve smyslu § 48 odst. 1 písm. b) VeřRej], jak je zapsán v obchodním rejstříku.
III. Je-li věřiteli v okamžiku výzvy k plnění známo, že některý ze společníků společnosti s ručením omezeným poskytl (jemu či jinému věřiteli) plnění z titulu ručení podle § 132 odst. 1 ZOK, snižuje se vůči němu o toto plnění ručení takového společníka za dluhy společnosti bez zřetele ke stavu zápisu údaje o rozsahu splnění vkladové povinnosti v obchodním rejstříku.

AUDITOR 10/2020:

Zásadní změny v právní úpravě obchodních korporací od 1. ledna 2021
Jan Šafránek, Lola Florianová ■

Rubriku zpracoval Mgr. Erik Mrzena, notář v Praze, člen redakční rady Ad Notam.

Oficiální časopis Notářské komory České republiky

AD NOTAM
ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

ZÁKLADNÍ INFORMACE
vydavatel: Notářská komora České republiky
periodicita: čtvrtletník
náklad: 2 000 výtisků,
formát: A4 (210 x 297)
počet stran: průměrně 56+4

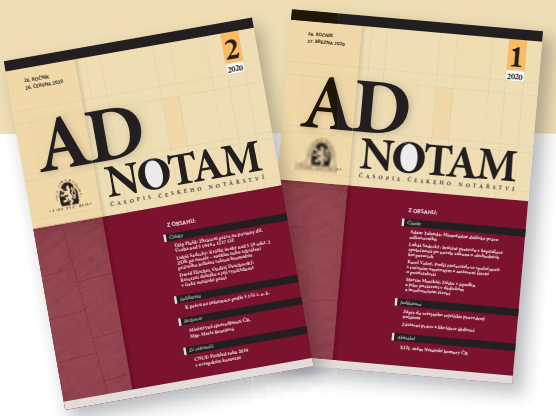

PŘEDPLATNÉ PRO ROK 2021
Cena časopisu: 480 Kč včetně DPH za ročník
(cena jednoho čísla je 120 Kč vč. DPH),
předplatné objednávejte na predplatne.adnotam@nkcr.cz

Zahájení a ukončení činnosti notářů

Ministryně spravedlnosti Mgr. Marie Benešová jmenovala s účinností od 1. 2. 2021, na základě výsledku konkurzu, notářského kandidáta **Mgr. Martina Fajta** notářem v obvodu Okresního soudu ve Znojmě se sídlem ve Znojmě.

Mgr. Martin Fajt

Mgr. Filip Schwarzenstein

Ke dni 1. 2. 2021 byl dále jmenován ministryní spravedlnosti, na základě výsledku konkurzu, notářský kandidát **Mgr. Filip Schwarzenstein** notářem v obvodu Okresního soudu ve Vyškově se sídlem ve Vyškově.

S účinností od 1. 3. 2021 jmenovala ministryně spravedlnosti notářskou kandidátku **Mgr. Martinu Müllerovou Zelenou** notářkou v obvodu Okresního soudu v Šumperku se sídlem v Šumperku.

Mgr. Martina Müllerová Zelená

Mgr. Jiří Souček

Ministryně spravedlnosti podle § 8 odst. 1, § 11 písm. a) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, **odvolala Mgr. Jiřího Součka**, notáře v obvodu Okresního soudu v Trutnově, ke dni 31. 3. 2021 a zároveň ho **jmenovala** dnem 1. 4. 2021 notářem v obvodu Okresního soudu v Náchodě se sídlem v Náchodě.

Ministryně spravedlnosti podle § 8 odst. 1, § 11 písm. a) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, **odvolala JUDr. Moniku Čírtkovou**, notářku v obvodu Okresního soudu v Pardubicích, ke dni 30. 4. 2021 a zároveň ji **jmenovala** dnem 1. 5. 2021 notářkou v obvodu Okresního soudu v Hradci Králové se sídlem v Hradci Králové.

JUDr. Monika Čírtková

Mgr. David Škorpík

Ministryně spravedlnosti podle § 8 odst. 1, § 11 písm. a) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, **odvolala Mgr. Davida Škorpíka**, notáře v obvodu Okresního soudu v Semilech, ke dni 30. 4. 2021 a zároveň ho **jmenovala** dnem 1. 5. 2021 notářem v obvodu Okresního soudu v Liberci se sídlem v Liberci.

Výše uvedeným notářkám a notářům přejeme mnoho úspěchů v jejich pracovní činnosti.

Ministryně spravedlnosti podle § 11 písm. a) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, **odvolala JUDr. Viktora Matějku,** notáře v obvodu Obvodního soudu pro Prahu 3 k 30. 6. 2021 a **JUDr. Otakara Pánka**, notáře v obvodu Okresního soudu v Sokolově, se sídlem v Sokolově k 31. 7. 2021.

Oběma notářům děkujeme za dlouholetou činnost pro české notářství a zároveň přejeme do dalšího života pevné zdraví i osobní spokojenost. ■

Redakce Ad Notam

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Sokolově se sídlem **v Sokolově**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Otakaru Pánkovi, který ukončí činnost notáře ke dni 31. 7. 2021.
Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 6. dubna 2021.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 4. května 2021 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ
na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu ve Zlíně se sídlem **ve Zlíně**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Radomíru Pavelkovi, jehož výkon funkce zanikl dnem 14. 2. 2021. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 26. dubna 2021.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 25. května 2021 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád“), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Obvodního soudu pro Prahu 5 se sídlem **v Praze**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Aleně Klocové, která ukončila činnost notářky ke dni 31. 10. 2020. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 10. května 2021.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 8. června 2021 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ
na obsazení notářského úřadu

pro obvod Okresního soudu v Pardubicích se sídlem **v Pardubicích**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notářce JUDr. Monice Čírtkové, která ukončí činnost notářky v tomto úřadě ke dni 30. 4. 2021. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 24. května 2021.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 22. června 2021 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je
třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

vyhlašuje podle § 8 odst. 6 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „notářský řád"), a podle § 2 odst. 1 předpisu Notářské komory České republiky o postupu při vyhlašování a organizaci konkurzu na obsazení notářského úřadu (konkurzní řád),

KONKURZ

na obsazení notářského úřadu

pro obvod Obvodního soudu pro Prahu 3 se sídlem **v Praze**.

Jde o uvolněný notářský úřad po notáři JUDr. Viktoru Matějkovi, který ukončí činnost notáře ke dni 30. 6. 2021. Notářská komora České republiky přijímá přihlášky do konkurzu ve svém sídle v Praze 2, Apolinářská 12, nejpozději do 31. května 2021.
Jednání před konkurzní komisí se bude konat v úterý 29. června 2021 v době od 9:00 hodin v sídle Notářské komory České republiky v Praze 2, Apolinářská 12.

Přehled předpokladů pro zařazení uchazeče do konkurzu ve smyslu § 7 odst. 1 notářského řádu:
1) státní občanství členského státu Evropské unie, jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace,
2) plná svéprávnost,
3) vysokoškolské vzdělání v oboru právo, získané
   a) v magisterském studijním programu právo a právní věda studiem na vysoké škole v České republice, nebo
   b) studiem na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za rovnocenné vzdělání uvedenému v písm. a) na základě mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, anebo pokud takové vzdělání bylo uznáno podle zvláštního právního předpisu, a současně takové vzdělání odpovídá obsahem a rozsahem obecnému vzdělání, které lze získat v magisterském studijním programu právo a právní věda v oboru právo na vysoké škole v České republice; za vzdělání podle písm. a) se považuje také vysokoškolské vzdělání získané před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice nebo jejích právních předchůdců,
4) bezúhonnost,
5) vykonání alespoň pětileté notářské praxe,
6) složení notářské zkoušky.

Přehled praxí považovaných ve smyslu § 7 odst. 2 notářského řádu za praxi notářskou:
Notářskou praxí se rozumí praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle notářského řádu a praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe Notářská komora České republiky započte zcela praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka, činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole a který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů; do notářské praxe ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky z jiné právní praxe může započítat nejvýše 2 roky.

Přehled zkoušek považovaných ve smyslu § 7 odst. 3 notářského řádu za zkoušku notářskou:
Notářskou zkouškou se rozumí notářská zkouška podle notářského řádu a notářská zkouška podle dřívějších předpisů. Za osobu, která složila notářskou zkoušku, se považuje i ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou a advokátní zkoušku, prokurátorskou zkoušku, odbornou závěrečnou zkoušku právních čekatelů, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka.

Podmínkou zařazení **uchazeče** do konkurzu je podání přihlášky a předložení těchto dokladů:
1) doklad o státním občanství,
2) prohlášení o plné svéprávnosti,
3) výpis z evidence Rejstříku trestů, a je-li uchazeč občanem jiného členského státu Evropské unie, nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarské konfederace, výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudním nebo správním orgánem tohoto státu, nebo výpis z evidence Rejstříku trestů s přílohou obsahující informace, které jsou zapsané v evidenci trestů státu, jehož je občanem; tyto doklady nesmí být starší než 3 měsíce před podáním přihlášky,
4) doklad o vzdělání ve smyslu § 7 odst. 1 písm. b) notářského řádu,
5) doklad o složení notářské zkoušky nebo jiné zkoušky (§ 7 odst. 3 notářského řádu),
6) doklad o alespoň pětiletém trvání notářské praxe nebo jiné praxe (§ 7 odst. 2 notářského řádu),
7) osvědčení podle zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů, jde-li o uchazeče narozeného před 1. 12. 1971,
8) doklad o zaplacení účastnického poplatku (kopie výpisu z účtu, kopie bankovního vkladového dokladu).

Podmínkou zařazení **uchazeče – notáře** se sídlem v České republice do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladu uvedeného shora pod bodem 8).
Podmínkou zařazení **uchazeče - notářského kandidáta** do konkurzu je podání přihlášky a předložení dokladů uvedených shora pod body 6), 7), 8) a dokladu o tom, že je zapsán v seznamu kandidátů příslušné notářské komory.
Notářskou praxi dokládá potvrzením notářské komory o době zápisu v seznamu notářských koncipientů a seznamu notářských kandidátů a potvrzením notáře o době trvání pracovního poměru nebo jiným dokladem, z něhož je zjistitelná délka praxe.

Výše účastnického poplatku za podání přihlášky do konkurzu činí 12 000 Kč a je třeba jej zaplatit nejpozději při podání přihlášky do konkurzu. Poplatek se platí převodem nebo složením na účet Notářské komory České republiky u UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s., č. ú. 45818009/2700, variabilní symbol rodné číslo uchazeče.
Na základě písemné žádosti uchazeče sdělí Notářská komora České republiky statistické údaje o výkonnosti uvolněného notářského úřadu za poslední ukončený kalendářní rok.
Notářská komora České republiky odešle účastníkům zařazeným do konkurzu nejpozději desátý den před jednáním konkurzní komise pozvánku k jednání na adresu uvedenou v přihlášce ke konkurzu.
Notářská komora České republiky předloží na základě výsledku konkurzu ministru spravedlnosti návrh na jmenování notáře do notářského úřadu.

Střípky z historie 62.

Jedním z francouzských právníků, kteří se již od 2. poloviny 90. let 18. století, za Napoleona a za restaurace Bourbonů podíleli na moderní právní úpravě notářství a její praktické aplikaci, byl advokát, politik a soudce Guillaume-Jean Favarde de Langlade (1762–1831). Během svojí kariéry stihl Favarde působit v letech 1795–1799 v Radě pěti set *(Conseil des Cinq-Cent)* a následně v Tribunatu, jehož byl krátce na přelomu let 1801–1802 prezidentem. Po Napoleonově pádu byl kromě jiného členem Státní rady *(Conseil d' Etat)* a prezidentem civilní komory Kasačního soudu (1828–1831). Favard byl v roce 1802 zpravodajem legislativní sekce Tribunatu k organizaci notářství. I jeho zásluhou byl o rok později vydán notářský řád. Favard de Langlade byl civilista, podílel se aktivně též na přípravách dalších napoleonských kodifikací. Byl autorem řady publikací, komentářů a stanovisek, mj. výkladu právní úpravy notářství ve dvousvazkové publikaci *Répertoire de la législation du notariat* (Paris, 1829–1830).

●

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 1926, č. j. R I 1005/26, *„i poslednímu pořízení, jež postrádá formálních náležitostí potřebných k jeho platnosti, možno zjednati trvalé platnosti uznáním účastněných osob"*. Nejvyšší soud, vycházeje mj. z právního názoru Josefa Ungra (1828–1913), dovodil, že *„absolutně neplatný testament nemůže sice uznáním dědiců, jimž neplatnost byla by k prospěchu, státi se právně platným, ovšem ale fakticky účinným"*. Citovaným rozhodnutím tak bylo změněno rozhodnutí rekursního soudu a obnovena platnost rozhodnutí soudu 1. stupně. *„Pozůstalé zletilé děti uznavše poslední pořízení za pravý a platný testament, projevily souhlas s tím, aby na základě jeho byla pozůstalost projednána, považujíce vdovu za universální dědičku, a proto ani samy vůbec nepodaly ze zákona dědické přihlášky, nýbrž jen pozůstalá vdova z testamentu a s dobrodiním inventáře, takže pozůstalostní soud právem přijal její dědickou přihlášku, jakož i protokol o projednání pozůstalosti, podle něhož byla pozůstalost odevzdána manželce zůstavitelově,"* uzavřel Nejvyšší soud.

●

V příručce *Kam po maturitě*, kterou sepsal Karel Berla a v roce 1907 vydal Ústřední spolek českých profesorů, je uvedeno upozornění maturantům, kteří by uvažovali o právnických studiích a budoucím uplatnění v notářství: *„Z pravidla v každém soudním okresu jest notářství ve větších okresích i 2 notariáty. Dosud nebyly vyhlídky nepříznivé, neboť v posledních letech byli jmenováni kandidáti téměř hned po 4leté praxi notáři. Tím obsazena celá řada míst mladými notáři, tak že dle počtu nynějších kandidátů dá se očekávati, že by nově nastupující jmenováni byli teprve po 10–12leté praxi. Postavení kandidátů notářství zejména beze zkoušky notářské, není skvělé, čehož příčinou asi je, že notář musí úřadovati sám a nemůže dáti se zastupovati substitutem, nemá-li dovolené."*

●

Jako jeden z nejstarších německých notářských spolků byl založen pruský Kolínský spolek pro notářství *(Kölner Verein für das Notariat)*, který vznikl v roce 1855. S myšlenkou založení spolku přišli notářští kandidáti z Kolína nad Rýnem již v roce 1854. Rok po svém vzniku zahájil spolek vydávání měsíčníku *Zeitschrift für das Notariat*. Okolnosti vzniku spolku, jakož i jeho první stanovy přinesl v prvním čísle časopisu notářský kandidát Kramer, který byl jedním z dvaceti aktivních spoluzakladatelů tohoto spolku. Spolek se později přejmenoval na Spolek pro notářství v Pruském Porýní *(Verein für das Notariat in Rheinpreussen)*. Digitalizované ročníky časopisu z let 1856–1900 jsou dostupné z: Digitalisierte Sammlungen der Staatsbibliothek zu Berlin: Suche (staatsbibliothek-berlin.de). ■

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
člen redakční rady Ad Notam

Poznatky moderní psychologie a jejich vztah k notářské praxi (aneb sám sobě psychologem)

Není třeba se příliš rozepisovat o tom, že notář je i zčásti psycholog. Zvládnout obtížná jednání s účastníky různých povah a vědět, jak na kterého z nich působit, patří k těm nejpotřebnějším dovednostem notáře. Naštěstí nám praxe přináší hodně možností, jak si tyto znalosti vyzkoušet, vylepšit a prohloubit. Notář musí být též značně psychicky silný, aby odolával pokusům některých účastníků ho o duševní rovnováhu připravit. Požehnány proto budiž komorová školení, na nichž si můžeme své zážitky a zkušenosti vyměňovat. Můžeme tak vyzbrojeni mocnými informacemi, technikami a zkušenostmi jiných kolegů úspěšně odolávat těmto nástrahám praxe.

Ale proč jsem se rozhodl napsat tento příspěvek. Dostal se mi do rukou zajímavý článek a pozoruhodná psychologická studie o tom, čemu se již odborně říká „únava z rozhodování". Tento jev je demonstrován na následující události, která se skutečně stala (bylo to vlastně pozorování praxe).

U izraelského soudu (komise pro podmíněné propuštění) stanuli tři muži. Jejich původ, vyznávané náboženství ani spáchané provinění nehrálo v tomto případě absolutně žádnou roli. První přišel na řadu v 8:50, druhý v 15:10 a třetí v 16:25 hodin.

Kdo si tipl, že podmíněně byl propuštěn provinilec, který předstoupil v 8:50, tipoval správně. Následně byla provedena rozsáhlá statistická analýza a skutečně v 1 100 případech hrál hlavní roli pro podmíněné propuštění čas, ve kterém provinilec před soud předstoupil. Jejich šance na podmíněné propuštění byla ráno téměř 70%. Následně šance klesly až k 10 %. Na vině nebyla fyzická únava, ale právě ona „únava z rozhodování".

Tento jev se bohužel nevyhýbá ani nám. Za den učiníme mnoho rozhodnutí, mnoho z nich i mimo notářskou kancelář. První naše rozhodnutí nás čeká hned poté, co otevřeme oči: *„Vstanu do té práce, nebo ne?"* Následují další: *„Co si vezmu na sebe? Třeba tohle. Jaké má být počasí? I když … Možná tohle! Kde mám tu druhou ponožku?!!"* Pak to pokračuje v práci: usnesení, protokoly, jak klientovi vyhovět v rámci obchodních věcí, atp. Dále nás čeká např. rozhodnutí, co uvařit k večeři, a v souvislosti s tím, co nakoupit cestou domů. Všechno to končí večer rozhodnutím, co odložit na druhý den či víkend, aby mohl jeden jít konečně spát.

Fyzickou únavu umíme rozpoznat docela dobře, ovšem psychickou únavu tak dobře rozpoznat nedokážeme. Ještě hůř na sobě pozorujeme to, jak rychle nám mentální síly docházejí.

A jak se proti únavě z rozhodování bránit? Inu, existuje několik pravidel. Udělejte si pauzu a něco si zobněte (ne nadarmo jsme k maturitě kupovali komisi chlebíčky). Něco malého, třeba ovoce. A opravdu si to jídlo vychutnejte a soustřeďte se na něj. Je důležité nevynechávat svačiny a opravdu kvalitně jíst. Udělejte si pauzu a protáhněte se. Taková jóga může vypomoci, například pozdravem slunce. Nebo si jen vyjděte schody – třeba i pár pater. A doma se kvalitně vyspěte. Bohužel, naše práce je celodenní, něco nám vrtá hlavou v práci, cestou domů i doma, a když jdeme spát, pořád mozeček šrotuje.

A co psychologové radí? 1) Důležitá rozhodnutí dělat ráno. Když nás čeká nepříjemný spis, dejme si ho na devátou (člověk se v práci rozkouká, vypije kafe, zalije kytky a duševně se připraví). Opakující se *„strojové"* úkoly si nechte na odpoledne (např. zápisy jednoduchých s. r. o. do rejstříku). 2) Vyspěte se na to! 3) Poraďte se. Máte-li spřízněného kolegu nebo dobrý kolektiv, proberte to s nimi. Velice často se může stát, že přijdou se zajímavým nápadem. 4) Mějte na paměti svá předchozí rozhodnutí. Mark Twain to trefně popsal takto: *„Dobrá rozhodnutí vycházejí ze zkušeností, ovšem zkušenosti vycházejí ze špatných rozhodnutí."* Když se tedy ráno nepodíváme na předpověď a nevezmeme si deštník a následně pořádně zmokneme, minimálně týden si budeme počasí ráno kontrolovat. Je potřeba si pamatovat i ostatní rozhodnutí (především ta správná). Např. si vést seznam toho, v jakých kauzách jsem co rozhodoval, a když obdobná situace opět přijde, vědět, kam sáhnout pro vzor (vytěžit z předchozího rozhodnutí maximum). 5) Těšte se na něco. Na cokoliv. Na dovolenou, i když je až za tři měsíce (nebo na ni nebudu moci jet nakonec vůbec). Na večerní běh v parku. Na to, jak si večer uvaříte něco dobrého. Na oblíbený seriál. Na cokoliv. Nezbývá než popřát pevné nervy. ■

Mgr. Petr Duda. notářský kandidát,
zástupce notáře

CONTENTS

ARTICLES
Filip Melzer, Petr Tégl: Gloss to the Supreme Court resolution concerning the notarial record with permission for the enforcement 3
Markéta Nývltová: Once more to the reservation of the inventory or other nuances of the institute 8
Markéta Jiříčková: Association of owners after the great amendment 11
Martina Sábliková: Institute of testament in the Italian law 13
Drahomír Foltan: Existence of an executory lien at the time of liquidation of an estate 20
Dávid Maukš: Reference to an alternative claim 22

DISCUSSION
Šimon Klein: Several notes to a mediated identification 25

CASE LAW
Temporary one-member General partnership 28

INTERVIEW
JUDr. Petr Šuk, the new vice-president of the Supreme Court 31

REVIEW & ANNOTATION
Tribute to Jiří Rajmund Treter 35

FROM ABROAD
World school of notaries during the pandemic 36
The EU briefly 38
Notarial Chamber of the Czech Republic in the Board of directors of the EU Notary Council 39
Digital archiving of notarial deeds in Germany 40

WORTHY OF ATTENTION 42

INFORMATION UPDATE FROM NOTARY CHAMBER
Commencement and termination of notary activity 44
Competitions for filing of vacant Notarial Offices 45

EXCERPTS FROM HISTORY
Stanislav Balík: Excerpts from history 62 50

FEATURE ARTICLE
Petr Duda: Knowledge of modern psychology and their relation to the notarial practice (or by a psychologist himself) 51

INHALTSVERZEICHNIS

ARTIKEL
Filip Melzer, Petr Tégl: Glosse zur Entschließung des Obersten Gerichts zur notariellen Urkunde mit Genehmigung zur Vollstreckbarkeit 3
Markéta Nývltová: Wieder über den Vorbehalt des Nachlassinventars oder andere Nuancen des Instituts 8
Markéta Jiříčková: Eigentümervereinigung nach großem Änderungsantrag 11
Martina Sábliková: Institut für Testamente im italienischen Recht 13
Drahomír Foltan: Bestehen eines Vollstreckungspfandrechts zum Zeitpunkt der Liquidation des Nachlasses 20
Dávid Maukš: Der Verweis auf eine alternativen Forderung 22

DISKUSSION
Šimon Klein: Einige Bemerkungen zur vermittelten Identifizierung 25

JURISPRUDENCE
Temporäre offene Handelsgesellschaft mit einem Mitglied 28

GESPRÄCH
JUDr. Petr Šuk, neuer Vizepräsident des Obersten Gerichts 31

REZENSION & ANNOTATION
Ehrenauszeichnung an Jiří Rajmund Treter 35

AUS DEM AUSLAND
Weltschule der Notare während der Pandemie 36
Die EU in einer Nussschale 38
Notariatskammer der Tschechischen Republik im Verwaltungsrat des EU-Notarrats 39
Digitale Archivierung notarieller Urkunden in Deutschland 40

WISSENSWERTES 42

INFORMATIONEN AUS DER NOTARIATSKAMMER
Beginn und Ende der Tätigkeit von Notaren 44
Stellenausschreibung zur Besetzung freier Notarämter 45

GESCHICHTSSPLITTER
Stanislav Balík: Geschichtssplitter 62 50

FEUILLETON
Petr Duda: Kenntnisse der modernen Psychologie und ihre Beziehung zur notariellen Praxis (oder Selbstpsychologie) 51

CONTENU

ARTICLES
Filip Melzer, Petr Tégl: La glose à la résolution de la Cour suprême sur l›acte notarié avec autorisation de faire exécuter 3
Markéta Nývltová: Encore une fois à la réservation de l'inventaire, ou autres nuances de l'institut 8
Markéta Jiříčková: La communauté des propriétaires après un amendement 11
Martina Sábliková: L'institut des testaments de droit italien 13
Drahomír Foltan: L'existence d'un privilège exécutoire au moment de la liquidation de la succession 20
Dávid Maukš: Sur un lien de revendication alternative 22

DISCUSSION
Šimon Klein: Quelques notes sur l'identification transmise 25

JURISPRUDENCE
La société en nom collectif temporairement à un membre 28

ENTRETIEN
JUDr. Petr Šuk, le nouveau vice-président de la Cour suprême 31

RAPPORTS & ANNOTATIONS
L'hommage à Jiří Rajmund Treter 35

DE L'ÉTRANGER
L'école mondiale des notaires pendant une pandémie 36
L'UE en bref 38
La Chambre des notaires de la République tchèque au conseil d'administration du Conseil des notaires de l'UE 39
L'archivage numérique des actes notariés en Allemagne 40

MÉRITE VOTRE ATTENTION 42

INFORMATIONS DE LA CHAMBRE DE NOTAIRES DE LA RÉPUBLIQUE TCHÈQUE
Début et cessation d'activités des notaires 44
Concours en vue d'occuper des études de notaires vacantes 45

FRAGMENTS D'HISTOIRE
Stanislav Balík: Fragments d'histoire 62 50

FEUILLETON
Petr Duda: La connaissance de la psychologie moderne et sa relation avec la pratique notariale (ou par un psychologue lui-même) 51

AD NOTAM

NOTÁŘSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY

ČASOPIS ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

ZÁKLADNÍ INFORMACE

vydavatel: Notářská komora České republiky
náklad každého čísla: 2 000 výtisků,
formát: A4 (210 x 297)
počet stran: průměrně 52+4

CENÍK INZERCE 2021

vnitřní strana (210x297)	42 000 Kč
vnitřní 1/2 strany (210x145)	29 000 Kč
obálka IV (210x297)	65 000 Kč
obálka II a III (210x297)	49 000 Kč

vkládaná inzerce do celého nákladu
(leták do velikosti max. 2 listů A4, 2000 ks) 20 000 Kč

* U inzerátů je třeba přidat alespoň 3 mm pro každý ořez
** Ceny inzerce se stanoví smluvně. Ceny nezahrnují 21% DPH

Pojištění profesní odpovědnosti a exkluzivní podmínky individuálních produktů

Jako dlouholetý partner Notářské komory České republiky dobře rozumíme Vaší profesi a rizikům, která s sebou přináší. Proto Vám dokážeme nabídnout přesně to, co potřebujete.
Pojištění pro Vás sjednáme rychle a jednoduše, a pokud bude třeba, pomůžeme i s likvidací škod.

Postaráme se také o Vaši rodinu a zaměstnance. Využijte naši nabídku osobního pojištění s nadstandardním krytím a za výhodných podmínek.

- Pojištění majetku a odpovědnosti určené k výkonu povolání
- Pojištění soukromého majetku a odpovědnosti
- Pojištění vozidel
- Pojištění přerušení provozu
- Pojištění odpovědnosti při výkonu zaměstnání
- Životní pojištění
- Doplňkové penzijní spoření
- Cestovní pojištění

Více na www.renomia.cz/notari

RENOMIA

Vždy ve Vašem zájmu.